TIETEIDEN TALO

RAKENNUSHISTORIASELVITYS

Arkkitehtuuri- ja muotoilutoimisto Talli Oy ja Vilhelm Helander, Juha Leiviskä, arkkitehdit SAFA

Tekijät:
Ella Müller, arkkitehti
Mari Mannevaara, arkkitehti
Minna Lukander, arkkitehti
Arkkitehtuuri- ja muotoilutoimisto Talli Oy

Vilhelm Helander, arkkitehti, professori emeritus
Jaakko Penttilä, arkkitehti
Vilhelm Helander, Juha Leiviskä, arkkitehdit SAFA

Kustantaja: Senaatti-kiinteistöt, Helsinki 2023

Painopaikka: Grano Oy

ISBN 978-952-368-137-8 (painettu)
ISBN 978-952-368-138-5 (pdf)

Työhön liittyvä oheismateriaali on toimitettu tilaajalle.

Kannen kuva:
Vastavalmistunut koulutalo sisäpihalta.
Eric Sundström, 1926, HKM.

TIETEIDEN TALO

RAKENNUSHISTORIASELVITYS

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO **7**

1.1. YKSITYISKOULUSTA TIETEIDEN TALOKSI 9

1.2. PERUSTIEDOT 11

2. RAKENNUSHANKE **17**

2.1. LISA HAGMANIN JA ELSA AROKALLION KOULUN ALKUVAIHEET 19

Koulun johtajatar Lisa Hagman 19

Koulun arkkitehti Elsa Arokallio 19

Pantterin korttelin tontti 7 Kruununhaassa ennen koulutalon rakentamista 21

2.2. SUUNNITTELU JA RAKENTAMINEN 21

Koulurakennuksen suunnittelu ja rakentaminen 23

Siipirakennus 1922 23

Päärakennus 1925 27

2.3. RAKENNUS VALMISTUTTUAAN VUONNA 1925 31

Koulu kaupunkirakenteessa 31

Julkisivut 33

Rakenteet ja talotekniikka 35

Sisätilat 35

Koulurakennuksen arkkitehtonisista piirteistä 35

Emil Cedercreutzin reliefit koulurakennuksessa 41

3. KÄYTTÖHISTORIA JA MUUTOSVAIHEET **43**

3.1. KOULURAKENNUKSEN JA YMPÄRISTÖN VAIHEET VUOTEEN 1993 45

Koulukäyttö 1922–1973 45

Tontin ja ympäristön muutoksia 49

Kirkkokatu 6 Helsingin yliopiston käytössä vuodesta1973–1990-luvulle 51

Kirkkokatu 6 vuonna 1993, ennen peruskorjausta 53

3.2. PERUSKORJAUS, RESTAUROINTI JA MUUTOS TIETEIDEN TALOKSI 1993–1999 53

Uuden käyttäjän tarpeet ja suojelutavoitteet 55

Korjauksen toteutus ja osapuolet 57

Merkittävimmät rakenteelliset ja toiminnalliset korjaukset 57

Talotekniikan sovitus rakennukseen 59

Sisäpintojen restaurointi ja kalustus 63

Peruskorjauksen ja restauroinnin täydentäviä vaiheita 65

3.3. TILOJEN JA TOIMINNAN MUUTOKSIA VUODESTA 2000 VUOTEEN 2021 71

3.4. PERUSKORJAUS, RESTAUROINTI JA MUUTOS TSV:N TOIMISTOIKSI 2019–2022 79

4. TIETEIDEN TALO VUONNA 2022 **85**

4.1. YMPÄRISTÖ 87

4.2. PIHA 89

4.3. JULKISIVUT JA VESIKATTO 91

4.4. SISÄTILAT 93
Aula ja siihen liittyvät tilat 93
Kahvila 97
Kahvilan aputilat kellarissa 97
Juhlasali 99
Siipirakennuksen päätyosa 101
Pääporras ja hallit kerroksittain 103
Poistumistieporras ja hissi 106
Kokoustilat toisessa kerroksessa 109
Toimistotilat kolmannessa ja neljännessä kerroksessa 111
Kokoustilat viidennessä kerroksessa 113
Kellarin tilat, nykyiset yleisö-WC:t ja henkilökunnan pukuhuoneet 115

4.5. RAKENNUSOSAT 117
Ulko-ovet 117
Ikkunat 117
Väliovet 118

4.6. TALOTEKNIIKKA 121
Lämmitysjärjestelmä 121
Vesi- ja viemärijärjestelmä 121
Ilmanvaihto 121
Sähköjärjestelmä 121
Valaistus 122

4.6. PINTAKÄSITTELYT JA DETALJIT 123
Maalipinnat 123
Alkuperäiset sementtimosaiikkipinnat 123
Reliefit ja koristemaalaukset 126

4.7. KALUSTUS 129
Kiintokalusteet 129
Irtokalusteet 129

5. YHTEENVETO 131

5.1. ARKKITEHTUURIN SÄILYNEISYYS 133

5.2. MERKITYS 151

5.3. KULTTUURIHISTORIALLISET ARVOT 153

6. LÄHTEET 155

7. LIITTEET 159

AJOITUSKAAVIOT 160

PIIRUSTUSLUETTELO 165

MAALAUSKÄSITTELYT 166

1. JOHDANTO

1.1. YKSITYISKOULUSTA TIETEIDEN TALOKSI

Tämä rakennushistoriaselvitys käsittelee entistä Lisa Hagmanin Yksityisluokat Helsingissä -koulun rakennusta eli nykyistä Tieteiden taloa. Kruununhaassa, osoitteessa Kirkkokatu 6 sijaitsevan rakennuksen historia ulottuu jo sadan vuoden taakse. Lisa Hagman perusti Yksityisluokat-nimisen koulun syksyllä 1919 opinahjoksi niille lapsille, jotka eivät olleet mahtuneet mukaan muiden Helsingissä toimivien koulujen opetusryhmiin. Kun koulun toiminta oli jatkunut jo muutaman vuoden vaihtuvissa toimipaikoissa, löysi Hagman Kirkkokadulta omalle koulutalolle sopivan tontin. Aluksi luokkahuoneet sijaitsivat Kirkkokadun varrella olleessa puutalossa ja siihen liittyvissä piharakennuksissa, joiden yhteyteen rakennettiin voimistelu- ja juhlasalisiipi vuonna 1922. Uuden päärakennuksen rakennustyöt saatiin käyntiin vuonna 1925, ja se valmistui vielä saman vuoden aikana vanhan puutalon paikalle.

Rakennuskokonaisuuden suunnitteli arkkitehti Elsa Arokallio. Yksityisluokkien koulutalo edustaa tyyliltään 1920-luvun klassismia, ja sitä pidettiin aikanaan uudenaikaisena ja esimerkillisenä oppimisympäristönä. Kouluhankkeen herättämästä kiinnostuksesta kertoo vastavalmistuneen koulun saama huomio lehdistössä. Lehtiartikkeleissa hankkeen erityispiirteinä korostuivat naispuolisen arkkitehdin ja tilaajan yhteistyö sekä lukuisat reliefit, jotka taiteilija Emil Cedercreutz oli sijoittanut koulutaloon.

Koulutalo oli Yksityisluokkien ja sen toimintaa jatkaneen Helsingin V Yhteiskoulun käytössä vuoteen 1936, jolloin rakennukseen muutti Helsingin tyttölukio. Tyttölukio toimi Kirkkokadulla lähes neljänkymmenen vuoden ajan: yli sota-ajan pommitusten, aina sotaa seuranneen modernisaation ja yhteiskunnallisen kehityksen vuosikymmeniin saakka. Suomen koulujärjestelmässä 1970-luvulla tapahtuneet uudistukset vaikuttivat myös Helsingin tyttölukioon, joka muutti pois Kirkkokadulta vuonna 1973. Koulurakennuksen tulevaisuus oli hetken aikaa vaakalaudalla, ja jopa sen korvaamista modernilla toimistorakennuksella harkittiin. Rakennus päätettiin kuitenkin säilyttää Helsingin yliopiston opetuskäytössä, ja päärakennus suojeltiin vuoden 1977 asemakaavassa. Rakennushallitus kunnosti koulurakennuksen vuonna 1980, ja yliopisto korjautti rakennuksen julkisivut vuonna 1991.

Samana vuonna Kirkkokatu 6:n rakennus osoitettiin valtioneuvoston päätöksellä Tieteellisten seurain valtuuskunnan (TSV) käyttöön. Uuden käyttötarkoituksen vuoksi rakennuksessa suoritettiin toistaiseksi laajamittaisin peruskorjaus vuosina 1993–1999. Korjauksen arkkitehtisuunnittelusta vastasi Vilhelm Helander toimistoineen. Suunnittelun lähtökohtana oli muuttaa koulurakennus Tieteellisten seurojen seminaari-, kokous- ja toimistokäyttöön vanhaa vaalien ja restauroiden. Suurimmat muutokset olivat päärakennuksen varustaminen hissillä, päärakennuksen länsipäädyn uuden poistumistieportaan rakentaminen sekä koneellisen ilmanvaihdon asentaminen ja muun talotekniikan melko perusteellinen uusiminen. Päärakennuksen kellariin rakennettiin uudet wc-tilat ja kerrosten hissiauloihin sijoitettiin pienet wc-tilat. Päärakennuksen ensimmäisen kerroksen aulan yhteyteen sijoitettiin kirjakahvila.

Tieteiden talon viimeisin merkittävä muutosvaihe käynnistyi vuonna 2019, kun talon nykyinen omistaja Senaatti- kiinteistöt tilasi hankesuunnitelman talon peruskorjauksesta ja toiminnallisesta muutoksesta. Tieteellisten seurain valtuuskunnan tilankäyttöä oli määrä tehostaa sijoittamalla seurojen toimistot Tieteiden taloon. Lisäksi korjauksen tavoitteena oli mm. parantaa rakennuksen sisäilman laatua, lisätä WC-tiloja ja laajentaa keittiötiloja.

Tämä selvitystyö aloitettiin Tieteiden talon viimeisimmän peruskorjauksen kynnyksellä, vuonna 2020, tulevaa korjausta silmällä pitäen. Selvitystyö kuitenkin viivästyi aiotusta aikataulusta, ja se on saatettu loppuun vasta vuonna 2022 valmistuneen peruskorjauksen jälkeen. Selvityksen tarkoituksena on muodostaa yleiskuva Tieteiden talon historiasta, keskeisimmistä muutosvaiheista ja nykytilanteesta. Selvityksen perusteella arvioidaan arkkitehtuurin säilyneisyyttä ja rakennuksen arvoja. Rakennushistoriaselvityksen on tilannut Senaatti-kiinteistöt, jonka yhteyshenkilönä on toiminut Selja Flink. Selvitystyön sisällöstä on keskusteltu Maarit Mannilan kanssa Museoviraston Kulttuuriympäristöpalveluista.

Selvityksessä on hyödynnetty rakennuksesta aiemmin kirjoitettuja historiikkeja, minkä lisäksi on perehdytty alkuperäislähteisiin, aina rakennuspiirustuksista vanhoihin valokuviin ja kirjallisiin mainintoihin. Aineistoa on ollut saatavilla suhteellisen paljon, mutta siinä on myös aukkoja. Kirkkokatu 6 rakennusten alkuperäisistä suunnitteluvaiheista on säilynyt rajallisesti piirustusaineistoa. Arkkitehti Elsa Arokallion oman toimiston piirustusaineiston kohtalosta ei ole tietoa. Arkkitehtuurimuseon piirustuskokoelmaan piirustuksia ei ole talletettu. Helsingin kaupunginarkistosta löytyvät alkuperäiset Arokallion laatimat pääpiirustukset, joista löytyy kopiot myös Helsingin kaupungin rakennusvalvonnan arkistosta sekä Kansallisarkistosta. Rakennuksia dokumentoitiin niiden valmistuttua valokuvaamalla. Kirkkokatu 6:n vastavalmistuneen koulutalon ilme on tallentunut näihin kuviin, jotka löytyvät Helsingin kaupunginmuseon valokuvakokoelmasta.[1]

1 *Eric Sundströmin valokuvat löytyvät finna.fi verkkopalvelusta.*

Kansallisarkiston Rakennushallituksen piirustuskokoelmaan sisältyy muutamia piirustuksia rakennuksen myöhemmistä vaiheista. Myös Tieteellisten seurojen Kansallisarkistoon talletetussa arkistoaineistossa on Kirkkokatu 6:n rakennukseen liittyvää aineistoa, muun muassa joitakin piirustuskopioita liittyen Helsingin tyttölukion ja Helsingin yliopiston toimintaan rakennuksissa. Kaiken kaikkiaan rakennuksen vaiheista ennen 1990-luvun alun peruskorjausta on säilynyt niukasti suunnitelma-aineistoa. Rakennus on kuitenkin dokumentoitu perusteellisesti valokuvaamalla ja inventoimalla ennen 1990-luvun peruskorjausta.[2] Korjauksen kynnyksellä rakennus alkoi myös olla kyllin vanha herättääkseen historiallista kiinnostusta, ja sen vaiheita selvitettiin esimerkiksi Arsis-lehdessä vuonna 1986 ja Yliopisto-lehdessä vuonna 1994.[3]

Viimeisimmän 2021–2022 toteutetun peruskorjauksen pääsuunnittelusta on vastannut tämän selvityksen laatinut Arkkitehtuuri- ja muotoilutoimisto Talli yhteistyössä edellisen peruskorjauksen suorittaneen Vilhelm Helander, Juha Leiviskä, arkkitehdit SAFA:n kanssa. Tämän selvitystyön ajoittuminen sekä vuoden 2021–2022 peruskorjausta edeltävälle että sen jälkeiselle ajalle on tuottanut tiettyjä haasteita selvityksen rajaamiselle. Rakennuksen nykytilanteen kuvaus ja ajoituskaaviot kuvaavat nykyistä tilannetta peruskorjauksen jälkeen. Viimeisimmän peruskorjauksen jälkeisestä tilanteesta ei kuitenkaan ole tehty erillisiä säilyneisyyskaavioita. Peruskorjausta ei myöskään ole selostettu kovin seikkaperäisesti tässä selvityksessä. Sen osalta rakennushistoriaselvitystä täydentää erillinen työmaadokumentointiraportti.

Koska peruskorjauksen toteuttajaksi valikoitui rakennushistoriaselvityksestä vastannut taho, korjaustyöryhmällä on aikatauluhaasteista huolimatta ollut käytössään selvitystä varten kerätyt tiedot ja aineistot. Hankesuunnitelmaa varten laadittuja rakennushistoriaa käsitteleviä liitteitä on käytetty tämän selvityksen pohjana. Korjaussuunnittelussa on hyödynnetty erityisesti 1990-luvun korjaukseen liittyvää arkistomateriaalia. Edellinen, 1990-luvun peruskorjaus on otettu myös uusimman korjauksen lähtökohdaksi. Tuon Vilhelm Helanderin johdolla toteutetun korjauksen suunnitteluperiaatteet ja käytännön ratkaisut ovat tallessa niissä huolellisesti varastoiduissa piirroksissa ja dokumenteissa, joita on säilytetty toimiston arkistossa. Tässä selvityksessä keskitytään erityisesti näiden suunnitteluratkaisujen dokumentointiin. Näin pyritään mahdollistamaan rakennuksen historiaa kunnioittava ja pitkäjänteinen ylläpito myös jatkossa.

Edellisen aukeaman kuva:
Tieteiden talon pääaulaa.
Arno de la Chapelle, 2022.

---

2 Inventointiaineistoja löytyi selvitystyön aikana Kansallisarkistosta Rakennushallituksen arkistokokoelmasta sekä Vilhelm Helanderin arkkitehtitoimiston arkistosta.

3 Häyrynen 1986; Aalto & Korhonen 1994.

1.2. PERUSTIEDOT

KIINTEISTÖTIEDOT

Kiinteistötunnus:	091-001-0007-0013
Kaupunginosa:	Kaupunginosa 1 (Kruununhaka)
Kortteli:	Kortteli 7 (Pantteri)
Tontti:	Tontti 13 (nykyinen tontti 13 on muodostettu vuonna 1977 entisistä tonteista 10, 3 ja 7. Kirkkokatu 6 sijaitsi aiemmin tontilla 7).
Omistaja:	Suomen valtio / Senaatti-kiinteistöt

RAKENNUSTIEDOT

Rakennus:	Tieteiden talo, entinen Yksityisluokat Helsingissä -koulu
Katuosoite:	Kirkkokatu 6, 00100 Helsinki
Suunnittelija:	Arkkitehti Elsa Arokallio
Valmistumisvuosi:	Siipirakennus 1922, päärakennus 1925
Pysyvä rak. tunnus (Ratu):	Pysyvä rakennustunnus 40
Rakennustunnus (VTJ-PRT):	103017648X
Kerrosluku:	Päärakennus 5 kerrosta ja kellari; siipirakennus 1 kerrosta, päätyosassa 3 kerrosta.
Tilavuus:	9550 m3
Kokonaisala:	2583 m2
Kerrosala:	2039 m2
Huoneistoala:	Kokonaisala 2583 m^2, kerrosala 2039 m^2
Käyttötarkoitus:	Alkuperäinen käyttötarkoitus opetuskäyttö, nykyisin rakennus on seminaari-, kokous- ja toimistokäytössä.
Käyttäjä:	Tieteiden talon pääkäyttäjä on Tieteellisten seurain valtuuskunta

Tieteiden talo merkitty kantakarttaan, mittakaava 1:2000. HKK.

Ilmakuva vuodelta 2021, jolloin Tieteiden talon viimeisin peruskorjaus aloitettiin. HKK.

Vasemmalla:
Karttapohja mittakaavassa 1:10000.
Helsingin kaupungin karttapalvelu,
www.kartta.hel.fi.

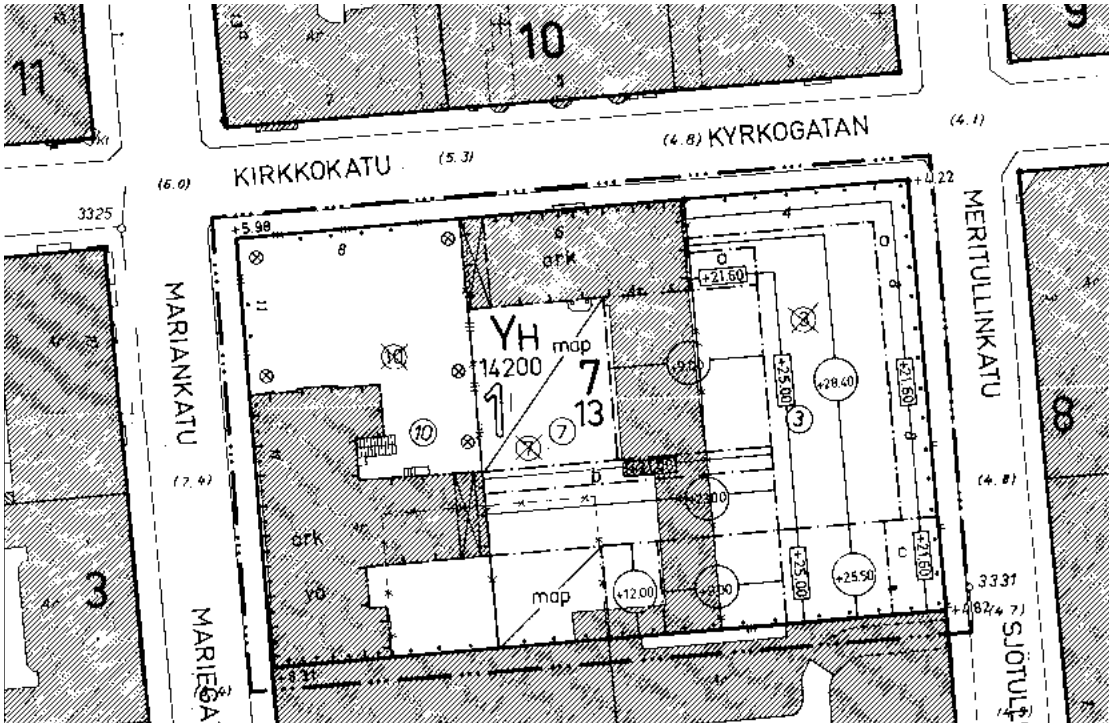

Asemakaavaote, pienennetty mittakaavaan 1:1000. HKK.

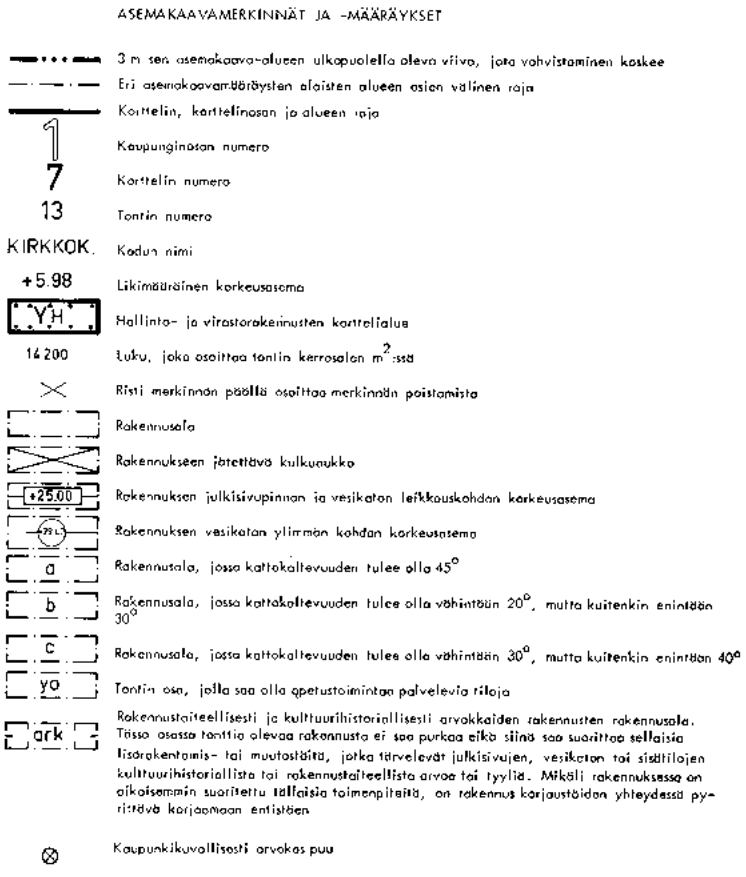

KAAVOITUSTILANNE

Voimassa oleva asemakaava: Tontti 13 on muodostettu asemakaavamuutoksella v. 1977, ja siihen on yhdistetty kolme tonttia Kirkkokatu 4, Kirkkokatu 6 ja Mariankatu 11. Voimassa oleva asemakaava nro 7616 on vahvistettu 6.4.1977. Asemakaavan mukainen tontin 13 käyttötarkoitus on hallinto- ja virastorakennusten korttelialue YH. Asemakaavamuutoksen perusteluissa on todettu, että Kirkkokatu 6 päärakennuksen käyttötarkoitus säilytetään sisätilojen kulttuurihistoriallisen arvon johdosta opetustoimintana.

Asemakaavan suojelumääräykset: Kirkkokatu 6 päärakennus (ei siipirakennus) on asemakaavassa merkitty säilytettäväksi merkinnällä ''ark'': ''Rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten rakennusala. Tässä osassa tonttia olevaa rakennusta ei saa purkaa eikä siinä saa suorittaa sellaisia lisärakentamis- tai muutostöitä, jotka tärvelevät julkisivujen, vesikaton tai sisätilojen kulttuurihistoriallista tai rakennustaiteellista arvoa tai tyyliä. Mikäli rakennuksessa on aiemmin suoritettu tällaisia toimenpiteitä, on rakennus korjaustöiden yhteydessä pyrittävä korjaamaan entistäen.''

RAKENNUSVAIHEET

Siipirakennus, valmistumisvuosi:	1922
Päärakennus, valmistumisvuosi:	1925
Tunnetut korjaukset:	Korjaus 1985; julkisivukorjaus 1991; peruskorjaus, restaurointi ja muutos Tieteiden taloksi 1993–1999; peruskorjaus, restaurointi ja muutos Tieteellisten seurain valtuuskunnan toimistoksi 2021–2022.

RAKENNETYYPIT JA TALOTEKNIIKKA

Rakennustapa:	Paikalla rakennettu.
Perustukset:	Rakennus on perustettu kallion varaan. Siipirakennuksessa on jatkuvat kivi/betonimuurianturat. Päärakennus on tuettu kallioon ulottuvien betonipilarien ja niiden varaan rakennettujen seinämäisten teräsbetonipalkkien varaan.
Alapohjarakenteet:	Maanvarainen betonilaatta, päärakennuksen alapohja ja kellarin seinät ovat vedenpaine-eristettyjä.
Ulkoseinärakenteet:	Tiilimuuraus, yleensä kahden kiven ulkoseiniä.
Julkisivupinta:	Päärak. rappaus ja maalaus; siipirak. puhtaaksi muurattu tiilipinta.
Väliseinärakenteet:	Muurattuja tiilirakenteita, osin myös kevyempiä väliseiniä lugino- tms. massasta.
Välipohjarakenteet:	Betoniset kaksoislaattapalkistot ja alalaattapalkistot.
Yläpohjarakenteet:	Betoniset alalaattapalkistot, lämmöneriste alunperin turvetta. Vesikattorakenteet puuta.
Kattomuoto:	Jyrkkä harjakatto.
Vesikate:	Peltikatto.
Lämmöntuotto:	Kaukolämpö.
Lämmönjako:	Vesikiertoiset lämmityspatterit.
Lämmin käyttövesi:	Kyllä.
Tulisijat:	Ei.
Ilmanvaihto:	Nykyisin koneellinen ilmanvaihto (1993), alunperin painovoimainen ilmanvaihto.
Viemäri / vesijohto:	Kyllä.

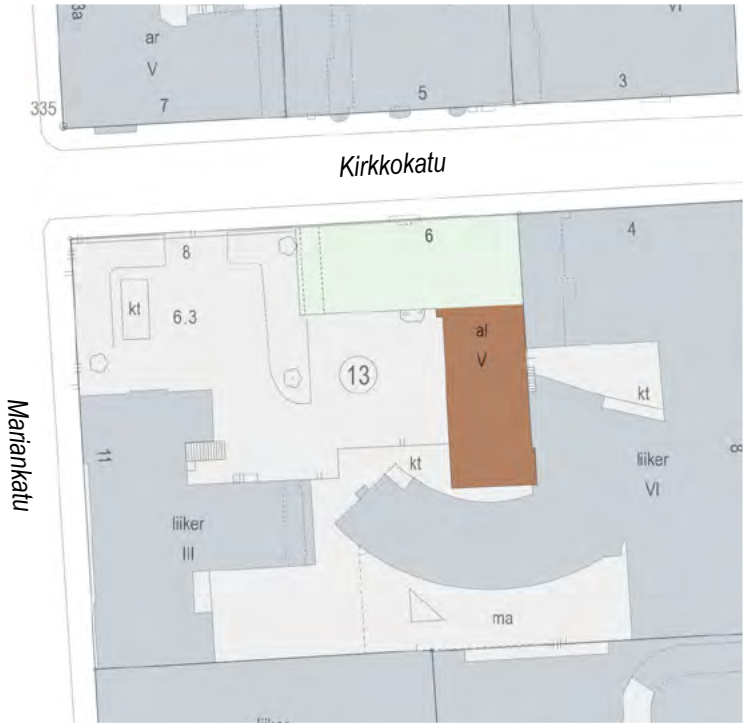

Tieteiden talon rakennusvaiheet merkittynä kantakarttaan 1:1000.
Karttapohja HKK.

Päärakennus / kadunvarsirakennus, 1925

Siipirakennus / salisiipi, 1922

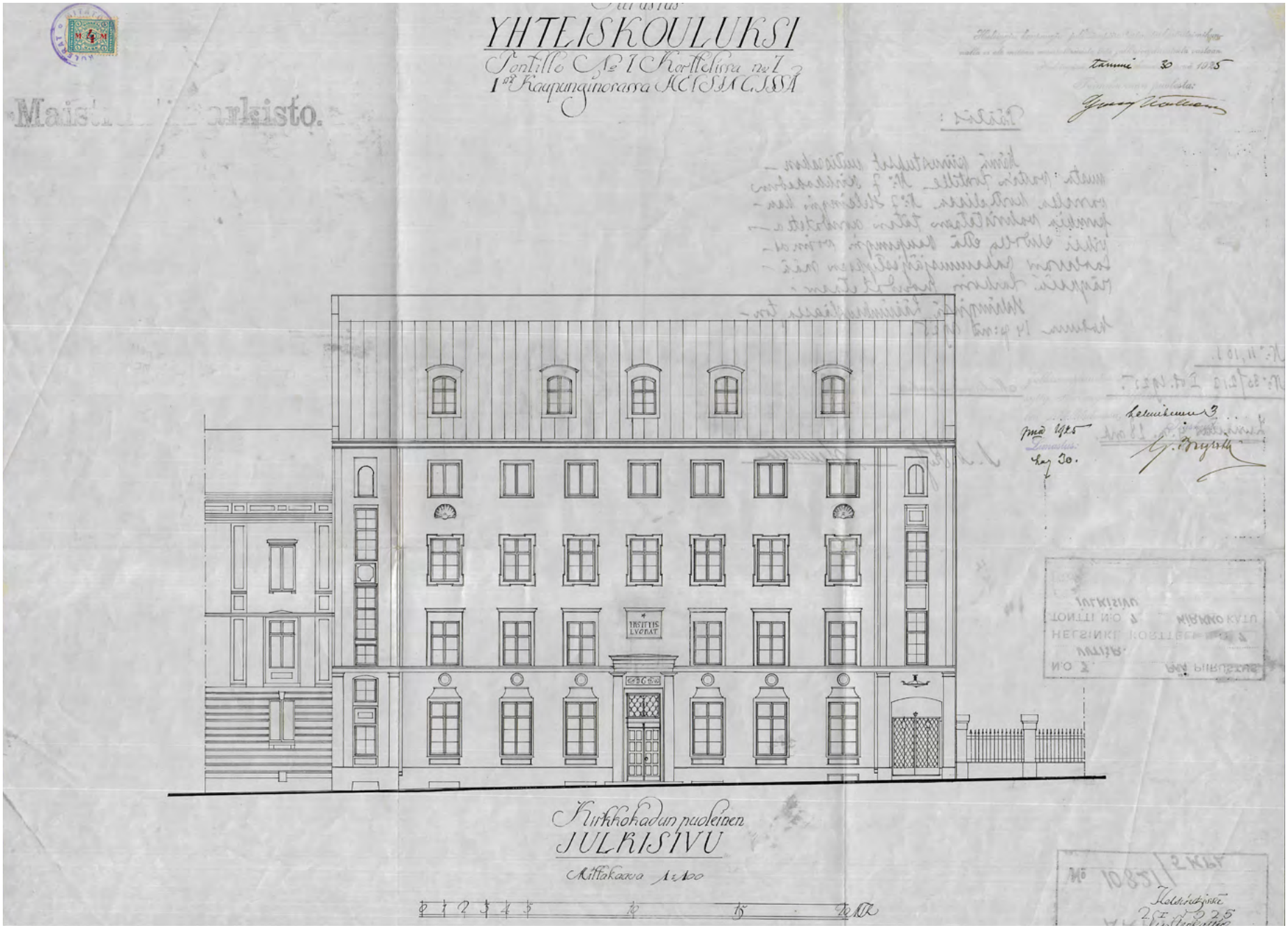

Päärakennuksen katujulkisivu, 1:250. *Elsa Arokallio, 1925, HKA.*

2. RAKENNUSHANKE

Lisa Hagman.
Eric Sundström,
1920-luku, HKM.

2.1. LISA HAGMANIN JA ELSA AROKALLION KOULUN ALKUVAIHEET

Lisa Hagmanin yhteiskoulu, nimeltään Yksityisluokat sai toimiluvan vuonna 1919. Koulun perustaminen ja toiminta liittyvät tärkeään kasvun vaiheeseen suomalaisen kuulutuksen historiassa. Itsenäistymisen jälkeen maassa oli kova paine koululaitoksen kehittämiselle. Vuonna 1921 vahvistettiin pitkään suunnitteilla ollut oppivelvollisuuslaki, joka määräsi kaikki lapset vähintään kuudeksi vuodeksi kansakouluun. Myös oppikouluihin oli entistä enemmän pyrkijöitä. Syksyllä 1919 helsinkiläiskouluihin oli enemmän hakijoita, kun niihin voitiin ottaa oppilaita.[1] Tätinsä, Suomalaisen yhteiskoulun ja sittemmin Uuden yhteiskoulun johtajattarena toimineen Lucina Hagmanin innoittamana Lisa Hagman perusti uuden koulun näille oppilaille.

Koulu aloitti toimintansa muissa tiloissa, mutta vuonna 1922 Lisa Hagman vuokrasi koululleen tontin osoitteesta Kirkkokatu 6. Koulu toimi aluksi Kirkkokatua reunustavassa vanhassa puutalossa sekä siihen liittyvissä piharakennuksissa. Uutta koulutaloa alettiin kuitenkin suunnitella nopeasti. Suunnittelijaksi Lisa Hagman sai arkkitehti Elsa Arokallion, joka oli käynyt oppikoulunsa Lucina Hagmanin Uudessa yhteiskoulussa.[2] Yksityisluokkien uusi koulurakennus rakennettiin Arokallion suunnitelmien perusteella kahdessa vaiheessa: juhlasalisiipi valmistui vuonna 1922 ja katua reunustava päärakennus vuonna 1925.

Koulun johtajatar Lisa Hagman

Anna-Lisa Amalia (Lisa) Hagman (1882–1950) kirjoitti vuonna 1903 ylioppilaaksi tätinsä Lucina Hagmanin Uudesta yhteiskoulusta. Valmistuttuaan kansakoulun opettajaksi Heinolan seminaarista 1905 hän jatkoi Uudessa yhteiskoulussa koulussa uskonnon, ruotsin ja kaunokirjoituksen opettajana. Lisa Hagmanin tärkeä tukija ja esikuva, Lucina Hagman, oli naisasialiikkeen kantavia voimia – edelläkävijä, jonka onnistui nousta yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti merkittävään asemaan. Lisa Hagmanin kouluhanke eteni Lucina Hagmanin tuella – tädin menestys ja taloudellinen tuki koulun alkuvuosina vaikuttivat nostavan myös veljentyttären arvostettuun asemaan.[3]

Lisa Hagman teki työuransa perustamansa koulun johtajattarena vuosina 1919–1933. Koulun rakennusten rakennuttaminen oli aikanaan merkittävä ponnistus. Taloudellinen taantuma 1920- ja 1930-lukujen taitteessa saattoi koulun vaikeaan tilanteeseen. Valtio leikkasi yksityiskouluille osoitettua valtionapua vuonna 1932, jonka seurauksena Yksityisluokat Helsingissä ajautui konkurssiin seuraavan vuoden keväällä. Yksityisluokkien opettajat perustivat kannatusyhdistyksen turvatakseen koulun tulevaisuuden, mutta Lisa Hagmania ei enää pyydetty toimintaan mukaan. Henkilökohtaisen omaisuutensa lisäksi hän menetti myös koulunsa, joka jatkoi toimintaansa Helsingin V Yhteiskoulu -nimellä. Koulun rakennukset päätyivät valtion omistukseen. Syrjäytetty Lisa Hagman ei enää jatkanut uraansa opettajana, vaan vietti loppuajan elämästään osittain Ranskassa.[4]

Elsa Arokallio. 1911, MV.

Koulun arkkitehti Elsa Arokallio

Elsa Arokallio (1892–1982) valmistui arkkitehdiksi Teknillisestä korkeakoulusta vuonna 1919. Hän teki merkittävän uran itsenäistyneen Suomen tärkeiden rakennustehtävien suunnittelijana, ennen muuta puolustuslaitoksen rakennusten ja koulujen parissa. Sotaministeriön, sittemmin puolustusministeriön rakennustoimiston arkkitehtina hän vaikutti 1920-luvun alusta 1930-luvun puoliväliin yhtenä niistä voimakastahtoisista naisarkkitehdeistä, jotka osaltaan antoivat leimansa 1920-luvun klassismin ja sitten funktionalismin ihanteiden mukaisille kasarmi- ja muille sotilasrakennuksille. Hän oli yhteistyössä toisen, vastaavanlaisen uran kokeneen arkkitehdin, Elsi Borgin kanssa, mm. Simpeleen kirkon suunnittelussa 1930-luvun alussa.[5]

Elsa Arokallion 1920-luvun lopulla suunnittelema Kauhavan ilmasotakoulun kasarmi, neliöpihan ympärille rakentunut ns. Linna-rakennus ja muut hänen Kauhavalle suunnittelemansa rakennukset kuuluvat maamme hienoimpiin 1920-luvun klassismin kauden rakennuksiin. Virkatyönsä rinnalla hän toimi yksityisenä arkkitehtina, merkittävimpänä työnään Kirkkokadun koulu. Toimittuaan sotien jälkeen – kuten monet suomalaiset arkkitehdit – mm. Ruotsissa, hän tuli 1950-luvulla Rakennushallituksen palvelukseen. Siellä hän jatkoi työtään erityisesti koulurakennusten parissa. Hän omistautui myös huonekalujen ja sisustusten suunnitteluun mm. Eduskuntatalossa.[6] Valitettavasti Elsa Arokallion Kirkkokadun kouluun suunnittelemia sisustuksia ei ole säilynyt.

1 Naisten ääni 1925, 117.

2 Yksityisluokat Helsingissä 1919–1933 ja Helsingin V Yhteiskoulu 1933–1958, 17.

3 Heikkilä 1997.

4 Heikkilä 1997.

5 Mäkinen 2000.

6 Mäkinen 2000.

Kirkkokatu 6 kadunvarressa sijainnut puutalo, jossa Yksityisluokat-koulu toimi ensimmäisinä vuosinaan. Rakennus purettiin myöhemmin uuden koulurakennuksen tieltä. *Signe Brander 1909, HKM.*

Lisa Hagmanin koti osoitteessa Kirkkokatu 6. *Olof Sundström 1932, HKM.*

2.2. SUUNNITTELU JA RAKENTAMINEN

Pantterin korttelin tontti 7 Kruununhaassa ennen koulutalon rakentamista

Tieteiden talon tontin rakennushistoria ulottuu aina 1800-luvun alkupuolelle saakka. Kirkkokatu 6:n tontti Kruununhaassa on korttelin 7 eli Pantterin korttelin tontti 7. Ennen Tieteiden talon rakentamista sen paikalla Kirkkokadun varrella sijaitsi tyypillinen Helsingin empirekauden yksikerroksinen puutalo. Talo oli suunniteltu vuonna 1840 porvari Daniel Nyströmille.[7] Pihalla oli alkujaan ryhmä tyypillisiä, silloista luontaistaloutta palvelleita sivurakennuksia. Korttelissa riehui vuonna 1858 tulipalo, jonka jäljiltä tontilla 7 säästyi vain kadunvarren asuintalo. Tulipalon jälkeen kiinteistön osti senaatin vahtimestari E. A. Bergheim, joka rakennutti 1860- ja 1870-lukujen aikana yksi- ja kaksikerroksisia punatiilisiä sivurakennuksia.[8]

Kun Yksityisluokat aloitti toimintansa vuonna 1922 osoitteessa Kirkkokatu 6, sillä oli käytettävissään vanha puurakennus kadun varressa sekä U-muotoisena tontin pihasivuja kiertänyt piharakennusten rivi.[9] Kirkkokatu 6 tontin etuja oli tilava pihamaa, jolla oppilaat viettivät välitunnit.[10] Vanhoihin piharakennuksiin järjestettiin mm. Elsa Arokallion koulun johtajattarelle Lisa Hagmanille sisustama asunto, johon kuului pylväsasetelmia ja koristemaalauksia 1920-luvun henkeen.[11]

Korttelin Kirkkokadun suuntaiset naapuritontit olivat rakennettuja. Kirkkokadun ja Meritullinkadun kulmauksessa sijaitsi nelikerroksinen kivitalo, jonka pääty näkyy 1900-luvun alun valokuvissa. Kyseinen Carl Johan von Heidenkenin suunnittelema vuonna 1861 rakennettu asuinrakennus lukeutui Helsingin varhaisimpiin uusrenessanssitaloihin.[12] Toiselle puolelle, tontille 10 osoitteeseen Mariankatu 11 oli vuonna 1877 rakennettu Ruotsalaisen reaalilyseon koulurakennus, joka oli siirtynyt Helsingin Teollisuuskoulun käyttöön vuonna 1902. Rakennuksen suunnittelivat yleisten rakennusten ylihallituksen ylijohtaja arkkitehti Axel Hampus Dalström ja arkkitehti Evert Lagerspetz. Rakennus sijaitsi Mariankadun varrella siten, että Kirkkokadun ja Mariankadun kulmaukseen jäi aidattu koulun piha.[13] Kaupunkikuvassa korttelin Mariankadun ja Kirkkokadun avointa kulmaa rajasivat koulun aidan jykevät tolpat ja pihaa varjostavat vehreät puut.

7 *Maistraatin rakennuspiirustukset, Kruununhaka, rakennuslupapiirustukset 1-7-7 Kirkkokatu, HKA.*

8 *Heikkilä 1997.*

9 *Heikkilä 1997.*

10 *Naisten ääni 1925, 294.*

11 *Helander & al. 2022; asunnosta on tallennettu kuvia HKM:n arkistoon.*

12 *Laurila 1960.*

13 *Arkkitehtitoimisto Ark-byroo 2014, 4.*

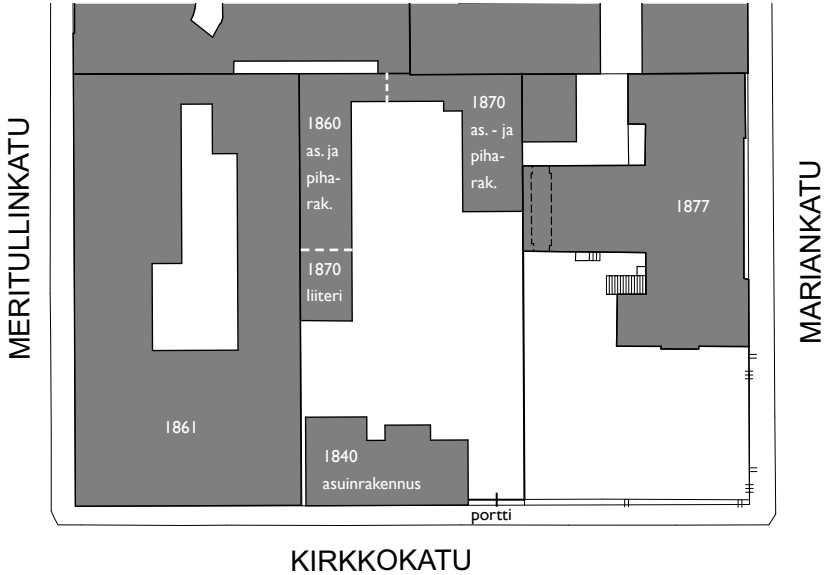

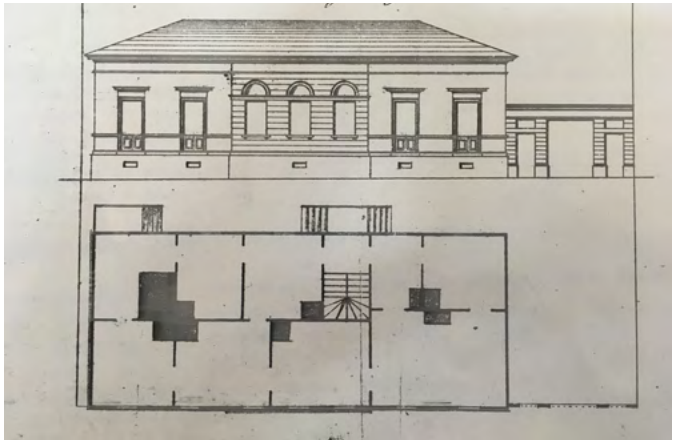

Kuvat ylhäältä alas: Kirkkokadun laidan tonttien rakennuskanta vuonna 1921. *TALLI 2020.* ***Kirkkokatu 6 päärakennuksen paikalla sijainneen puutalon piirustukset.*** *HKA.*

Vastavalmistunut siipirakennus. Kuvan vasemmassa laidassa näkyy uudisrakennuksen liittyminen vanhaan kadunvarren puutaloon. Eric Sundström 1922, HKM.

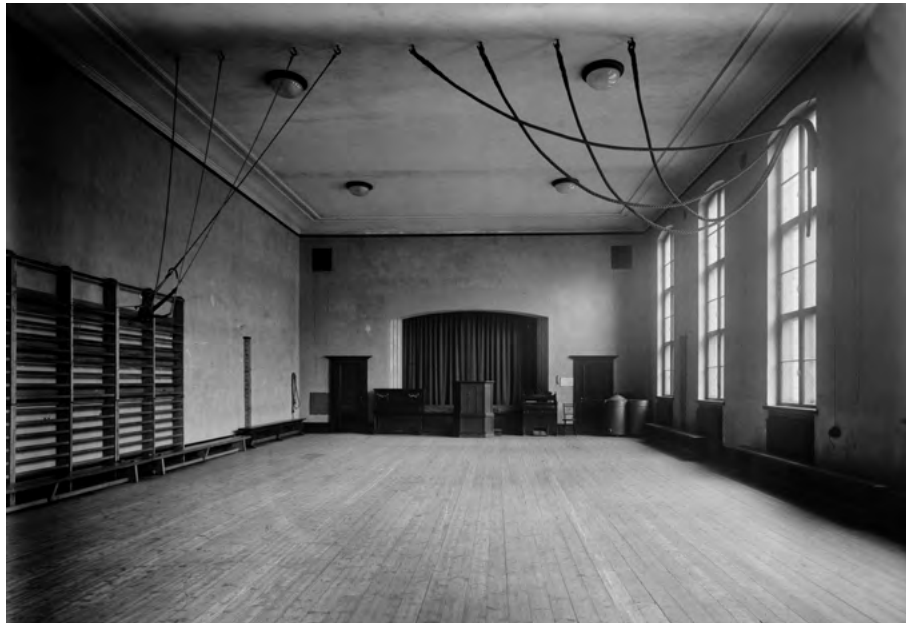

Juhla- ja voimistelusali. Tilassa on vesikiertoiset patterit ikkunoiden alla.
Eric Sundström 1922, HKM.

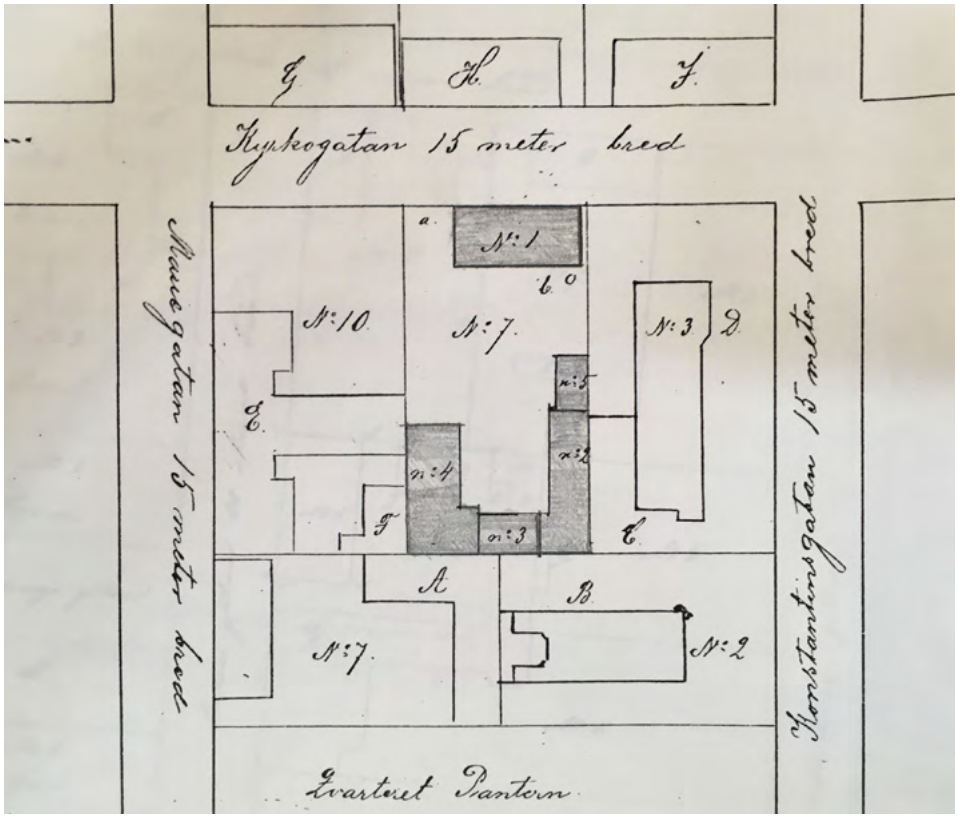

Pantterin korttelin vanha tonttijako ja tontin 7 rakennukset korostettuna. HKA.

Koulurakennuksen suunnittelu ja rakentaminen

Yksityisluokkien koulurakennuksen suunnittelusta ja rakentamisesta on löytynyt niukasti lähdemateriaalia. Käytettävissä ei ole ollut rakennukseen liittyvää luonnos- tai toteutussuunnitteluaineistoa. Tämän selvityksen tueksi ei löytynyt myöskään muita suunnittelua käsitteleviä asiakirjoja tai kirjeenvaihtoa. Rakennuskokonaisuuden alkuperäiset, Elsa Arokallion laatimat pääpiirustukset vuosilta 1922 ja 1925 sekä niihin liittyvät rakennesuunnitelmat löytyvät Helsingin kaupunginarkistosta, maistraatin arkistokokoelmasta. Samoista piirustuksista on talletettu kopiot myös Kansallisarkistoon Rakennushallituksen piirustuskokoelmaan.

Siipirakennus 1922

Koulurakennus suunniteltiin ja toteutettiin kahdessa vaiheessa. Kiireellisintä oli uuden juhla- ja liikuntasalisiiven rakentaminen. Se suunniteltiin tontin itälaidalle vanhan kadunvarsirakennuksen ja punatiilisten piharakennusten väliin. Siipirakennuksen pääpiirustukset on päivätty kesäkuussa 1922. Suunnitelmiin Arokallio luonnosteli myös varsinaisen koulun päärakennuksen ratkaisua Kirkkokadun varteen. Sen tuleva rakentaminen huomioitiin myös juhlasalisiiven rakenteissa – pääpiirustussarjan pohjapiirustuksiin on merkitty paikalleen tulevat ja väliaikaiset kulkuyhteydet. Siipirakennuksen pääpiirustuksista on pääteltävissä, että uudisrakennuksen tieltä purettiin tontin itälaidan piharakennuksen jatkoksi vuonna 1870 rakennettu yksikerroksinen ulkorakennus.[14] Siipirakennus sovitettiin tiiviisti kadunvarren matalan puutalon ja kivirakenteisten piharakennusten väliin. Vanhaa kadunvarren puutaloa ja uutta juhlasalisiipeä yhdisti väliaikainen puurakenteinen porrashuone.[15]

Rakennesuunnitelmat laati Yrjö Oksanen J. J. Packalénin rakennuskonstruktiotoimistosta. Siipirakennuksen rakentaminen ajoittui vuoden 1922 kesäkaudelle, touko- ja lokakuun väliselle ajalle.[16] Rakennusmestarina ja urakoitsijana toimi Richard Helander ja työnvalvojana rakennusmestari Hj. Kaipainen.[17] Helander kuului 1900-luvun alkupuolella mm. betonirakentamisen uranuurtajiin Suomessa.[18]

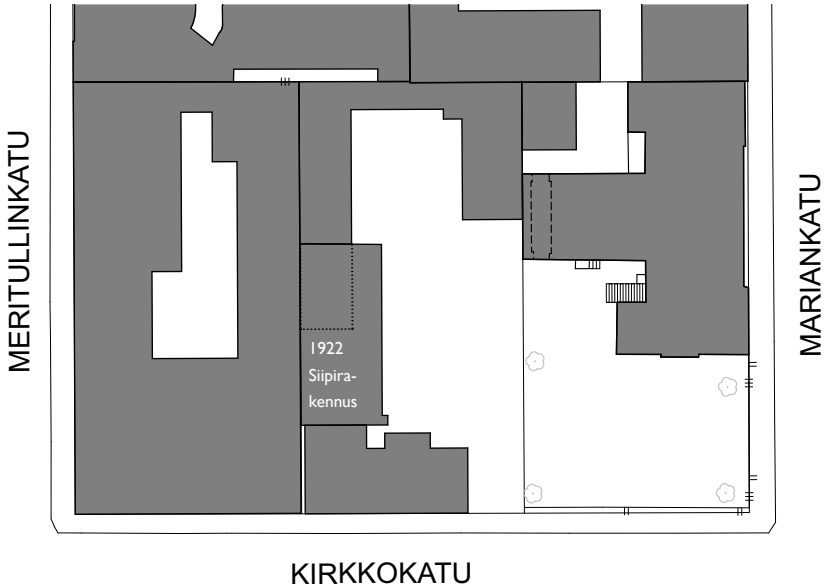

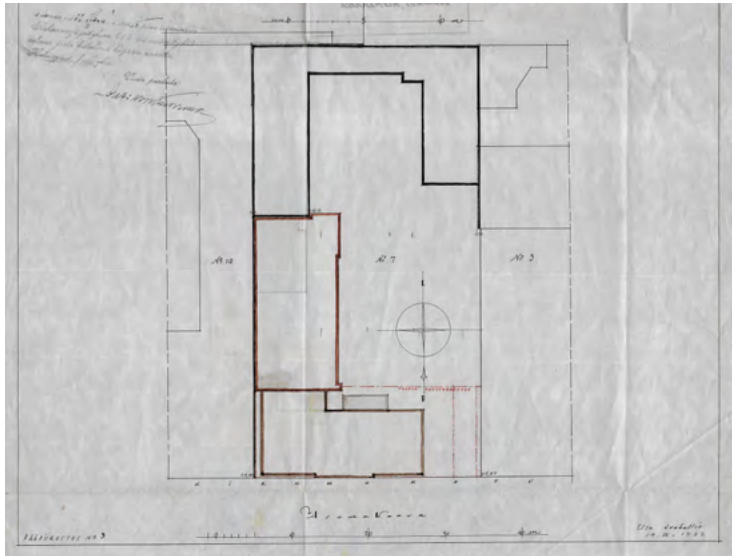

Kuvat ylhäältä alas: Kirkkokadun laidan tonttien rakennuskanta vuonna 1922, koulun juhlasalisiiven rakentamisen jälkeen. *TALLI 2020.*
Uusi siipirakennus asemapiirustuksessa, 1:500. Kuvaan on merkitty ohuella viivalla juhlasalin tieltä purettu liiteri sekä hahmoteltu kadunvarsirakennuksen paikalle myöhemmin rakennettava päärakennus. *Elsa Arokallio, 1922, HKA.*

14 Kirkkokatu 6 pääpiirustukset 1922, Arkkitehti Elsa Arokallio, HKRVA; Maistraatin rakennuspiirustukset, Kruununhaka, rakennuslupapiirustukset 1-7-7 Kirkkokatu. Digitoidut rakennuspiirustukset Sinetti arkistotietojärjestelmä, HKA.

15 Kirkkokatu 6 pääpiirustukset 1922, Arkkitehti Elsa Arokallio, HKRVA; ks. viereisen sivun kuva.

16 Heikkilä 1997.

17 Yksityisluokat Helsingissä 1919–1933 ja Helsingin VYhteiskoulu 1933–1958, 17.

18 Manner 2010, 102–105.

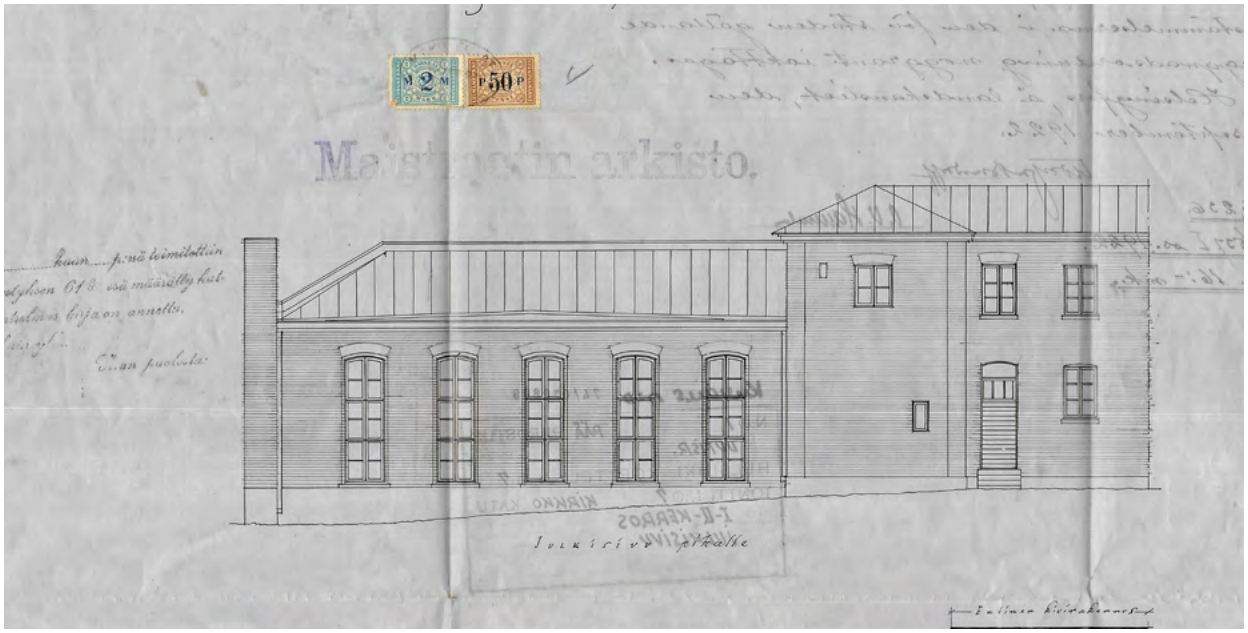

Siipirakennuksen julkisivu, jossa kuvattu liittyminen vanhaan piharakennukseen, 1:250. *Elsa Arokallio, 1922, HKA.*

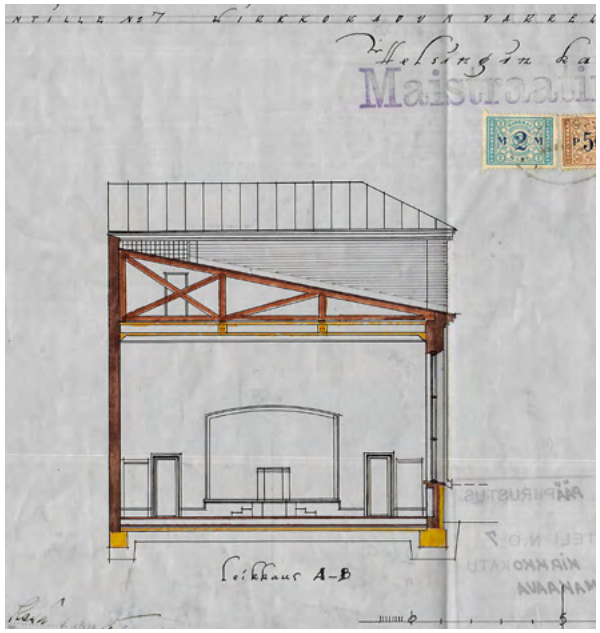

Siipirakennuksen poikittaisleikkaus, 1:250. *Elsa Arokallio, 1922, HKA.*

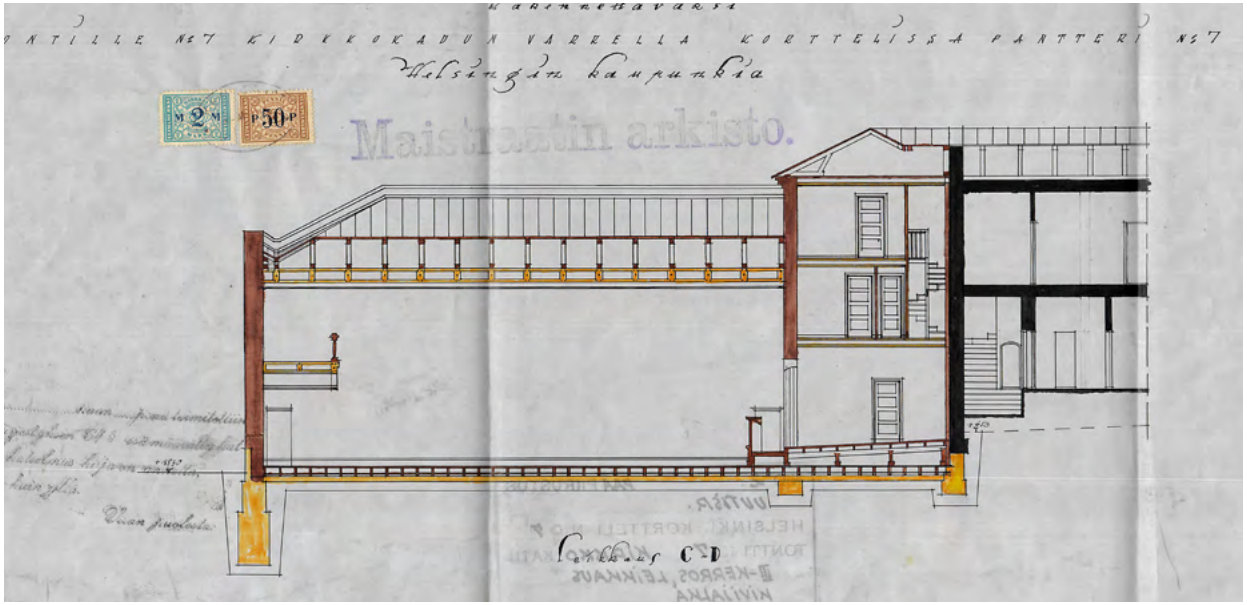

Siipirakennuksen pitkittäissuuntainen leikkaus, jossa kuvattu liittyminen vanhaan piharakennukseen, 1:250. *Elsa Arokallio, 1922, HKA.*

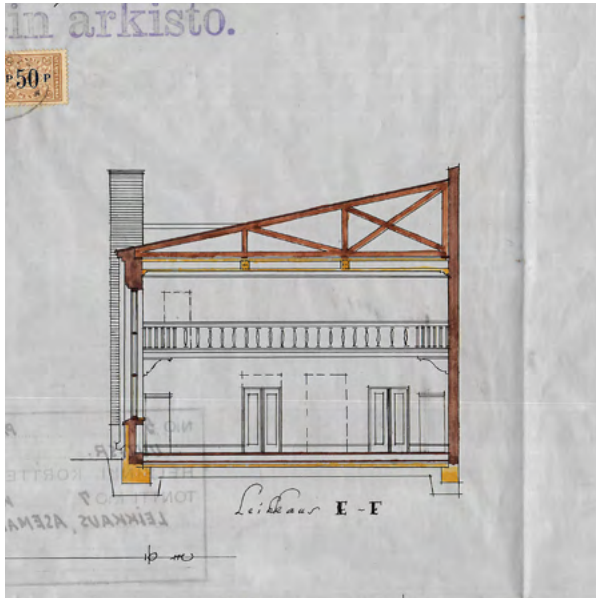

Siipirakennuksen poikittaisleikkaus, 1:250. *Elsa Arokallio, 1922, HKA.*

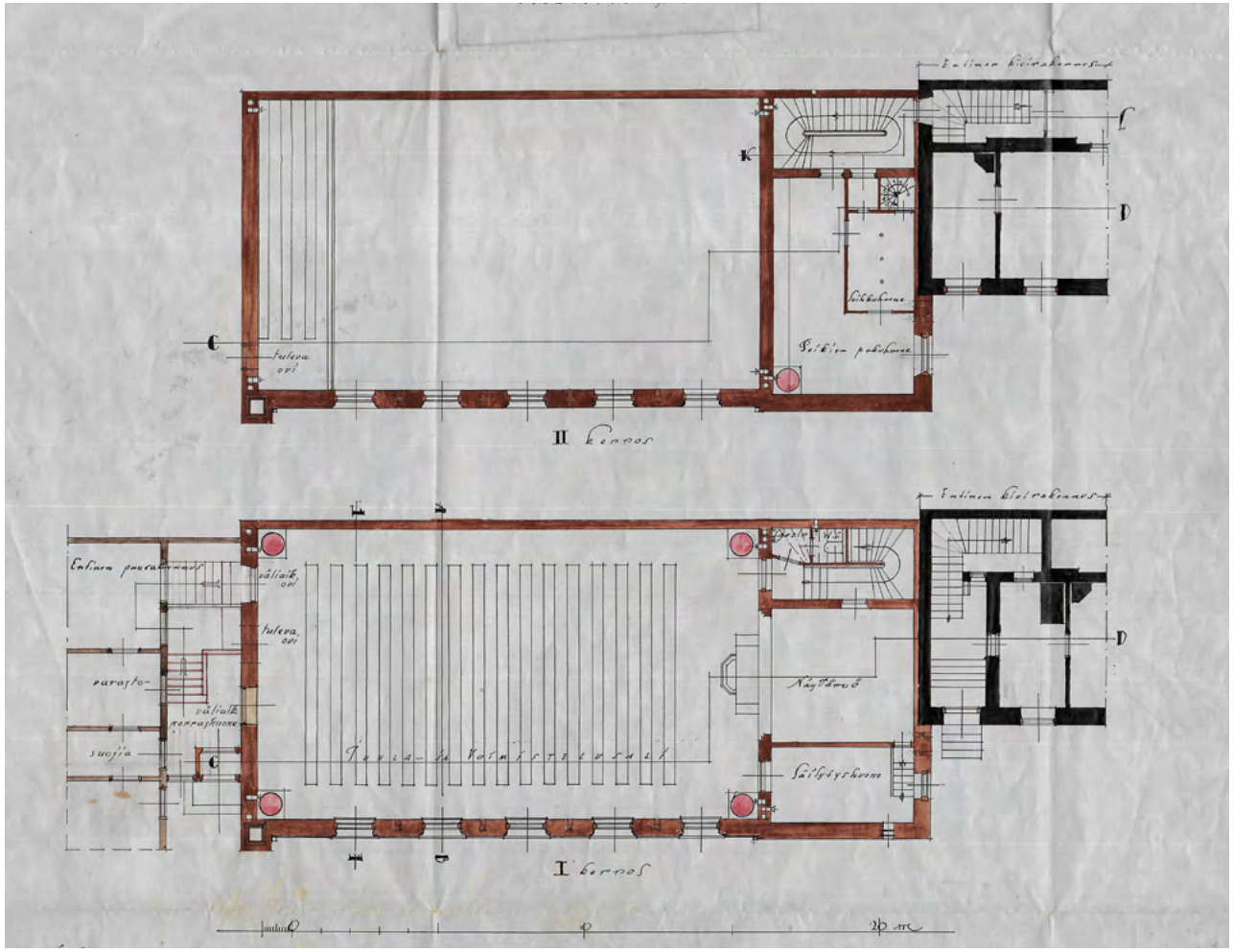

Siipirakennuksen pohjapiirrokset, ensimmäinen ja toinen kerros, 1:250. Piirroksissa esitetty liittyminen myös vanhaan kadunvarsirakennukseen ja piharakennukseen. Suunnitelma muuttui vielä toteutusvaiheessa. Elsa Arokallio, 1922, HKA.

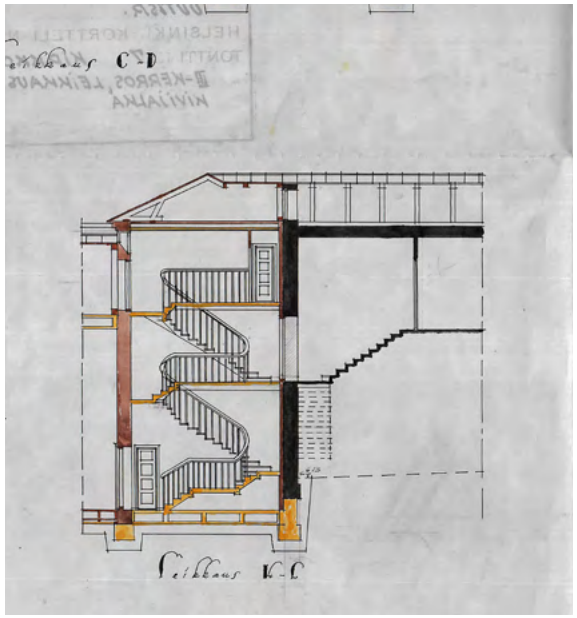

Siipirakennuksen päätyosan leikkaus portaikon kohdalta, 1:250.Kuvassa näkyy yhteys toisesta kerroksesta Lisa Hagmanin piharakennuksessa sjainneeseen asuntoon johtavaan portaikkoon. Elsa Arokallio, 1922, HKA.

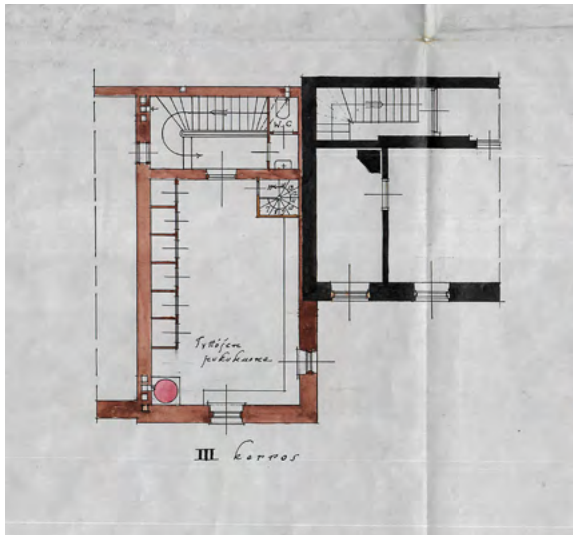

Siipirakennuksen päätyosan kolmannen kerroksen pohjapiirros, 1:250. Elsa Arokallio, 1922, HKA.

Yksityisluokkien koulurakennuksen peruskiven muuraus 17.4.1925.
Eric Sundström, HKM.

Päärakennus 1925

Elsa Arokallio teki ensin toteutetun uuden siipirakennuksen suunnittelun yhteydessä myös alustavia suunnitelmia Yksityisluokkien uudeksi päärakennukseksi Kirkkokadun varren vanhan puutalon paikalle. Edellytykset tarkemmalle suunnittelulle ja toteutukselle syntyivät, kun valtio pankkien, vakuutusyhtiöiden ja yksityisten rahoittajien rinnalla vuonna 1924 myönsi huomattavan osan rakentamiseen tarvittavasta lainasta.[19] Arokallio saattoi siis ryhtyä laatimaan tarkempia suunnitelmia uudisrakennuksesta. Päärakennuksen pääpiirustukset on päivätty joulu–tammikuussa 1924–1925.[20]

Uusi viisikerroksinen päärakennus rakennettiin nopeasti vuoden 1925 aikana.[21] Rakennustöiden urakoitsijana toimi Sementtirakennus Oy / Cementbyggnads A. B. Helsingfors ja työnvalvojana rakennusmestari K. F. Niilonen. Päärakennuksen peruskivi laskettiin 17.4.1925 ja harjakaisia vietettiin 19.6.1925.[22] Lisa Hagman kuvaili rakennustöiden etenemistä kirjeessään tädilleen Lucina Hagmanille kesäkuussa 1925: ”Rappaus käy jo kolmannessa kerroksessa. Työmiehet ihailevat naisarkkitehtia.” Heinäkuussa hän kirjoitti: ”Rakennuksella sisärappaus melkein valmis. Lattiat lasketaan sementtilaatoilla juuri. Ovet paikoillaan. Kaikki johdot valmiit. Ilmavaa ja kaunista kaikkialla, holvia ja kaaria ja muuten suoraa arkkitehtuuria.”[23]

Koulu valmistui muuttokuntoon 14.9.1925 ja vihkiäisjuhlat pidettiin 12.10.1925.[24] Helsingin Sanomat julkaisi avajaisten kynnyksellä koulutalosta artikkelin, jossa luetellaan arkkitehdin, urakoitsijan ja työnvalvojan ohella myös muita rakennustyöhön ja sisustukseen osallistuneita tahoja: ”Kivityön on tehnyt Kiviveistämö Forsman, mosaiikkityöt Oy. Lemminkäinen, taiteellisen armatuurin Oy. Taito ja kauniit verhot Helsingin Käsityöliike.” Artikkelissa mainitaan myös, että koulun kalkkimaalaukset ovat arkkitehti Elsi Borgin käsialaa ja reliefit Emil Cedercreutzin. Kalustuksen olivat toimittaneet Koulutarpeiden Keskusliike ja Oy. Fysica.[25]

Päärakennuksen rakentamisen yhteydessä siipirakennuksen päätyyn puhkaistiin uuden tilanteen vaatimat, aiemmassa vaiheessa suunnitellut oviaukot. Samalla jatkettiin siipirakennuksen päädyn tiilipiippua,[26] joka sijoittui uudessa tilanteessa päärakennuksen pihan puolista julkisivua vasten. Piippu rapattiin ja maalattiin kuten päärakennus, kun taas siipirakennus jätettiin puhtaaksi muuratulle pinnalle.

19 Heikkilä 1997.

20 Kirkkokatu 6 pääpiirustukset 1922 ja 1925, Arkkitehti Elsa Arokallio. HKRVA.

21 Yksityisluokat Helsingissä 1919–1933 ja Helsingin V Yhteiskoulu 1933–1958, 17.

22 Helsingin Sanomat 20.6.1925.

23 Heikkilä 1997.

24 Heikkilä 1997.

25 Helsingin Sanomat 11.10.1925.

26 Selviää valokuvista, myös HKA:n piirustus juhlasalisiiven kattokonstruktioon tehdystä muutoksesta.

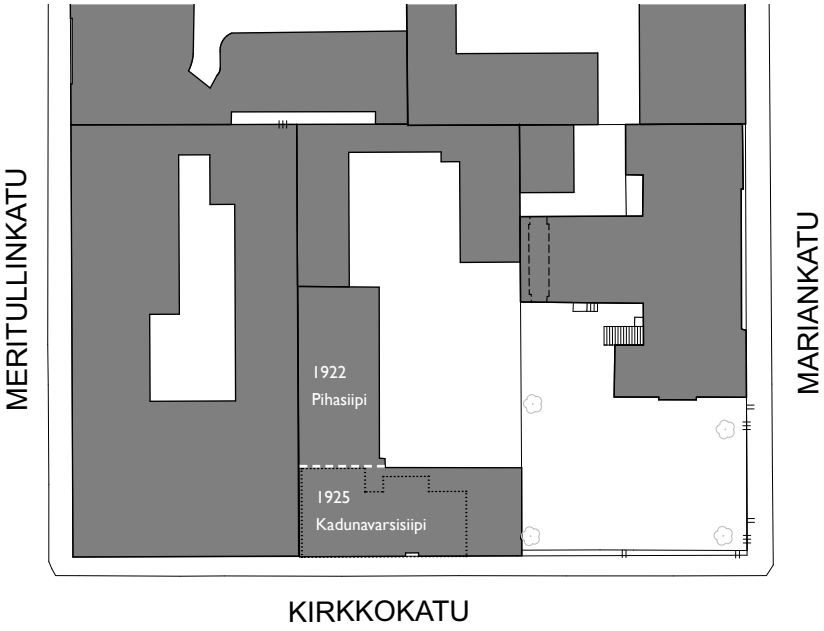

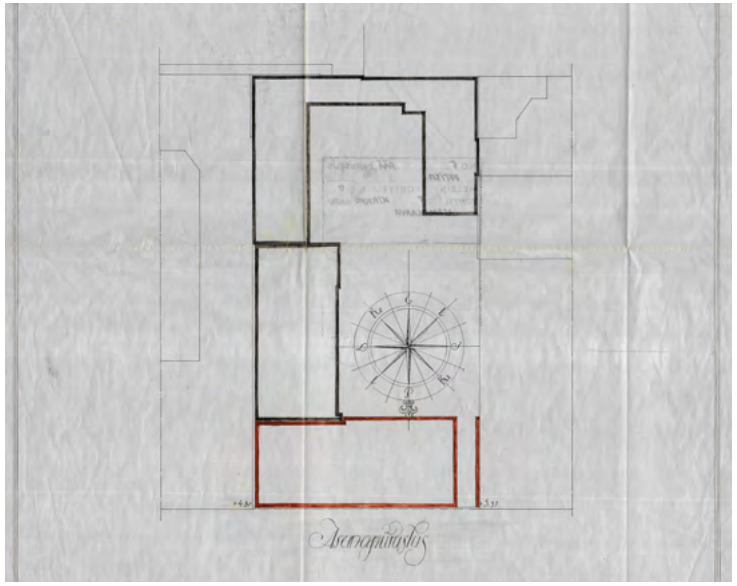

Kuvat ylhäältä alas: Kirkkokadun laidan tonttien rakennuskanta vuonna 1925, päärakennuksen rakentamisen jälkeen. *TALLI 2020.*
Koulurakennus ja piharakennukset asemapiirustuksessa, 1:500.
Elsa Arokallio, 1922, HKA.

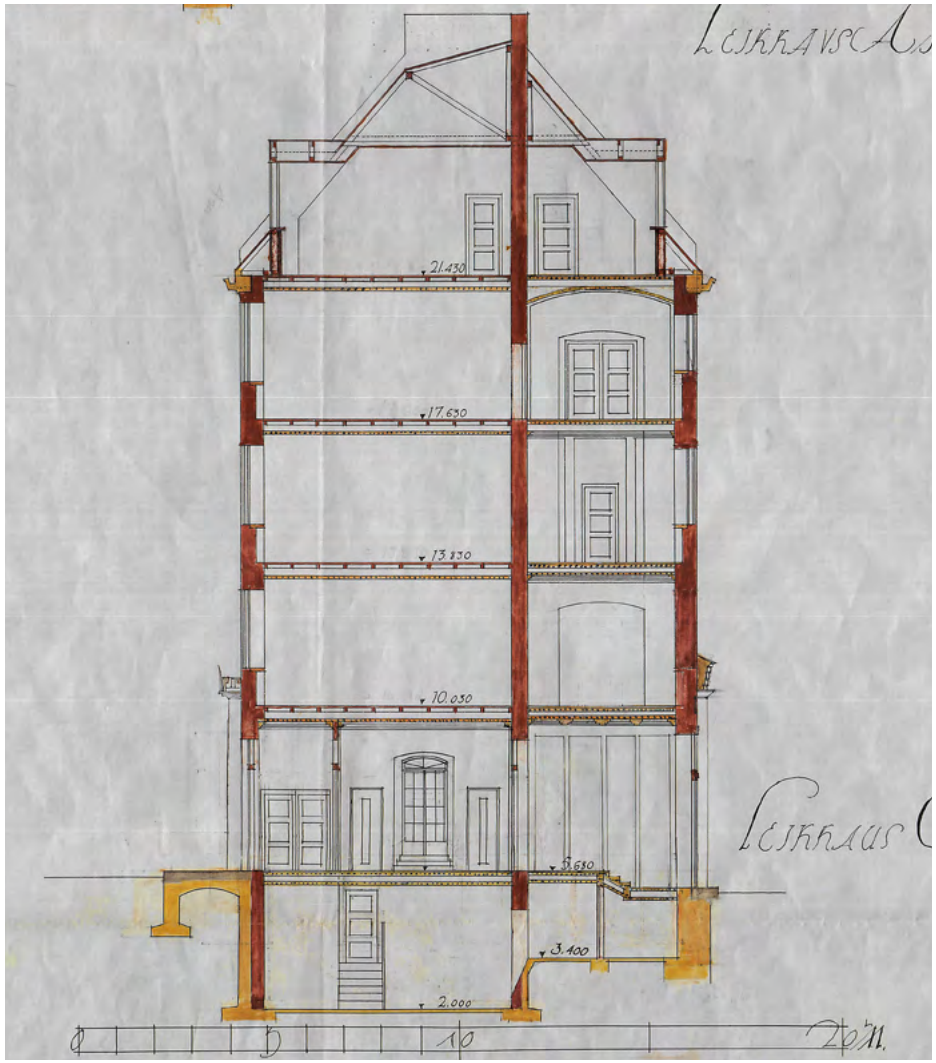

Päärakennuksen poikittaisleikkaus, 1:200; *Elsa Arokallio, 1925, HKA.*

Päärakennuksen harjannostajaisia vietettiin juhlasalissa. Valokuvassa näkyvät tilaan tehdyt uudet ovijärjestelyt rakennusvaiheessa.
Eric Sundström 1925, HKM.

Yksityisluokkien uudisrakennus harjakorkeudessaan, näkymä Kirkkokadulta.
Eric Sundström, 1925, HKM.

Ortokuva, nykyinen tontti 10 Pantterin korttelissa vuonna 1932. HKK.

UUSI KOULURAKENNUS.

„Yksityisluokkien" oma talo valmistunut.

Uuden koulutalon julkisivu.

Yksityisluokkien koulutalo kuvattuna Uusi Suomi -lehden 11.10.1925 julkaistussa numerossa. KKD.

2.3. RAKENNUS VALMISTUTTUAAN VUONNA 1925

Rakennuksen valmistumisesta uutisoitiin aikanaan laajalti, ja uuden koulurakennuksen varhaisvaiheista on säilynyt useita lehdistön kuvauksia. Sekä siipirakennuksesta että kadunvarsirakennuksesta on säilynyt Helsingin kaupunginmuseossa Eric Sundströmin valokuvia, jotka kuvaavat havainnollisesti kokonaisuutta juuri sen valmistuttua.

Koulu kaupunkirakenteessa

Uusi viisikerroksinen koulurakennus muodosti yhtenäisen volyymin tontin Kirkkokadun puoleiselle laidalle. Idässä Yksityisluokkien koulutalo rajautui kolmikerroksiseen taloon Kirkkokadun ja Meritullinkadun kulmassa. Länsipuolella päärakennus rajautui osoitteessa Mariankatu 11 sijainneen Helsingin Teollisuuskoulun pihamaahan. Päädyn korkea palomuuri jäi näkyville ja muodosti taustan Kirkkokadun ja Mariankadun kulmaukseen sijoittuvalle teollisuuskoulun pihalle.

Koulun piha jäi korttelirakenteen keskelle, ja se rajautui pääosin ympäröiviin rakennuksiin. Pihalle kuljettiin porttikäytävän kautta. Samalla paikalla oli vanhastaan sijainnut tontille johtanut koristeellinen portti. Uusi siipirakennus noudatti vanhojen, tontin etelälaitaa kiertävien piharakennusten mittakaavaa. Se sovittautui 2–3 kerroksisena päärakennuksen ja piharakennusten väliin tontin itälaidalle, jota rajasi Meritullinkatu 8 puolelta yhtenäinen asuin- ja piharakennusten palomuuri. Siipirakennus liittyi piharakennusten ketjuun: Sen harjakorkeus noudatteli viereisen rakennuksen korkeutta ja piharakennukseen oli myös kulku siipirakennuksen päätyosan porraskäytävästä.

Korkea päärakennus suojasi pienipiirteistä pihaa. Piharakennukset oli rakennettu vaiheittain ja niiden korkeudet vaihtelivat kahden ja yhden kerroksen välillä. Maanpinta nousi pihan perää kohden, missä sijaitsi myös matalin yksikerroksinen piharakennus. Tontilla sijaitsevien rakennusten lisäksi pihaa rajasi muutaman metrin matkalta Mariankatu 11 koulutalon kolmikerroksisen juhlasalisiiven palomuuri. Sen eteläpuolella koulujen pihoja erotti varhaisien valokuvien perusteella puuaita. Tonttien rajalla näyttäisi olleen myös puita.

Vastavalmistunut koulutalo Kirkkokadulta. *Eric Sundström, 1925, HKM.*

Vastavalmistunut koulutalo sisäpihalta.
Eric Sundström, 1926, HKM.

Julkisivut

Rakennusajankohdalle tyypillisesti koulurakennuksen ulkoasu mukaili ympäröiviä rakennuksia. Viisikerroksinen päärakennus oli rapattu ja vaaleaksi kalkkimaalattu ja liittyi näin ympäristön vaaleansävyiseen kaupunkikuvaan. Yksikerroksinen siipirakennus ja sen päätteenä oleva kolmikerroksinen noppamainen päätyosa toteutettiin ulkopinnoiltaan punatiilisinä. Siten ne liittyivät tontilla vanhastaan oleviin piharakennuksiin.

Rakennuksella oli kaksi pääjulkisivua ympäröivään kaupunkitilaan, Kirkkokadun suuntainen katujulkisivu ja Mariankadun kulmaan avautuva päätyjulkisivu. Kirkkokadun puoleisen julkisivun jäsentelyssä on tavoiteltu symmetriaa. Kerrosten 1–4 keskiosan ikkunat muodostavat harmonisen ruudukon. Kapeammat ikkuna- ja koristevyöhykkeet julkisivun molemmilla laidoilla on rajattu keskiosasta pilasterein. Ikkunoiden kehyslistojen ja nurkkapilastereiden tavoin ne olivat muuta julkisivua vaaleammat. Julkisivupiirustuksesta poiketen alinta kerrosta jäsentävä vaakalista liittyi toteutuksessa Meritullinkatu 8:ssa sijainneen asuinrakennuksen vastaavaan linjaan (ks. valokuva sivulla 31). Ikkunoiden kehyslistat ovat kaikissa kerroksissa erilaiset. Alimman kerroksen ikkunoita on erityisesti korostettu ja niiden yläpuolella on medaljongit.

Pääsisäänkäynti sijaitsee julkisivun keskellä, ja sitä on korostettu puolipylväiden kannattelemalla palkistolla. Maistraatin arkistosta löytyneessä pääpiirustasoisessa julkisivupiirustuksessa sisäänkäynnin yläpuolella on teksti "Yksityisluokat". Vastavalmistuneesta koulusta otetussa valokuvassa tätä tekstiä ei ole, eikä myöskään nykyisin paikalla olevaa kivilaattaa. Julkisivupiirustuksessa on muitakin pieniä poikkeavuuksia toteutukseen: mm. joidenkin ikkunoiden muoto poikkeaa hieman toteutuksesta, julkisivupiirustuksessa esitettyjä simpukkakoristeita ei toteutettu, eikä pääportaan välitasanteen kohdalle suunniteltua ikkunaa rakennettu – sen sijaan samalle kohdalle porttikäytävän yläpuolelle asennettiin takorautakaiteet.

Päärakennuksen muista julkisivuista ei ole löytynyt alkuperäisiä suunnitelmia, mutta ne on dokumentoitu pian rakentamisen jälkeen valokuvin. Mariankadun kulman puoleinen umpinainen päätyjulkisivu on jäsennelty huolellisesti. Kulmapilasterit ja liseenit korostavat julkisivun vertikaalisuutta ja keskeissymmetriaa. Liseenien välissä palomuurin ala- ja yläpäissä on vertikaalinen pyörökaarisyvennys ja huipulla on koristekaide.

Päärakennuksen pihan puoleisella julkisivulla on korostettu pystylinjojen sijaan vertikaalisuutta. Ikkunarivistöjen alla on vaakalistat ja pilasterit ovat vain ensimmäisen kerroksen korkuisia. Pihan puoleinen pääsisäänkäynti on kadun puoleista sisäänkäyntiä vastapäätä, ja sen yllä on pylväiden kannattelema frontoni. Siipirakennuksen savupiippua on korotettu päärakennuksen rakentamisen yhteydessä, ja se on rapattu päärakennuksen tavoin. Piippu nousee korkealle räystäslinjan yläpuolelle. Pihan puolella viidennen kerroksen kattolyhdyt noudattavat alempien ikkunarivistöjen rytmiä. Piirustussalin kohdalla ikkunalyhtyjen tilalla on kuitenkin kattoikkunat.

Päärakennuksen katujulkisivu, ei mittakaavassa. *Elsa Arokallio, 1925, HKA.*

Siipirakennuksen ainoa näkyville jäävä julkisivu oli koulun pihalle avautuva länsijulkisivu. Tästä on tallella pääpiirustustasoinen julkisivusuunnitelma vuodelta 1922. Piirustuksessa on kuvattuna tiilipintainen siipirakennus ilman tulevaa kadunvarren päärakennusta. Kahden kerroksen korkuista juhlasaliosaa hallitsee viisi korkeaa, 12-ruutuista ikkunaa. Kolmikerroksinen näyttämö- ja pukuhuonepääty liittyy niin saumattomasti viereiseen piharakennukseen, että voisi yhtä hyvin olla osa sitä. Vanhan piharakennuksen harjakorkeus ja räystäslinja jatkuvat uudisosassa. Siipirakennuksen räystään alla olevaan tiililistaan on myös otettu mallia vanhasta rakennuksesta.

Merkittävin ero julkisivusuunnitelman ja valokuvassa näkyvän toteutuksen välillä koskee päätyosan aukotusta. Suunnitelmassa kolmanteen kerrokseen on piirretty 4-ruutuinen ikkuna ja ensimmäiseen kerrokseen pieni yksiruutuinen ikkuna. Valokuvasta näkyy, että päätyosaan tehtiin sittenkin 6-ruutuiset ikkunat toiseen ja kolmanteen kerrokseen pukuhuoneita valaisemaan.

Toisen kerroksen halli kuvattuna pääportaan suunnasta. *Eric Sundström, 1929–1930, HKM.*

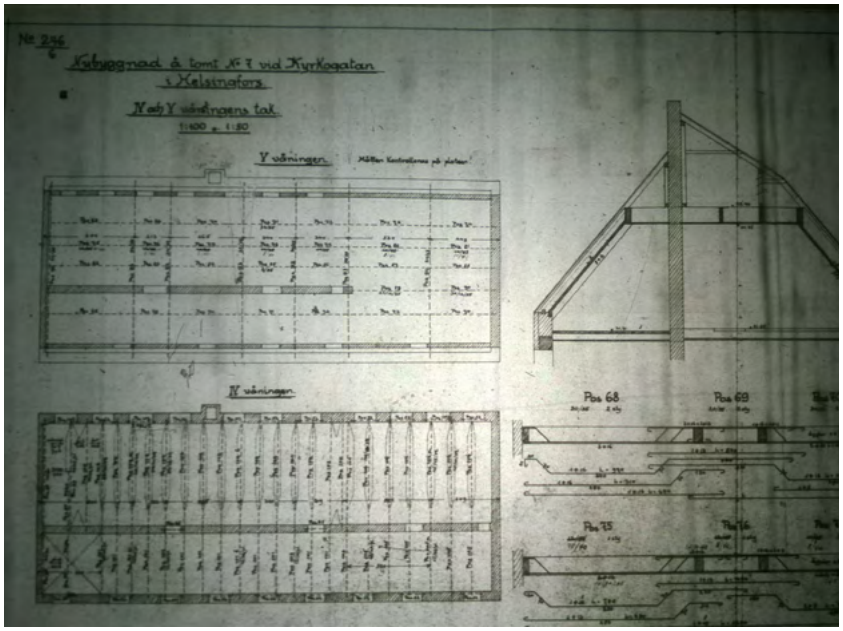

Ote rakennesuunnitelmasta. *1925, HKRVA.*

Kolmannen kerroksen halli kuvattuna pääportaan suunnsta. *Eric Sundström, 1926, HKM.*

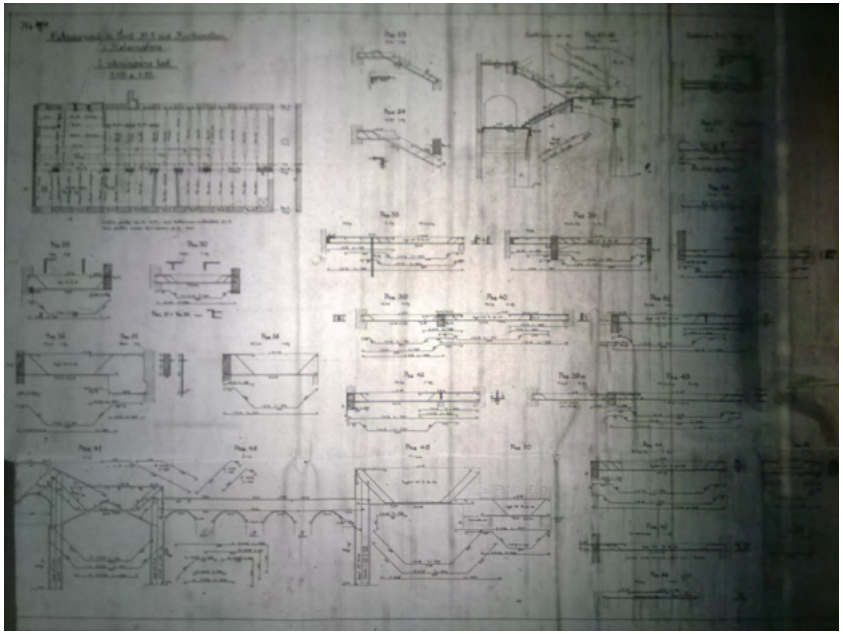

Ote rakennesuunnitelmasta. *1925, HKRVA.*

Rakenteet ja talotekniikka

Rakennus on perustettu kallion varaan. Siipirakennuksessa kantavien seinien alla on jatkuvat kivi/betonimuurianturat. Päärakennus on tuettu kallioon ulottuviin betonipilareihin ja niiden varaan rakennettujen seinämäisten teräsbetonipalkkien varaan. Päärakennuksen kellari ulottuu pohjaveden pinnan alapuolelle, joten alapohja ja kellarin maanvastaiset seinät ovat vedenpaine-eristettyjä. Rakennuksen pystyrunkona ovat massiivitiilimuurit. Ulkoseinät ovat yleensä kahden kiven vahvuisia. Sydänmuureihin on upotettu runsaasti pystyhormeja. Välipohjat ovat käytäväalueilla sementtimosaiikilla pinnoitettuja, teräsbetonisia kaksoislaattapalkistoja. Luokkahuoneiden alueella ja siipirakennuksen päätyosassa välipohjat ovat alalaattapalkistoja, joissa on laippapalkit. Välipohjat ovat alun perin olleet orgaanisilla täytteillä täytetyt. Palkkien välissä on puurakenteinen koolaus, jonka varassa on lautalattia. Rakennuksen yläpohja muodostuu teräsbetonisista kehärakenteista ja niiden välisistä betonilaatoista. Betonirakenteen päällä ovat lämpöeristeet ja puiset vesikattorakenteet. Vesikatteena on saumattu teräspelti.

Rakennuksessa on ilmeisesti alusta pitäen ollut vesipatterein toimiva keskuslämmitys, vaikka ensimmäisissä suunnitelmissa siipirakennukseen oli hahmoteltu uuneja. Vuonna 1922 juhla- ja voimistelusalista otetussa valokuvassa näkyvät korkeiden ikkunoiden alle sijoitetut valurautapatterit ja näyttämön oikealla puolella ilmeisesti väliaikainen keskuslämmitysjärjestelmä. Päärakennuksen valmistuttua varsinaiset tekniset tilat sijoitettiin kadun puolelle kellarikerrokseen. Rakennuksessa on alun perin ollut painovoimainen ilmanvaihto. Päärakennuksen hormit sijaitsevat pääosin sydänmuurissa. Luokkahuoneissa raitisilma otettiin sisään ulkoseinän venttiilin kautta ja johdettiin lämpöpatterikaapin kautta tilaan.[27] Vastaava ratkaisu esiintyy myös muissa aikakauden kouluissa.

Sisätilat

Siipirakennuksen sali oli varustettu ennen muuta voimistelusaliksi. Juhlasaliksi nimetyn tilan eteläpäässä oli korotettu näyttämöosa, ”laululava”, jota kehysti profiloitu näyttämöaukko. Salin toisessa päässä oli lehteri. Korkeiden ikkunoiden rivi loi saliin juhlavuutta. Näyttämötilan yläpuolella aputiloja sisältäneessä siipirakennuksen päätyosassa oli toisessa kerroksessa poikien pukuhuone sekä suihkutilat. Kolmannessa kerroksessa oli tyttöjen pukuhuone, josta johti kierreporras alas toisen kerroksen yhteisiin suihkutiloihin. Tämä siipi varustettiin omalla porrashuoneellaan, johon liittyy pari WC-tilaa. Porrashuoneen toisen kerroksen tasanteelta oli kulku viereisessä piharakennuksessa sijainneeseen johtajattaren asuntoon. Siipirakennuksen rakentamisen aikana lupapiirustuksissa esitettyihin ratkaisuihin tehtiin pieniä muutoksia. Kulku lehterille rakennettiin toiseen paikkaan kuin alun perin oli ajateltu, ja sitä varten seinärakenteeseen tehty ovivaraus jäi näin ollen käyttämättä. Lisäksi tehtiin ikkunamuutoksia toisen kerroksen poikien pukuhuoneeseen ja näyttämön varastotilaan.[28]

Päärakennuksen pohjakerroksessa oli aulatilojen sarjan äärellä vaatetilat. Länsipäässä oli hieman ylemmällä tasolla luonnontiedon oppisali, johon kuuluivat oppilaiden porrastetut puurakenteiset penkit ja pulpetit. Sen vierellä oli pieni kokoelmahuone. Tämän oppisalin takana oli vanhalla tontinrajalla avoin porttikäytävä.

Kulku ylempiin kerroksiin tapahtui avointa pääporrasta pitkin, joka nousi pääaulan itäpäästä aina viidenteen kerrokseen saakka. Toisessa kerroksessa porras muuttuu U-portaaksi, joka liittyy kerrosten 2–4 halleihin. Näiden rakennuksen pohjoisseinustan väljien käytävien varrella sijaitsivat luokkahuoneiden rivit. Opetusvälineitä saattoi kuljettaa kerroksesta toiseen kellarista neljännen kerroksen aulaan saakka johtavalla opetusvälinehissillä. Toisessa kerroksessa, hieman luokkahuoneiden tasoa ylempänä, oli opettajien huone ja kansliahuone, joihin liittyi WC-tilojen ryhmä.

Ylimmässä kerroksessa, ulkoseinustoiltaan hieman viistettyjen kattojen alla olivat kemian ja fysiikan oppisali, laboratoriohuone sekä osittain kattoikkunoista valoa saava piirustussali. Yläkertaan johtavan portaan päätteenä pihan puolella on aula, joka alkuperäispiirustuksissa on esitetty myöhemmin vallinnutta tilannetta hieman pienempänä. Vaikuttaisi siltä, että aula toteutui jo alusta pitäen laajempana ja viereinen oppisali vastaavasti pienempänä: tähän viittaa mm. vanhan sydänmuurin hormien sijoitus. Mikäli aula toteutettiin suunnitelmien mukaisesti, sitä on laajennettu varhaisessa vaiheessa.

Matalan kellarikerroksen länsipäässä olivat omien erillisten portaidensa varassa tyttöjen ja poikien käymälät. Kellarin keskiosassa pihan puolella oli pannuhuone, jonka lattiataso oli muuta kellaritilaa alemmalla tasolla. Pannuhuoneen vierellä kadun puolella sijaitsivat hiilivarastot.

Koulurakennuksen arkkitehtonisista piirteistä[29]

Yksityisluokkien koulutalon rakentaminen sijoittui aikaan, jolloin koulujen rakentaminen oli vilkasta. Kaupunkikoulut olivat tyypillisesti 4–5 kerrosta korkeita ja pohjaratkaisultaan selkeitä. Ne perustuivat tyypillisesti keski- tai sivukäytävän, jonka varrella oli tasakokoisten luokkien rivistöt. Kouluarkkitehtuurissa suosittiin 1920-luvulta 1930-luvulle saakka klassistista tyyliä. Klassiset muotoaiheet ja pyrkimys symmetriaan yhdistyivät kuitenkin funktionalismia enteilevään ajatukseen tilojen vaikutuksesta ihmiseen.

Yksityisluokkien koulurakennus on hieno esimerkki 1920-luvun klassistisen arkkitehtuurin pyrkimyksistä: Ihanteena oli kohtuullisuus. Niukankin budjetin rajoissa saatiin huolellisen suunnittelun ja toteutuksen avulla aikaan yksinkertaisia ja samalla monivivahteisia rakennuksia, jotka palvelivat arki-

27 Yksi patterikaappi on säilytetty tilassa 312.

28 Mainittu myös julkisivun kuvauksen yhteydessä.

29 Muokattu ja täydennetty Helander, Lukander & Penttilä, 2022 tekstistä sivuilla 27–28.

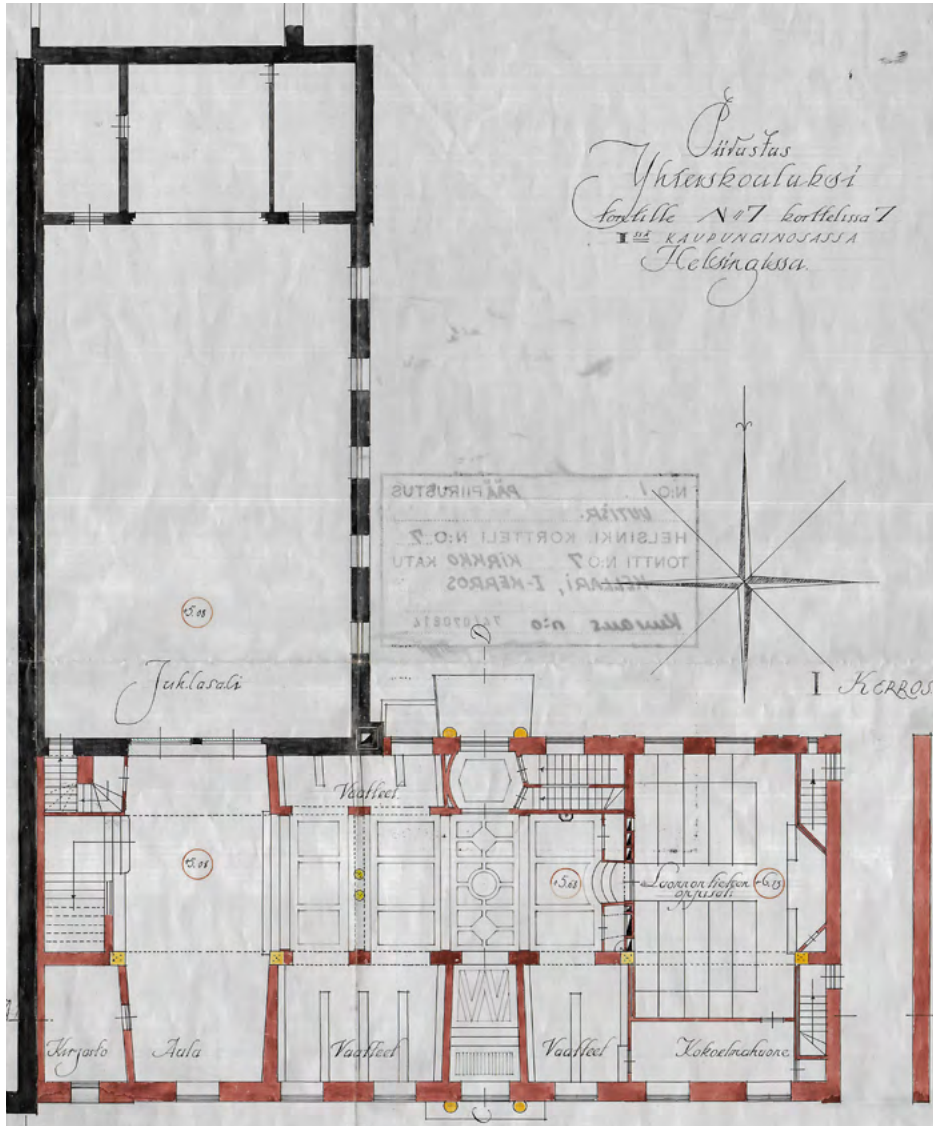

Siipi- ja päärakennuksen pohjapiirustukset, ei mittakaavassa. *Elsa Arokallio, 1922–1925, HKRVA.*

Päärakennuksen pitkittäisleikkaus, ei mittakaavassa. *Elsa Arokallio, 1925, HKRVA.*

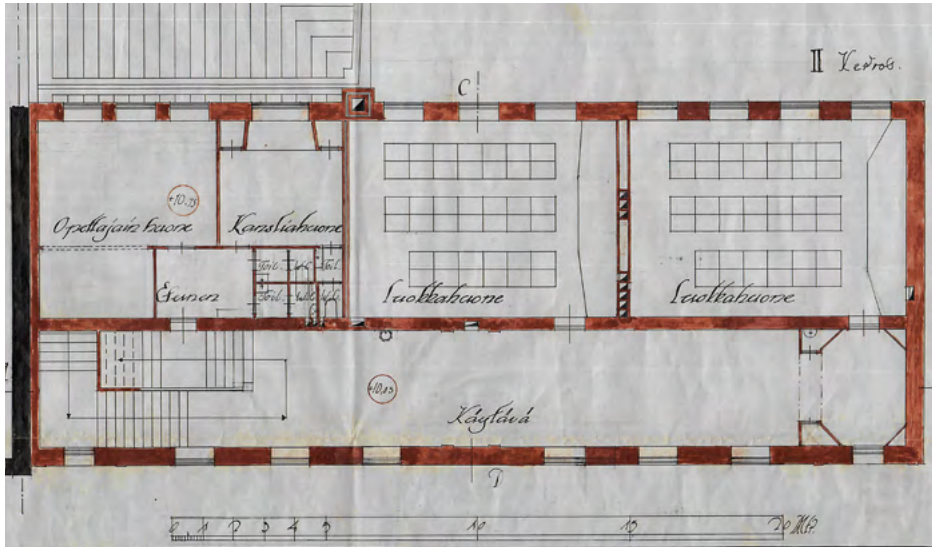

Päärakennuksen toisen kerroksen pohjapiirustus, ei mittakaavassa. *Elsa Arokallio, 1925, HKRVA.*

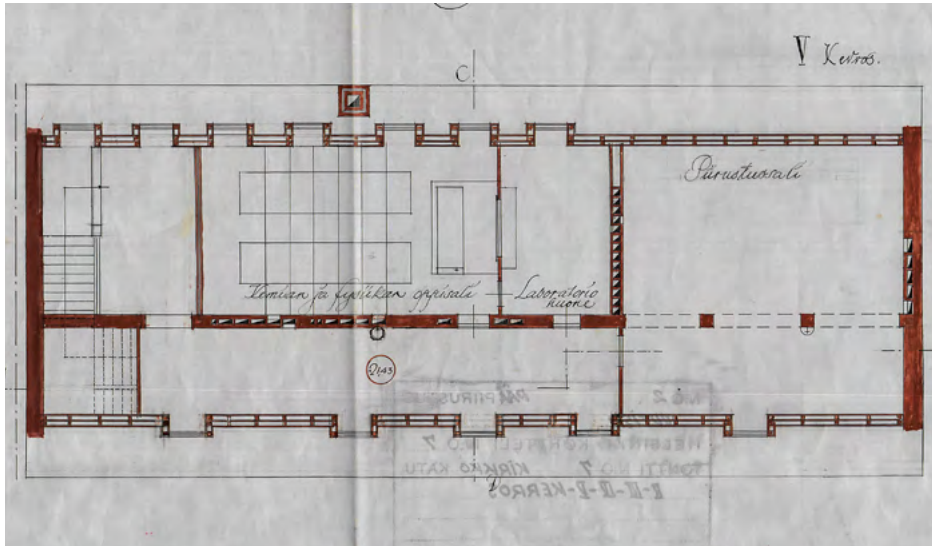

Päärakennuksen viidennen kerroksen pohjapiirustus, ei mittakaavassa. *Elsa Arokallio, 1925, HKRVA.*

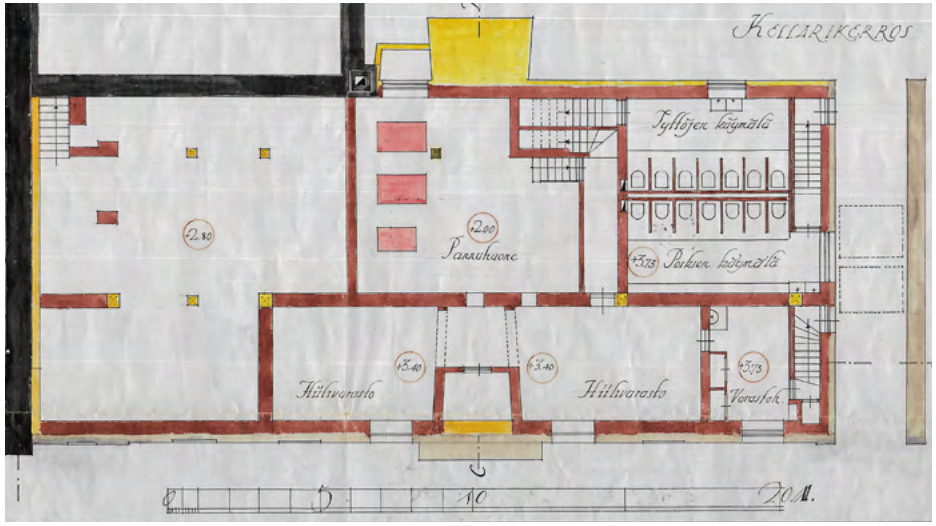

Päärakennuksen kellarikerroksen pohjapiirustus, ei mittakaavassa. *Elsa Arokallio, 1925, HKRVA.*

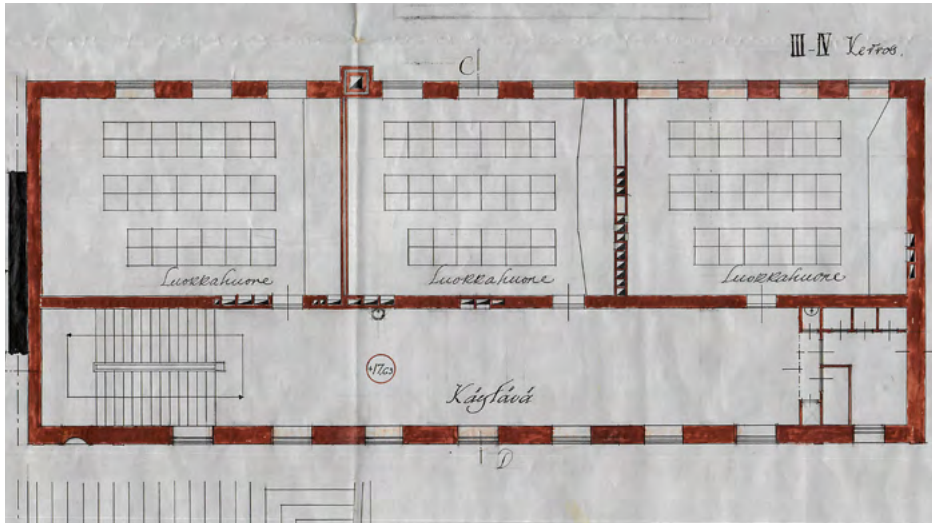

Päärakennuksen kolmannen ja neljännen kerroksen pohjapiirustus, ei mittakaavassa. *Elsa Arokallio, 1925, HKRVA.*

Kolmannen kerroksen luokkahuone vuonna 1926.
Eric Sundström, HKM.

Toisen kerroksen halli ja pääporras vuonna 1926. *Eric Sundström, HKM.*

Johtajattaren huone toisessa kerroksessa. *Eric Sundström 1926, HKM.*

Yksityisluokkien ensimmäiset ylioppilaat ja juhlayleisöä uuden koulutalon juhlasalissa. *Eric Sundström 1927, HKM.*

Opettajien huone toisessa kerroksessa. *Eric Sundström 1926, HKM.*

Neljännen kerroksen halli kuvattuna pääportaan suunnasta. *Eric Sundström, 1929–1930, HKM.*

Koulun perustaja Lisa Hagman kuvattuna Emil Cedercreutzin reliefissä, pääportaan yllä ensimmäisessä kerroksessa.

elämän tarpeita. Rakennuksen toiminnot on ryhmitelty selkeästi ja suunnittelussa on huomioitu käytännön tarpeet. Päärakennuksen kapea rakennusrunko mahdollistaa luonnonvalon saannin kaikkiin tiloihin 1920-luvun hygieniaihanteiden mukaisesti. Ensimmäisen kerroksen väljä keskikäytävä muuttuu toisesta kerroksesta ylöspäin sivukäytäväksi, josta on kulku luokkahuoneisiin. Ehjänmuotoiset luokat on suunnattu etelään, pihalle päin, suojaan katumelulta. Viidennen kerroksen piirustussalin päävalonlähteenä ovat etelän suuntaiset kattoikkunat.

Tilojen hierarkia on selkeästi luettavissa niiden muotoilusta ja yksityiskohdista. Suunnittelussa on panostettu päärakennuksen väljiin aulatiloihin ja pääportaaseen, jotka muodostavat eri kerroksissa vaihtelevia tilasarjoja. Erityisen vaikuttava on ensimmäisen kerroksen pääaula, jota reunustavat pilasterit ja kaariaukot. Naulakkotilat rakennusrungon seinustoilla olivat alun perin avoimet ja aulaan pääsi luonnonvaloa molemmista suunnista.

Tilojen sommittelua kuvaa pyrkimys symmetriaan, jota on rikottu harkiten. Tasoerot sekä lattiassa että sisäkatoissa ja niiden kasetoinneissa antavat eloa kooltaan varsin intiimeille tiloille. Pienet seinien vinoudet avartavat tiloja valeperspektiivin tapaan. Harkitusti sijoitetut kaaret, pylväät, pilasterit ja palkistot rytmittävät tiloja. Ylemmissä kerroksissa kaariaiheita on muunneltu, erityisesti kiinnittävät huomiota tuohon aikaan suositut paraabelikaaret toisen kerroksen hallissa. Kaiteiden ja valaisinten kannattimien takorautadetaljit tuovat omat vivahteensa interiööreihin.

Valoisaa kokonaisvaikutelmaa täydentävät pintakäsittelyt, kuten sisäseinien töpäten tehdyt, kuultavat kalkkimaalipinnat. Niiden sävyt vaihtelevat kevyesti siirryttäessä tilasta toiseen. Ensimmäisen kerroksen aulan katoissa porrastuvat värivyöhykkeet lisäävät syvyysvaikutelmaa. Auloihin ja käytäviin liittyvät peiliovet on maalattu pellavaöljymaalilla ohuesti kuullottaen monivärisiksi, hieman talonpoikaisrakentamista muistuttavalla tavalla. Arokallion arkkitehtikollega Elsi Borg on tehnyt aulojen ja hallien eräiden ovien yläpuolelle tyyliteltyjä koristemaalauksia. Sisäkatoissa on valaisimien kohdilla vaihtelevia, pieniä kattokoristeita. Muuten varsinainen koristelu on saanut jäädä vähiin.[30]

Uusi Suomi -lehti kuvaili vastavalmistunutta koulutaloa seuraavasti: ”Kaikki koulun luokkahuoneet ovat etelän puolella, joten ne ovat valoisat ja aurinkoiset. Seinät ovat uudenaikaista menetelmää käyttäen maalatut kalkkivärillä, joka jokaisessa eri kerroksessa on eri värivivahteinen. Kaikkialla on runsaasti reliefejä ja maalauksia, jotka luonnollisesti vaikuttavat sen, että kylmän virallinen leima on hävinnyt ja koulun suojat vaikuttavat kodikkailta ja viihtyisiltä.”[31] Yksityiskoulu-lehdessä koulun tiloja kuvattiin niin ikään valoisiksi ja viihtyisiksi: ”Kaikkialla on taiteellisia koristeita: kohokuvia ja maalauksia. Jos ympäristöllä on jotain vaikutusta ihmiseen, niin silloinpa oleskelu ja työskentely tämmöisissä suojissa ei voi olla jättämättä miellyttävää tunnetta.”[32]

30 Lukuun ottamatta Emil Cedercreutzin reliefejä, jotka tosin eivät kuuluneet Elsa Arokallion suunnitelmaan.

31 Uusi Suomi 11.10.1925 n. 234

32 Yksityiskoulu 6/1925, 83

Emil Cedercreutzin reliefit koulurakennuksessa

Oma osuutensa rakennuksen interiööreissä on aulan, hallien ja luokkahuoneiden seinille kiinnitetyillä, kuvanveistäjä Emil Cedercreutzin (1879–1949) luomilla reliefeillä. Rakennuksessa oli alkujaan yhteensä 77 kipsireliefiä, joista valtaosa oli käsitelty pronssipatinoimalla.[33] Reliefejä oli myös sittemmin purettuun piharakennukseen sisustetuissa koulutiloissa. Lisäksi rakennuksessa on ollut pronssisia korkokuvia, veistoksia, taiteilijoiden muotokuvia, sekä taiteilijan pienoistöitä. [34] Taideteosten sijoittaminen rakennukseen alkoi jo sen rakennusvaiheessa ja jatkui vaiheittain vuoteen 1929 asti. Reliefit on pääasiassa asenn ettu rakennuksen seiniin kiinteästi, puolittain seinäpintaan upotettuina ja niiden ympärille on valettu kipsistä malliltaan vaihtelevia kehyksiä.[35]

Emil Cedercreutz lukeutui Lisa Hagmanin henkilökohtaisiin ystäviin. Hän kuului koulun johtokuntaan ja takasi myös sen toimintaa varten otettuja lainoja. Koulun reliefikoristelu syntyi johtajaopettajan ja kuvanveistäjän läheisen yhteistyön tuloksena. Reliefien taustalla oli kuitenkin paitsi Hagmanin ja Cedercreutzin läheinen ystävyys, myös yleisempi taidepedagoginen suuntaus. Läheskään kaikkia reliefejä ei ole varta vasten suunniteltu ja tehty koulun erilaisia tiloja varten, vaan koulusta tuli ikään kuin taiteilijan töiden katalogi: Cedercreutz sijoitti kouluun paljon muualle Suomeen sijoitettujen töidensä luonnoksia ja jäljennöksiä.[36]

Cedercreutzin reliefien sijoittaminen koulun interiööreihin ei kuulunut rakennuksen arkkitehtoniseen suunnitelmaan. Päinvastoin, reliefit saavat muuten ehjämuotoisilla pinnoilla varsin hallitsevan aseman. Elsa Arokallion tiedetään myöhemmin valittaneen koulunsa näyttävän ”rokotetulta”- reliefejä ei sijoitettu seinäpinnoille interiöörin ehdoilla, vaan täyttämään sopivaksi katsottuja vapaita seinäpintoja.[37] Reliefit ovat kuitenkin kiinnostavia koulun pedagogisten tavoitteiden näkökulmasta: aihepiiri ”koti, uskonto ja isänmaa” tulee vahvasti esille. Maatalousvaltaisen yhteiskunnan ihanteet näkyvät monissa viljelyä ja ahkerointia kuvastavissa reliefeissä.

Vaikka reliefejä on lähes kaikissa koulun päätiloissa, juhlasalista ja entisestä opettajanhuoneesta ne puuttuvat kokonaan. Koulun avajaistilaisuudesta otetussa valokuvassa näyttämön puoleista seinää kuitenkin koristaa kolme reliefiä. Rosenlöf arvelee, että veistokset on myöhemmin poistettu, etteivät ne rikkoutuisi voimistelusalikäytössä. Opettajien huoneessa hän epäilee olleen irrotettavia pronssireliefejä, jotka on siirretty pois viimeistään silloin, kun koulu 1930-luvulla vaihtoi omistajaa.[38]

Konservointi Löytö Oy on tehnyt reliefeistä erillisen kartoituksen.[39]

33 Konservointi Löytö Oy 2019. Ei ole selvää, onko 77 reliefiin laskettu myös piharakennuksesta puretut reliefit.

34 Voipio 1929.

35 Tiedot reliefeistä perustuvat pääosin Ruth Rosenlöfin esitelmään vuodelta 1974.

36 Naisten ääni 1926. Rosenlöf 1974 kirjoittaa sivulla 6, että monet reliefeistä suunniteltiin alkujaan Juseliuksen mausoleumiin.

37 Rosenlöf 1974, 4. Rosenlöfin tiedot perustuvat Arokallion haastatteluun, jonka mukaan häntä ei kuultu reliefien sijoittamisasiassa.

38 Rosenlöf 1974, 4.

39 Konservointi Löytö Oy 2019.

Kirkkokatu 6 koulun käytävä vuonna 1936.
Kuvaaja tuntematon, HKM.

3. KÄYTTÖHISTORIA JA MUUTOSVAIHEET

Yksityisluokat Helsingissä -koulun oppilaita välitunnilla 1930-luvulla Kirkkokatu 6:n sisäpihalla. Kuvan vasemmalla laidalla näkyy U:n muotoisen piharakennuksen sakara, joka tuhoutui Helsingin pommituksissa. Aarno Pietinen Oy, HKM.

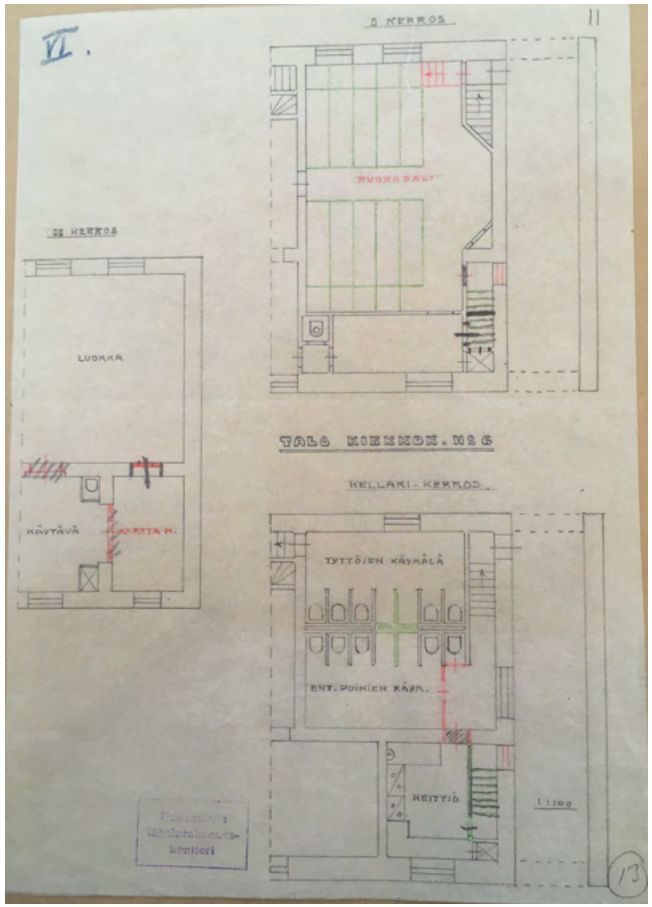

Kirkkokatu 6 tilojen päiväämättömiä muutossuunnitelmia, alareunassa Uudenmaan lääninrakennuskonttorin leima. KA.

3.1. KOULURAKENNUKSEN JA YMPÄRISTÖN VAIHEET VUOTEEN 1993

Koulukäyttö 1922–1973

Kirkkokatu 6:n koulutalo vihittiin käyttöön juhlavin menoin 12.10.1925. Yksityisluokkien uuden koulutalon avajaisista uutisoitiin laajasti. Puheiden ja musiikkiesitysten lisäksi vihkiäisistä julkaistuissa kirjoituksissa ihasteltiin koulun kauniita ja käytännöllisiä tiloja.[1] Uusi koulu herätti kiinnostusta lehdistössä vielä avajaisten jälkeenkin. Ajanmukaisen koulurakennuksen lisäksi Yksityisluokista teki poikkeuksellisen koulun tarmokas naispuolinen johtaja sekä Emil Cedercreutzin toteuttama reliefikoristelu. Muun muassa Naisten ääni -lehti julkaisi useamman jutun koulusta ja sen johtajattaresta.[2] Yksityisluokkien yhteyteen perustettiin uuden koulurakennuksen valmistumisen myötä kolmivuotinen valmistava koulu. Vuonna 1926 perustettiin myös lastentarha, joka kuitenkin lakkautettiin kannattamattomana jo kolmen vuoden päästä.

Vuosikymmenen lopussa alkanut lama ajoi koulun taloudellisesti ahtaalle: Yksityisluokkien taloutta rasittivat rakennushanketta varten otetut velat. Vuonna 1932 opetusministeriön menoja supistettiin leikkaamalla yksityiskoulujen valtionavustusta. Tämän seurauksena koulun toiminnasta kertyneet tulot eivät riittäneet kattamaan menoja. Keväällä 1933 Lisa Hagmanilla ei ollut enää varaa maksaa opettajien palkkoja, ja pian koulu ja sen johtajatar ajautuivat konkurssiin. Koulun opettajien ja oppilaiden vanhempien keskuudessa heräsi kuitenkin ajatus uuden koulun perustamisesta koulutyön jatkamiseksi Kirkkokadulla. Elokuussa uuden koulun kannatusyhdistys osti vanhan koulun kaluston ja vuokrasi koulurakennuksen käyttöönsä.[3] Koulu jatkoi toimintaansa Kirkkokatu 6:ssa nimellä Helsingin V Yhteiskoulu.

Johtajattaren konkurssin seurauksena koulurakennus oli päätynyt valtion omistukseen,[4] ja sen tiloista oli muitakin kiinnostuneita. Vuorikatu 22:ssa toiminut valtio-omisteinen Helsingin tyttölukio lähetti keväällä 1934 Kouluhallituksen välityksellä Valtioneuvostolle anomuksen, että Yksityisluokkien talo luovutettaisiin lukion käyttöön. Helsingin V Yhteiskoulu olisi myös halunnut jatkaa tiloissa, mutta syksyllä 1935 tehtiin päätös koulun luovuttamisesta Helsingin tyttölukiolle. Seuraavana kesänä tyttölukio muutti Kirkkokadulle ja Helsingin V Yhteiskoulu siirtyi uuteen koulutaloon Apollonkadulle.[5]

Muuton yhteydessä talossa suoritettiin kunnostus-, maalaus- ja korjaustöitä, joita varten opetusministeriö oli myöntänyt 124 000 markkaa: ”Avara, kaunis ja puhdas oli senvuoksi se koti, johon koulu nyt muutti”, tyttölukion rehtori Eino Salokas kirjoittaa lukuvuoden 1946–1947 vuosikertomukseen liitetyssä historiakatsauksessa.[6] Kansallisarkistosta löytyy päiväämätön piirustus, jossa on hahmoteltu muutoksia päärakennuksen kellarin WC-tilassa ja viereisessä varastossa sekä ovimuutoksia toisen kerroksen käytävän päässä. Osa punaisella merkityistä muutoksista on ilmeisesti myöhemmin sutattu yli, eikä muutenkaan ole täysin selvää, mitkä osat on tarkoitettu purettavaksi ja mitkä rakennettavaksi. Uudenmaan lääninrakennuskonttorin leima viittaisi siihen, että piirustus

Helsingin tyttölukion VII A luokka maalaa vesiväreillä. *Kuvaaja tuntematon, 1967–1968, HKM.*

1 Avajaisjuhlasta kirjoittivat mm. Suomen sosiaalidemokraatti, 13.10.1925; Yksityiskoulu, 6/1925; Suomen nainen, 10/1925.

2 Yksityisluokkia käsiteltiin Naisten ääni -lehden numeroissa 8/1925, 19/1925 ja 9/1926. Lisa Hagmania haastateltiin Turun Sanomiin 6.5.1928, Kansan kuvalehden numerossa 46/1929 ihasteltiin koulun reliefejä.

3 Yksityisluokat Helsingissä 1919–1933 ja Helsingin V Yhteiskoulu 1933–1958 1960, 21.

4 Kiinteistökortistosta (HKA) käy ilmi, että valtio lunasti koulun tontin Lisa Hagmanin konkurssipesältä 17.6.1935.

5 Salokas 1947, 31–32.

6 Salokas, 1947, 32.

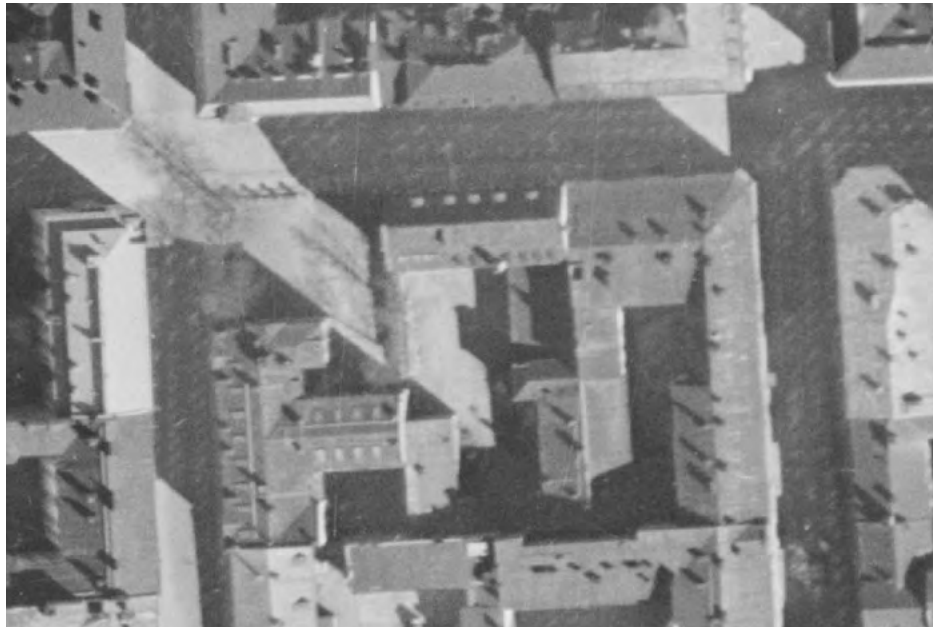

Ortokuva, nykyinen tontti 10 Pantterin korttelissa vuonna 1943. HKK.

Ortokuva, nykyinen tontti 10 Pantterin korttelissa vuonna 1956. HKK.

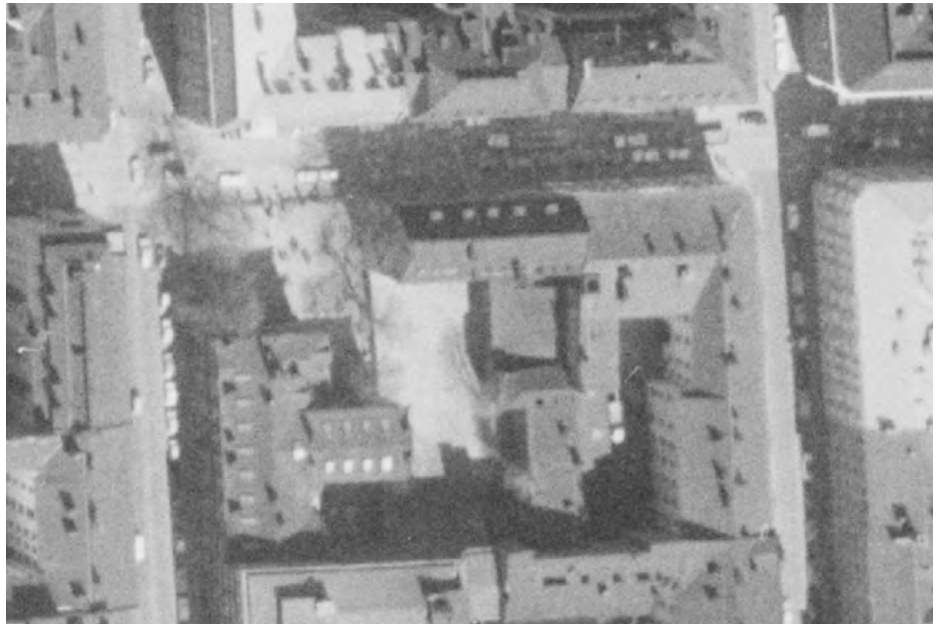

Ortokuva, nykyinen tontti 10 Pantterin korttelissa vuonna 1964. HKK.

Ortokuva, nykyinen tontti 10 Pantterin korttelissa vuonna 1976. HKK.

on peräisin vuoden 1936 korjauksesta.[7] Tämä sopisi muutoksiin WC-tiloissa, joissa poikien WC on mahdollisesti yhdistetty tyttöjen WC-tilaan tyttölukion muuttaessa rakennukseen. Koulun vanha irtaimisto ilmeisesti kuului Helsingin V Yhteiskoululle ja saattaa olla, että muuton yhteydessä koulu menetti alkuperäisiä kalusteita. Myös irtonaiset reliefit lienee poistettu koulusta viimeistään tässä vaiheessa, ellei jo Lisa Hagmanin konkurssin yhteydessä.

Rehtorin historiakatsauksesta sekä tyttölukion kootussa vuosikertomuksessa vuosilta 1939–1945 löytyy tietoa koulun vaiheista sodan aikana sekä koulurakennuksen kärsimistä vaurioista. Lukuvuodet 1939–1945 olivat osin vajaita ja katkonaisia, ja milloin koulunkäynti voitiin järjestää, opettajien ja oppilaiden jaksamista varjostivat yölliset ilmahälytykset sekä pula polttoaineesta ja elintarvikkeista. Koulu kärsi myös materiaalisista vahingoista Helsingin pommituksissa. Vuonna 1941, lukukauden aloitusta seuraavana päivänä 4.11.1941, Kirkkokadulle pudotettiin kaksi pommia koulun välittömään läheisyyteen.[8] Päärakennuksen kadunpuoleiset ikkunat menivät rikki räjähdyksessä. Talvisodan aikana koulutalo toimi kaksi kertaa reserviläisten kokoontumispaikkana. Valtaosin koulu oli kuitenkin tyhjillään talonmiehen ja vahtimestarin valvonnassa. Koulun lämpötilaa jouduttiin polttoainepulan vuoksi laskemaan niin alas, että erään luokan vesiputki jäätyi ja puhkesi, valuttaen vettä välipohjan läpi alempaan luokkahuoneeseen.[9]

Talven 1944 pommitusten aikana koulunkäynti Kirkkokadulla jouduttiin lopettamaan kokonaan, ja oppilaiden oli jatkettava koulutyötä tilapäisoppilaina muualla Suomessa.[10] Tänä aikana koulu kohtasi myös sota-ajan pahimmat tuhot. Helmikuun 26. ja 27. päivien välisenä yönä palopommi putosi Kirkkokatu 6:n tontin lounaiskulman piharakennukseen. Talonmiehen, vahtimestarin ja siivoojan asunnot raunioituivat täysin. Räjähdys aiheutti ikkunavaurioita myös päärakennukseen.[11] Koulutyö pääsi taas käyntiin syksyllä välirauhan solmimisen jälkeen. Päärakennuksen ikkunat oli korjattu, ja palveluskunnalle oli neuvoteltu uudet asuintilat koulun toisesta piharakennuksesta, joka oli ollut Valtioneuvoston julkaisuvaraston käytössä. Tuhoutuneen piharakennuksen jäänteitä siivottiin lähes koko lukuvuoden 1945–1946 ajan. Rehtori näki positiivisena puolena sen, että pihalle saataisiin nyt "sangen tervetullut laajennus."[12]

Tyttölukion toiminnasta Kirkkokadulla seuraavien vuosikymmenien aikana löytyi hyvin vähän tietoa tätä selvitystä varten. Helsingin kaupunginmuseon kuva-arkistossa on säilynyt joitain luokkatiloissa otettuja valokuvia. Koulukäytön aikaisista korjaustöistä ei kuitenkaan ole löytynyt tarkempaa tietoa. Kiinteistön omistajana Rakennushallitus on todennäköisesti toiminut taustavoimana korjauksissa. Rakennuslupaa edellyttäneitä toimenpiteitä ei ole tiedossa, joten korjaukset lienevät olleen vuosikorjaustyyppisiä. Oleellisia pohjaratkaisujen muutoksia ei koulukäytön aikana tehty, vaan tilojen käyttöä muunneltiin pääosin olemassa olevan jäsentelyn puitteissa. Pintoja maalattiin uudelleen ja rakennuksen varustelua päivitettiin, esimerkiksi joidenkin luokkahuoneiden ja juhlasalin valaisimia muutettiin loisteputkivalaisimiksi.[13]

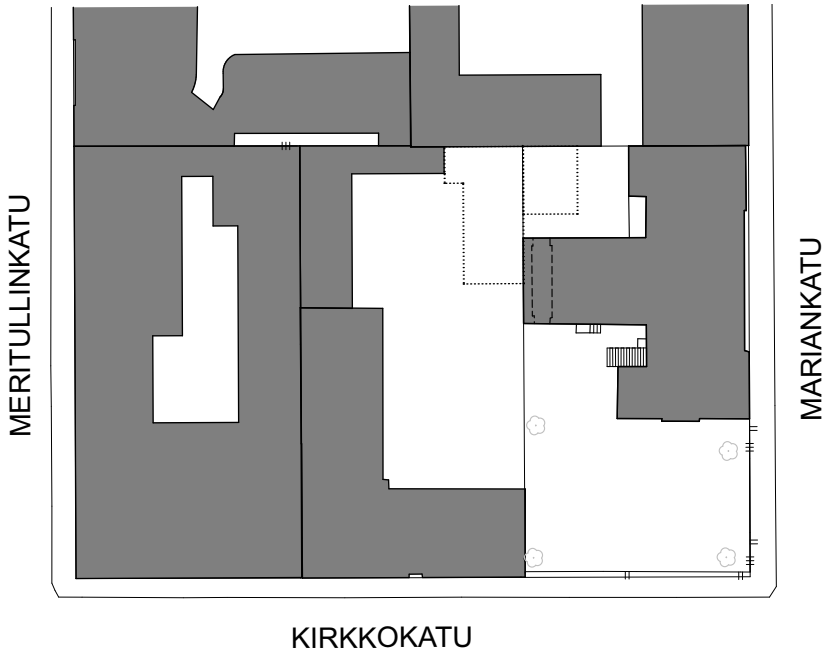

Kirkkokadun laidan tonttien rakennuskanta noin vuonna 1946, pommituksessa tuhoutuneiden rakennusten purkamisen jälkeen. *TALLI 2020.*

7 Lääninrakennuskonttorit toimivat Yleisten rakennusten ylihallituksen alaisuudessa vuoteen 1936 saakka, jolloin Yleisten rakennusten ylihallitus muutettiin Rakennushallitukseksi. Samalla valtakunta jaettiin läänijaon sijaan piireihin ja valtion rakennussuunnitelmien tarkastus keskitettiin yhteen virastoon. Myöhemmin valtion rakennustoiminnan tehostamiseksi perustettiin lääninrakennustoimistot vuonna 1954 hyväksytyllä asetuksella.

8 Salokas 1947, 32.

9 Salokas 1945, 4.

10 Salokas 1947, 32.

11 Salokas 1947, 33; Salokas, 1945, 11.

12 Salokas 1945, 11.

13 Talossa on edelleen muutama 1950-luvulta peräisin oleva loisteputkivalaisin.

Kirkkokadun ja Meritullinkadun kulmatalo osoitteessa Kirkkokatu 4 ja Meritullinkatu 8, joka rakennettiin vuonna 1861 C. J. von Heidenkenin suunnitelmien mukaan. Kuva on otettu vuonna 1971, jolloin rakennuksen purkamista jo valmisteltiin rakentamalla katettuja kulkukäytäviä jalankulkijoiden suojaksi. Kari Hakli, HKM.

Kirkkokadun ja Meritullinkadun kulmatontti vuonna 1982. Tontti pysyi tyhjillään vuoteen 1990-luvulle saakka, jolloin paikalle rakennettiin Sosiaali- ja terveysministeriön talo (1999). Eeva Rista, HKM.

Ihmisiä ylittämässä lumista Kirkkokatua Meritullinkadun kulmassa vuonna 1985. Taustalla Kirkkokatu 6:n päädyssä Juha Sääsken, Raili Tangin ja Reijo Viljasen edellisenä vuonna toteuttama abstrakti seinämaalaus. Eeva Rista, HKM.

Tontin ja ympäristön muutoksia

Pantterin korttelissa tehtiin asemakaavan muutos vuonna 1958. Muutos liittyi ilmeisesti Mariankadun puoleisen tontin 7 uudisrakentamiseen: tontilla aiemmin seisseen matalan empiretalon korvasi vuonna 1960 Niilo Kokon suunnittelema toimistorakennus. Kirkkokadun puoleisen tontin 7 samoin kuin Kirkkokadun ja Mariankadun kulmatontin 10 kohdalla uusi asemakaava salli asuin- ja liikerakentamisen vanhojen rakennusten paikalle ja tontin 10 osalta myös kiinni Kirkkokadun ja Mariankadun kulmaan.

Tontilta 3 purettiin vuosien 1971–1972 aikana Meritullinkadun ja Kirkkokadun kulmatalo. Tyttölukion viereinen tontti osoitteessa Kirkkokatu 4 ja Meritullinkatu 8 jäi purkamisen jälkeen pitkäksi aikaa tyhjilleen. Tontti toimi pysäköintialueena aina 1990-luvulle saakka. Tyttölukion itäinen palomuuri jäi näkyviin. Vuonna 1984 taiteilijat Raili Tang, Juha Sääski ja Reijo Viljanen toteuttivat kadunvarsirakennuksen päätyyn taideteoksen osana Suomen Taiteilijaseuran järjestämän kansainvälisen taideviikon ohjemaa.[14]

14 Häyrynen 1986, 10.

Aki Kaurismäen näyttelemä Ville Alfa Meritullinkatu 8 tyhjän tontin edessä Anssi Mänttärin elokuvassa Huhtikuu on kuukausista julmin (1983). *https://helsinginkilometritehdas.wordpress.com/tag/kadonnut-stadi/page/9/.*

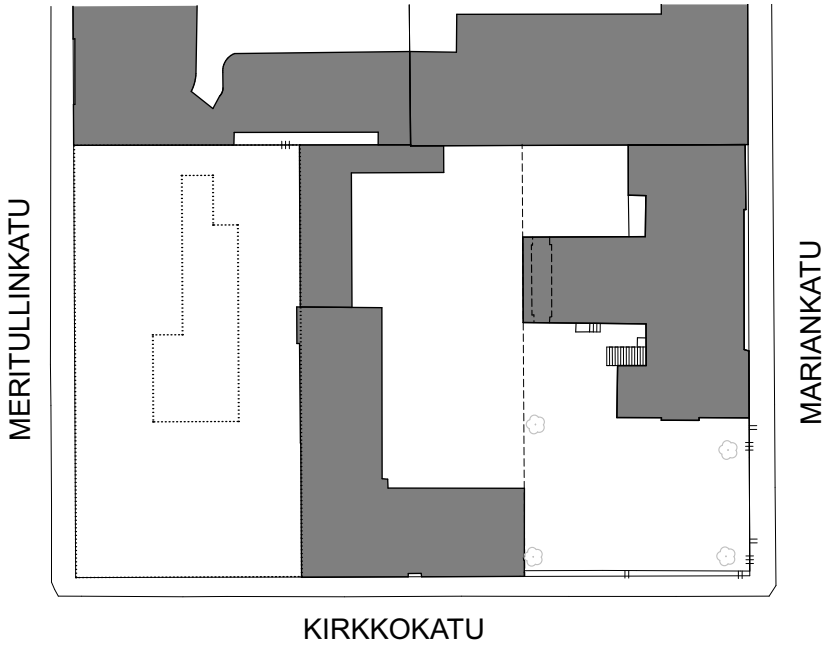

Kirkkokadun laidan tonttien rakennuskanta vuonna 1972, Kirkkokadun ja Meritullinkadun kulmatalon purkamisen jälkeen. *TALLI 2020.*

TATA TALOA EI SAA PURKAA
KRUUNUNHAAN ASUKKAIL
N6
HELSINGIN YLIOPISTO
LUENTOSALIT

Kirkkokatu 6 Helsingin yliopiston käytössä vuodesta1973–1990-luvulle

Vuonna 1973 Helsingin tyttölukio ja Helsingin tyttökoulu yhdistyivät Kruununhaan yhteislyseoksi, joka muutti osoitteeseen Liisankatu 13.[15] Kirkkokatu 6:n koulurakennus siirtyi Helsingin yliopistolle, joka vuokrasi tilat luentosalikäyttöön. Rakennuksen tulevaisuudesta oli kuitenkin epävarmuutta. Vuonna 1975 Rakennushallitus teetti Pantterin korttelia koskevan käyttöselvityksen, jonka laati arkkitehtitoimisto Hyvämäki-Karhunen-Parkkinen. Käyttöselvityksessä vaihtoehtoina olivat koulurakennuksen säilyttäminen ja sen purku uuden virastorakennuksen tieltä.[16] Talo päätettiin säilyttää ja käyttöselvityksen pohjalta laadittiin uusi asemakaava, joka vahvistettiin vuonna 1977. Siinä Kirkkokatu 6:n päärakennus on osoitettu suojeltavaksi merkinnällä ark, "rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten rakennusala". Siipirakennusta eikä piharakennuksia merkitty suojeltavaksi kaavassa.

Kirkkokatu 6:n rakennusten yliopistokäytön aikaisista korjauksista ei ole selvää kuvaa. Rakennusten ylläpidosta huolehti yliopiston teknillinen toimiala, mutta vastuu korjauksista jakautui käyttäjän ja omistajan kesken. Helsingin kaupunginmuseon tietojen mukaan vuonna 1978 alkoi "peruskorjauksen" suunnittelu, joka toteutettiin vuonna 1980. Suunnittelusta vastasi Pirkko Vasara Rakennushallituksesta.[17] Korjauksesta ei kuitenkaan ole löytynyt suunnitteluasiakirjoja tai lupahakemuksia. Onkin syytä olettaa, että kyseessä on ollut melko pintapuolinen korjaus. Suurempia tilojen muutoksia tai jakamisia ei yliopistokäytön aikana tehty. Juhlasalin takainen entinen pukuhuone siipirakennuksen päätyosan 3. kerroksessa muutettiin seminaarihuoneeksi. Kellarin pannuhuone muutettiin lämmönjakohuoneeksi. Yliopisto kunnostutti Emil Cedercreutzin kipsireliefit vuosina 1986–1987.[18]

Vaikuttaa siltä, että suojelupäätöksen jälkeenkin yliopisto näki toimintansa Kirkkokatu 6:ssa tilapäisluonteisena. Vuonna 1983 julkaistussa Helsingin yliopiston rakennussuunnittelutoimiston yliopistoaluetta käsittelevässä selvityksessä Kirkkokatu 6 on merkitty poistuvaksi yliopiston käytöstä. Selvityksen mukaan "Kirkkokatu 6:n tiloista joudutaan luopumaan, koska valtio rakentaa uuden virastotalon kyseiselle paikalle."[19] Epävarmuus tulevasta käytöstä johti korjausten lykkäämiseen ja suojellun rakennuksen kunnossapitovelvollisuuden laiminlyömiseen. Julkisivut pääsivät niin huonoon kuntoon, että Helsingin kaupunki langetti useampia uhkasakkoja ennen kuin valtio ja yliopisto saivat sovittua korjauksen rahoituksesta.[20]

Julkisivut ja vesikatto korjattiin vuonna 1991. Ensin suoritettiin kuntotutkimus, jonka pohjalta tehtiin päärakennuksen rappauskorjaus. Korjauksen jälkeen julkisivut maalattiin uudelleen kalkkimaalilla. Vanha vesikattopellitys purettiin ja katot pellitettiin uudelleen konesaumatulla pellillä.[21] Suunnitelmat teki yliopistolle arkkitehti Jukka Turtiainen. Konservaattori Pentti Pietarila Museovirastosta oli mukana työn suunnittelussa ja valvonnassa. Näiden suunnittelijoiden suullisesti antamien tietojen perusteella käytetyt värisävyt olivat tulkintoja esiin saaduista alkuperäisväreistä.[22]

Vastakkaisella sivulla: Ihmisiä ripustamassa Kirkkokatu 6:n sisäänkäynnin ylle banderollia, jossa vaaditaan rakennuksen säilyttämistä. Kuvattu kesällä 1975. *Eeva Rista; HKM.*

Kirkkokatu 6:n piha vuonna 1975. *Kari Hakli, HKM.*

15 Nykyisin Sibelius-lukiona tunnettu koulu toimii edelleen samassa osoitteessa Liisankadulla.

16 HKM. Rakennustiedot, Tieteiden talo. Helsingin kaupunginmuseon verkkoaineistot.

17 HKM. Rakennustiedot, Tieteiden talo. Helsingin kaupunginmuseon verkkoaineistot.

18 Vilhelm Helanderin muistitiedon mukaan. Reliefeistä on myös teetetty valokuvainventointi vuonna 1986.

19 Helsingin yliopiston rakennussuunnittelutoimisto 1983, 23.

20 Aarnio & Huldén 1991.

21 Aarnio & Huldén 1991; Peruskorjauksessa 2021–2022 katon korjaustöissä havaittiin, että pellitys oli uusittu, mutta rakenteet ja aluslaudoitus vaikuttivat pääosin alkuperäisiltä.

22 Konservaattori Pietarilan mukaan rappausalueita on säästynyt siinä määrin, että olisi mahdollista tehdä tarkentavia tutkimuksia rakennuksen julkisivujen alkuperäisväreistä. Uusimmassa, vuonna 2021 tehdyssä julkisivukorjauksessa alkuperäisiä rappauksia ei etsimisestä huolimatta löytynyt.

Ortokuva, tontti 10 Pantterin korttelista 1988. HKK.

Kirkkokatu 6 päärakennus kadulta katsottuna, kuvattu luultavasti 1990-luvun alkuvuosina. Tämä, ja seuraavilla sivuilla olevat kuvat on skannattu Vilhelm Helanderin toimiston arkistosta löytyneistä valokuvista. Kuvat on otettu ennen peruskorjausta julkisivukorjausen jälkeen, ja ne on Helanderin muistitiedon mukaan saatu Rakennushallitukselta peruskorjauksen lähtöaineistoina. Kuvaaja tuntematon, H–L A.

3.2. PERUSKORJAUS, RESTAUROINTI JA MUUTOS TIETEIDEN TALOKSI 1993–1999

Kirkkokatu 6 vuonna 1993, ennen peruskorjausta

Kirkkokatu 6:n koulurakennus oli 1990-luvun alkuun tultaessa toimintakunnossa, mistä todistaa vilkas käyttö yliopiston ja muussa, kuten kesäyliopiston, kurssitoiminnassa.[23] Tältä ajalta on säilynyt melko runsaasti dokumentointiaineistoa Vilhelm Helanderin arkkitehtitoimiston arkistossa sekä nykyisellään Kansallisarkistossa olevassa Rakennushallituksen arkistokokoelmassa. Valokuvien lisäksi Kansallisarkistosta löytyy inventointipiirustuksia, jotka on teetetty Teknillisen korkeakoulun arkkitehtuurin historian laitoksella lukuvuonna 1992–1993.

Koulurakennuksen tilajärjestys oli päätiloissa säilynyt ehjänä ja rakenteet olivat alkuperäiskunnossa. Julkisivujen korjauksen jälkeen talon rakenteita ja niiden kuntoa koskevia korjaustarpeita ei ollut lukuun ottamatta juhlasalin lattiaa: sen kantava rakenne oli pettänyt ja lattia oli vajonnut useita kymmeniä senttejä aulan puoleisesta päästä.[24] Sisätiloja ei ollut kunnostettu perusteellisemmin, ja yleisvaikutelmaa talossa on kuvailtu ankeaksi. Tilojen väritys oli muuttunut alkuperäisestä: sisäpinnat oli lähes kauttaaltaan ylimaalattu eri vaiheissa, etupäässä lateksimaalilla. Vain muutamat koristemaalaukset ja käytävätilojen vanhat ovet oli säilyneet sellaisenaan. Lisäksi pinnat olivat pahoin nuhjaantuneet, osittain maalikerrokset irtoilivat tai hilseilivät. Aula- ja käytävätiloissa oli säilynyt alkuperäisiä valaisimia, mutta muissa tiloissa oli eri vaiheissa asennettuja loisteputkivalaisimia. Luentosalien kalustus oli sekavaa ja tilapäisluontoista.[25]

Kiinteistön tulevaisuutta pohdittaessa oli selvää, että päärakennus korjataan, mutta muiden rakennusten kohtalo oli edelleen vaakalaudalla. Entisen tontin 7 alueella sijaitsi Elsa Arokallion suunnittelemien päärakennuksen ja siipirakennuksen lisäksi pihan puolella vielä tiilinen 1860-luvulla rakennettu piharakennus. Yli satavuotiailla piharakennuksilla oli jo historiallista arvoa, mutta tontilla oli myös painetta uudisrakentamiselle. Vuonna 1987 Museovirasto oli ehdottanut piharakennusten säilyttämistä, mutta rajoitti vuonna 1993 säilyttämisvaatimuksen siipirakennukseen,[26] jonka paikalle oli aiemmin kaavailtu mm. uudisrakennusta Helsingin yliopiston Renwall-instituutille.[27]

Negatiiveja Helander-Leiviskän arkistosta. Kuvat on otettu ennen peruskorjausta ilmeisesti Rakennushallituksen toimeksiannosta. Samat kuvat löytyvät myös Kansallisarkistosta, jossa niiden yhteyteen on merkitty kuvaaja ja kuvausvuosi. *Tommi Mononen, 1993, H–L A.*

23 Helander 1997.

24 Aarnio & Huldén 1991.

25 ks. Helander 1997; Helander & al. 2022; Järvinen 1996.

26 Museovirasto 1993; Helander & al. 2022.

27 Aarnio & Huldén 1991.

Pääportaan yläpää viidennessä kerroksessa. Portaan yllä oleva reliefi on poistettu 1990-luvun peruskorjauksessa. *Kuvaaja tuntematon, H–L A.*

Naulakkotila ensimmäisen kerroksen aulassa. *Kuvaaja tuntematon, H–L A.*

Luentosali 405 4. kerroksessa. *Kuvaaja tuntematon, H–L A.*

Luentosali 309 3. kerroksessa. *Kuvaaja tuntematon, H–L A.*

Entisen opettajien huoneen sisäänkäynti pääportaassa. *Kuvaaja tuntematon, H–L A.*

Luentosalin ovi 4. kerroksen aulassa. *Kuvaaja tuntematon, H–L A.*

Toisen kerroksen hallin pääty. *Kuvaaja tuntematon, H–L A.*

Toisen kerroksen halli. Vasemmalle rakennettu sittemmin hissiaulan sisäänkäynti. *Kuvaaja tuntematon, H–L A.*

Uuden käyttäjän tarpeet ja suojelutavoitteet

Vuonna 1993 alkoi Kirkkokatu 6:n toistaiseksi laajimman peruskorjauksen suunnittelu. Korjauksen taustalla oli muuttuva käyttö: kiinteistö oli valtioneuvoston päätöksellä osoitettu Tieteellisten seurain valtuuskunnalle (TSV). TSV oli aiemmin toiminut Säätytalossa, jonne se oli muuttanut Eduskuntatalon valmistuttua vuonna 1931. Kun Säätytalo vuonna 1978 siirrettiin valtioneuvoston kanslian alaisuuteen, oli tarkoitus, että huomattava osa talosta jäisi edelleen TSV:n käyttöön. Tämä oli myös Säätytalon vuosina 1988–1993 toteutetun peruskorjauksen ja restauroinnin lähtökohtana. Kesällä 1991 valtioneuvosto kuitenkin päätti, että Säätytaloa käytettäisiin ensisijaisesti valtion edustustilaisuuksiin eikä TSV voisi enää käyttää sitä entisessä laajuudessa. Korvaavaksi tilaksi TSV saisi Kirkkokatu 6:n koulurakennuksen, jonka peruskorjaus aloitettaisiin viipymättä.[28]

Peruskorjauksen päätehtävänä oli tilojen järjestäminen uuden käyttäjän tarpeisiin rakennuksen suojelutavoitteet huomioiden. Kirkkokatu 6:n päärakennuksen osalta suojelutavoitteet olivat varsin tiukat ja koskivat myös sisätiloja. Päärakennus oli suojeltu kaavassa merkinnällä ”Rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten rakennusala. Tässä osassa tonttia olevaa rakennusta ei saa purkaa eikä siinä saa suorittaa sellaisia lisärakentamis- tai muutostöitä, jotka tärvelevät julkisivujen, vesikaton tai sisätilojen kulttuurihistoriallista tai rakennustaiteellista arvoa tai tyyliä. Mikäli rakennuksessa on aikaisemmin suoritettu tällaisia toimenpiteitä, on rakennus korjaustöiden yhteydessä pyrittävä korjaamaan entistäen.”[29] Museoviraston rakennushistorian osasto täsmensi suojelutavoitteita vielä muistiossa vuodelta 1993, jossa myös siipirakennus esitettiin suojeltavaksi. Yksityiskohtaisten tavoitteiden pääpiirteet ilmenevät seuraavasta otteesta: ”Rakennuksen huomattava kulttuurihistoriallinen arvo edellyttää, että korjaustyö tehdään rakennuksen omin ehdoin sen autenttisuus ja arkkitehtoninen identiteetti säilyttäen. Pääperiaatteena on näin ollen alkuperäisen tilajaon, rakenteiden, rakennusosien, kiinteän ja irtaimen kalustuksen säilyttäminen. Lisäksi tulee kiinnittää erityisesti huomiota alkuperäisten pintakäsittelyjen säilymiseen.”[30]

Peruskorjauksen suunnittelijaksi valittiin myös Säätytalon peruskorjauksesta vastannut arkkitehti Vilhelm Helander toimistoineen. Helanderin mukaan vanha koulurakennus soveltui luontevasti uuteen käyttöönsä. Tieteelliset seurat tarvitsivat kokous- ja luentotiloja, mihin vanhat luokkatilat soveltuivat lähes sellaisenaan. Suurimmat rakenteita koskevat korjaustarpeet syntyivät tilojen käytöstä ja teknisestä varustelusta johtuvista muutostarpeista. Rakennuksen palo- ja henkilöturvallisuudessa sekä esteettömyydessä oli huomattavia puutteita uusia ja entistä monipuolisempia käyttäjäryhmiä palvelevaa toimintaa ajatellen. Rakennuksesta puuttuivat muun muassa hissi sekä asianmukainen poistumistie ylemmistä kerroksista. Myös aputilat vaativat päivitystä. Muutostarpeet olivat osin ristiriidassa suojelutavoitteiden kanssa. Peruskorjausta tehtiinkin tiiviissä yhteistyössä Museoviraston kanssa, joka seurasi tarkoin suunnittelun ja toteutuksen eri vaiheita ja otti tehtäviin ratkaisuihin kantaa.[31]

28 Helander & al. 2022; Heikkilä 1997.

29 Tonttien 3, 7 ja 10 asemakaavan muutos, HKM 1997.

30 Museovirasto 1993.

31 Helander 1997; Helander & al. 2022.

Leikkaus uuden hissikuilun kohdalta urakkalaskentaa varten, 1:250. *Vilhelm Helander, 11.12.1995, H–L A.*

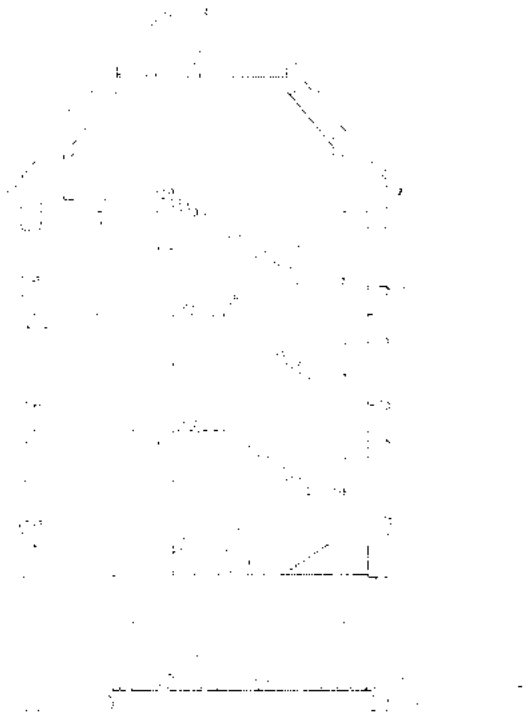

Leikkaus uuden poistumistieportaikon kohdalta urakkalaskentaa varten, 1:250. *Vilhelm Helander, 11.12.1995, H–L A.*

Korjauksen toteutus ja osapuolet

Peruskorjaushankkeen perustamis- ja esisuunnitelma valmistui vuonna 1994. Rakennuslupa myönnettiin vuonna 1995. Seuraavan vuoden alussa myönnetyssä muutosluvassa esitettiin vielä pienehköjä muutoksia suunnitelmiin. Ne koskivat etenkin kellarikerrosta, jossa vedenpaine-eristettyjen kantavien rakenteiden lävistyksiä pyrittiin välttämään. Rakennustyöt käynnistyivät keväällä 1996.

Peruskorjaushankkeen rakennuttaja oli Rakennushallitus, jonka korvasi vuonna 1995 Valtion kiinteistölaitos. Rakennuttajan keskeisenä edustajana toimi yliarkkitehti Eea Pekkala-Koskela. Pääkäyttäjä oli Tieteellisten seurain valtuuskunta, yhdyshenkilönä toiminnanjohtaja, dosentti Hannu Heikkilä. Museoviraston asiantuntijoina hankkeessa toimivat taidehistorioitsija Anne Mäkinen (alkuvaihe), arkkitehti Erkki Mäkiö ja konservaattori Pentti Pietarila.

Arkkitehtisuunnittelusta vastasi Vilhelm Helander, Juha Leiviskä, arkkitehdit SAFA, josta pääsuunnittelijana toimi professori Vilhelm Helander ja projektiarkkitehtina Pekka Kivisalo. Rakennesuunnittelusta vastasi insinööri Pekka Huttunen Insinööritoimisto Pekka Huttunen Oy:stä, LVI-suunnittelusta insinööri Ulf Nordström Rakennus-Ekono Oy:sta ja sähkösuunnittelusta insinööri Erkki Hakanen Projectus Team Oy:stä. Sisustuksen suunnitteli sisustusarkkitehti Hannu Laaksonen Engel rakentamispalvelut Oy:stä yhteistyössä pääsuunnittelijan kanssa. Rakennuttajakonsultti oli Engel rakentamispalvelut Oy. Maalaustöiden valvojina olivat maalarimestarit Eero ja Raimo Laeslehto. Pääurakoitsija oli Kenno-Rakenne Oy. Erikoismaalaustöistä ja kipsireliefien kunnostuksesta vastasi Entisöinti Pulla Oy, päätekijänä Anne Hämäläinen.

Päärakennuksen kellarissa sijainnut yleisö-WC ja ensimmäisen kerroksen entisessä kokoelmahuoneessa sijainnut WC-tila ennen peruskorjausta, skannatut valokuvat ja negatiivit Helander–Leiviskän arkistosta. *Tommi Mononen, 1993; tuntematon kuvaaja, H–L A.*

Merkittävimmät rakenteelliset ja toiminnalliset korjaukset

Merkittävimmät muutokset rakennuksen päätiloissa liittyivät hissin ja uuden poistumistieportaan rakentamiseen. Ennen korjausta viisikerroksisessa päärakennuksessa oli vain yksi kerroksia yhdistävä avoporras. Uudelle poistumistieportaalle löydettiin paikka talon länsipäädystä. Porras toteutettiin teräs- ja betonirakenteisena, ja siihen liittyivät teräsrunkoiset lasiseinät. Ylemmissä kerroksissa tila portaalle järjestettiin luokkahuoneita lyhentämällä. Ylimmän kerroksen vanha piirustussali säästyi lähes ehjänä, kun poistumisportaan paloalueen raja sijoitettiin alemmalle välitasolle ja piirustussalin päähän lisättiin vain avoin porrassyöksy kaiteineen. Katutasossa vanha porttikäytävä varustettiin poistumistien osaksi teräslasiseinin ja -ovin. Tämän teki mahdolliseksi korttelin pohjoisosan tonttien yhdistäminen: porttikäytävää ei enää tarvittu ajoneuvoliikenteelle, kun kulku Tieteiden talon tontille esimerkiksi palotilanteessa järjestyi Mariankatu 11:n pihan kautta.

Hissin paikaksi löytyi päärakennuksen ensimmäisen kerroksen ja siipirakennuksen välinen kohta pihan puolella; näin järjestyi myös esteetön pääsy aulasta hieman alempana sijaitsevaan saliin. Ylemmissä kerroksissa hissille ja hissiaulalle järjestettiin tilaa luokkahuoneita lyhentämällä. Hissi johdettiin myös alas kellariin.

Kellarikerroksessa tehtiin laajoja tilamuutoksia. Uudet yleisöä palvelevat WC-tilat, mukaan lukien esteetön WC sijoitettiin vanhan pannuhuoneen kohdalle. Tilat jäivät alapohjan vedenpaine-eristysten vuoksi mataliksi, mitä kompensoitiin varustamalla tilat sisäikkunoin ja maalaamalla kattopinta kiiltävällä, vaaleansinisellä maalilla. Vanhaa kellariin johtavaa porrashuonetta pyrittiin avartamaan vanhojen rakenteiden puitteissa. Henkilökunnan sosiaalitilat sijoitettiin paikalle, jossa alun perin sijaitsivat koulun WC-tilat. Kellariin sijoitettiin myös uusia talotekniikan tiloja ja varastoja.

Rakennuksen aula- ja hallitilat pyrittiin säilyttämään mahdollisimman pienin muutoksin ja korjaamaan palauttavasti. Ensimmäisen kerroksen aulan vanhat naulakkosyvennykset pidettiin avoimina ja varustettiin uusilla naulakoilla. Rakennuksen länsipäähän, vanhan luonnontiedon oppisalin paikalle, sijoitettiin kirjakahvila. Pieni keittiö rakennettiin viereiseen vanhaan kokoelmatilaan, jossa oli yliopistokäytön aikana ollut WC. Toisen kerroksen vanhat opettajien tilat ja luokkahuoneet varattiin TSV:n toimistokäyttöön. Muissa kerroksissa luokkatilat korjattiin kokous-, luento- ja opetuskäyttöön. Ylimmän kerroksen tuli palvella myös näyttely- ja vastaanottotiloina. Pohjaratkaisua kehitettiin niin, että tiloissa voi kiertää. Keskimmäistä salia jakanut väliseinä purettiin. Entinen piirustussali tarjosi tilaa muita luokkahuoneita suuremmille luento- tai kokoustilaisuuksille.

Siipirakennuksessa sijaitseva voimistelu- ja juhlasali kunnostettiin pääauditorioksi. Siipirakennuksen päätyösan ylempiin kerroksiin sijoitettiin entisten pesu- ja pukutilojen paikalle talon henkilökuntaa varten tarkoitettu, kaksikerroksinen asunto.

Päärakennuksen 2. kerros urakkalaskentaa varten, 1:250. *Vilhelm Helander, 11.12.1995, H–L A.*

Päärakennuksen 1. kerros urakkalaskentaa varten, 1:250. *Vilhelm Helander, 11.12.1995, H–L A.*

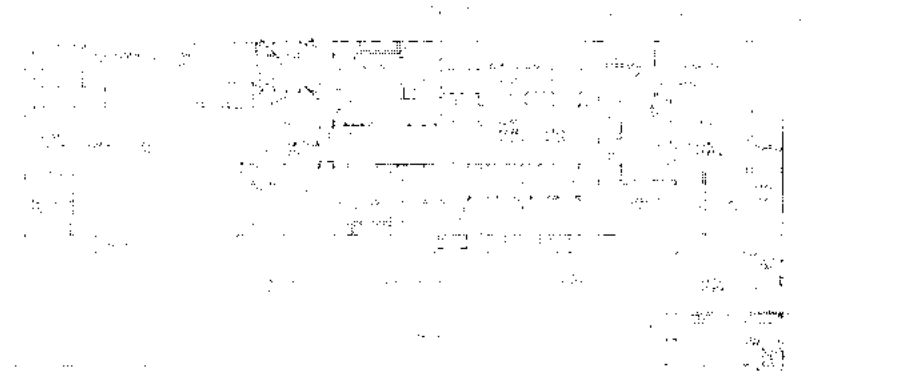

Päärakennuksen kellarikerros urakkalaskentaa varten, 1:250. *Vilhelm Helander, 11.12.1995, H–L A.*

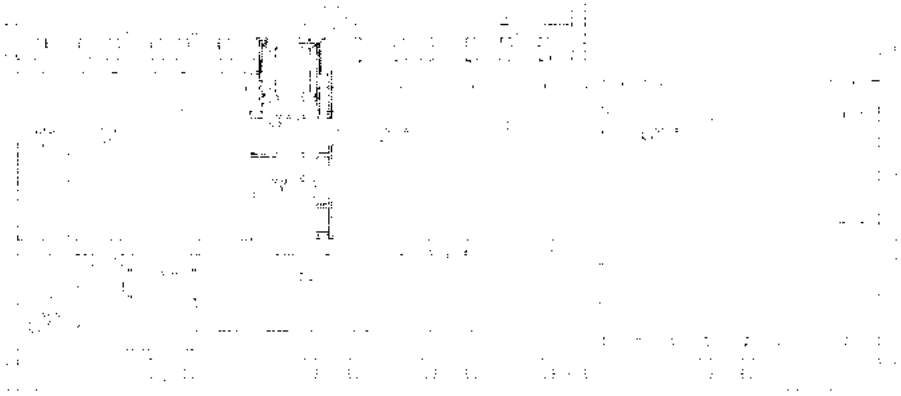

Päärakennuksen 5. kerros urakkalaskentaa varten, 1:250. *Vilhelm Helander, 11.12.1995, H–L A.*

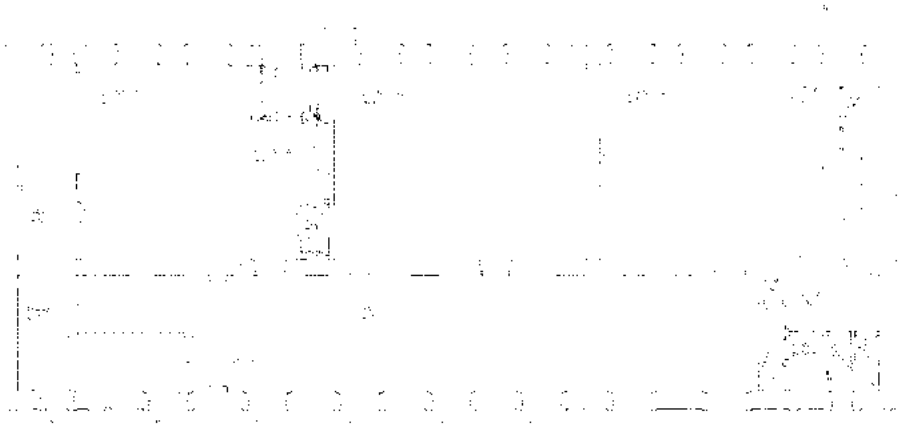

Päärakennuksen 4. kerros urakkalaskentaa varten, 1:250. *Vilhelm Helander, 11.12.1995, H–L A.*

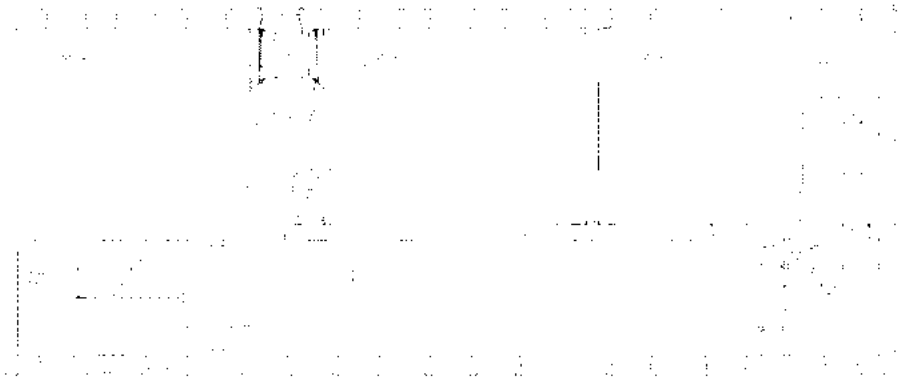

Päärakennuksen 3. kerros urakkalaskentaa varten, 1:250. *Vilhelm Helander, 11.12.1995, H–L A.*

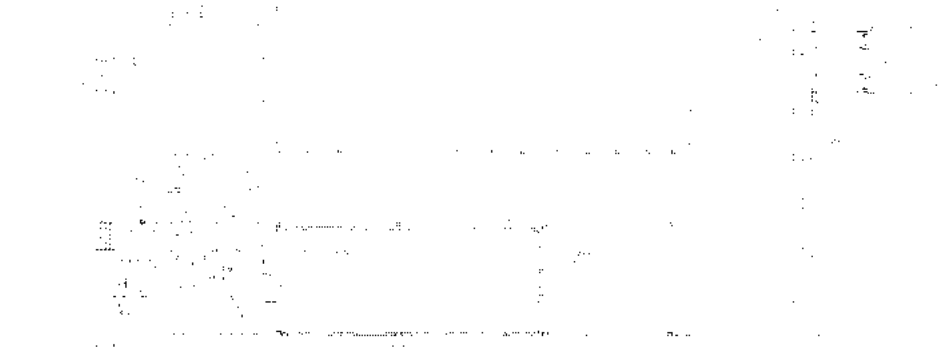

Siipirakennuksen 3. kerros urakkalaskentaa varten, 1:250. *Vilhelm Helander, 11.12.1995, H–L A.*

Siipirakennuksen 2. kerros urakkalaskentaa varten, 1:250. *Vilhelm Helander, 11.12.1995, H–L A.*

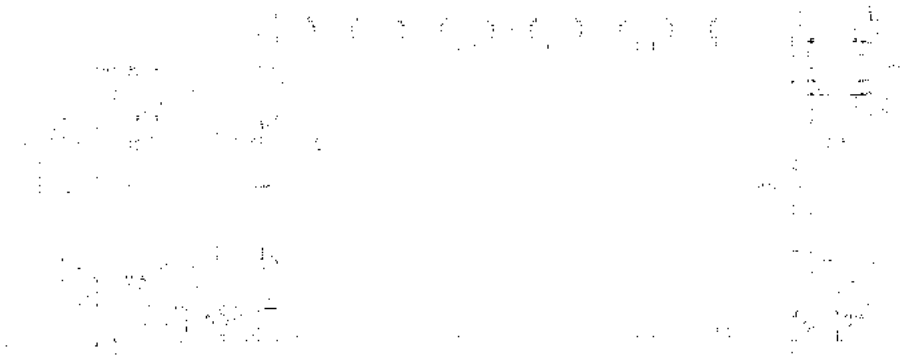

Siipirakennuksen 1. kerros urakkalaskentaa varten, 1:250. *Vilhelm Helander, 11.12.1995, H–L A.*

Talotekniikan sovitus rakennukseen

Peruskorjauksessa talotekniikka uusittiin perusteellisesti. Rakennuksessa ei sen valmistumisen jälkeen ollut tehty kokonaisvaltaista taloteknistä päivitystä, vaan uusia asennuksia oli tehty tarpeen mukaan minimimäärä.[32] Uuden talotekniikan sovittamisessa pyrittiin välttämään vanhojen tilojen arkkitehtonista ilmettä haittaavia kotelointeja tai pinta-asennuksia.

Vanha vesipatterilämmitys uusittiin vanhat lämpöpatterit säilyttäen ja tarpeellisissa kohdissa täydentäen. Rakennukseen asennettiin koneellinen tulo- ja poistoilmajärjestelmä, käyttäen mahdollisuuksien mukaan hyväksi vanhoja hormeja. Päärakennuksessa uudet pystynousut sijoitettiin komeroihin ja hissin vierille kohtiin, joita joka tapauksessa jouduttiin muuttamaan. Tuloilmaa johdettiin vanhoihin luokkiin uusien seinäsäleiköiden kautta, poistoilmaa varten voitiin käyttää myös vanhoja säleikköjä. Ensimmäisen kerroksen aulaan sijoitettiin syrjäyttävän ilmanvaihdon pieniä säleikköpilareita. Tuloilmakoje sijoitettiin kellariin vanhojen hiilivarastojen paikalle ja poistoilmakojeet kapeaan ullakkotilaan. Siipirakennukseen, salin yläpuoliseen ullakkotilaan rakennettiin uusi ilmanvaihtokonehuone. Salin lattiaan ulkoseinien tuntumaan rakennettiin talotekniikkaa palvelevat upotetut kanavat. Tuloilma johdettiin saliin messinkisistä lattiasäleiköistä.

Sähköjärjestelmät uusittiin. Päärakennuksen kellariin rakennettiin uusi sähköpääkeskus ja jakokeskustilat sijoitettiin ylemmissä kerroksissa uuden hissiaulan tuntumaan. Johdotuksia sijoitettiin jalkalistojen taakse ja vanhoissa luokkatiloissa puulattian reunavyöhykkeeseen avattuun lattiakouruun. Ensimmäisen kerroksen aulassa, halleissa ja pääportaassa säilyneet vanhat valaisimet kunnostettiin. Alkuperäisten kaltaisia kellomaisia lasivalaisimia hankittiin myös osaan vanhoista opetustiloista.[33] Luokkatiloihin suunniteltiin uudet lasi- ja metallivalaisimet. Muihin tiloihin valittiin niihin sopivia vakiovalaisimia, kuten saliin asennetut syväsäteilijät tai uuteen poistumistieportaaseen hankitut Limburgin lasivalaisimet. Toisen kerroksen vanhaan opettajien huoneeseen ja keskimmäiseen luokkaan kuuluneet, ilmeisesti 1950-luvulta peräisin olevat, puhdaslinjaiset loisteputkivalaisimet kunnostettiin rakennukseen kuuluvana historiallisena kerrostumana.

32 *Aarnio & Huldén 1991.*

33 *Ainakin 5. kerrokseen, Helander & al. 2022.*

Pääaula peruskorjauksen aikana 1990-luvulla. *Kuvaaja tuntematon, H–L A.*

Neljännen kerroksen luokkahuoneesta uuden irroitettu reliefi. Reliefin paikka näkyy vastakkaisen sivun kuvassa. *Kuvaaja tuntematon, H–L A.*

Välipohjan purku uuden porraskuilun tieltä.
Kuvaaja tuntematon, H–L A.

Välipohja purku uuden porraskuilun tieltä neljännen kerroksen luokkahuoneessa. *Kuvaaja tuntematon, H–L A.*

Kalusteiden nosto Kirkkokatu 6 päärakennukseen tai sieltä pois kolmannen kerroksen ikkunan kautta. *Kuvaaja tuntematon, H–L A.*

Näkymä pääportaasta ensimmäisen kerroksen aulaan peruskorjauksen jälkeen.
Simo Rista, H–L A.

Sisäpintojen restaurointi ja kalustus

Sisätilat edellyttivät kohennustoimia, jotka toteutettiin alkuperäistä ilmettä palauttaen. Tilajärjestyksen vaalimisen ohella pintojen maalauskäsittelyt olivat keskeisessä osassa rakennuksen restauroinnissa. Hallien alkuperäisellä maalipinnalla säilyneet peiliovet ja koristemaalaukset konservoitiin hienovaraisesti. Ylimaalattujen seinä- ja kattopintojen vanhoja värikerroksia tutkittiin ja dokumentoitiin perusteellisilla esiinotoilla. Niiden toteuttajana oli Maalaamo Ancelo ja päätekijänä Usko Juvonen. Myöhempien maalipintojen alta paljastui rakennuksen sisätilojen alkuperäinen, vaalealla kalkkimaalilla tehty töppäysmaalaus. Varsinkin 1920-luvulla suositussa maalaustavassa pintoihin saatiin elävyyttä sienitöppäämällä pohjasävyn päälle hieman siitä poikkeavaa maalisävyä.[34] Päärakennuksen aula-, halli- ja luokkatilojen hienovaraisesti eri kerroksissa vaihteleva väriasteikko otettiin vanhojen tilojen uudelleenmaalauksen lähtökohdaksi. Moneen kertaan päällemaalattuja pintoja ei voitu enää käsitellä kalkkimaalia, vaan aula-, halli- ja porrastilojen seinissä käytettiin mineraalimaalia ja vanhojen luokkatilojen seinissä temperamaalia[35]. Seinä ja kattopintoihin palautettiin myös vanhoissa kuvissakin näkyvät koristeviivat. Aputilat maalattiin yleisesti mineraalimaalilla ja kulutukselle alttiit pinnat alkydimaalilla.

Aulan ja hallien alkuperäisten sementtimosaiikkilattioiden vauriot kunnostettiin. Luokkien lautalattiat kunnostettiin ja maalattiin uudestaan perinteisen kaltaisella Permo-lattiamaalilla. Maalin valmistaja, Tikkurila Oy, valmisti mallin vihertävän harmaasta maalista lautalattiasta otetun näytteen mukaan.[36] Salin sekä viidennen kerroksen entisen piirustusluokan puulattiat kuultokäsiteltiin Permo-maalilla tumman ruskeaksi.

Emil Cedercreutzin reliefit konservoitiin peruskorjauksen yhteydessä. Puretuista seinistä reliefit irrotettiin ja kuljetettiin Cedercreutz-museoon Harjavaltaan. Myös sisätilojen koristeelliset kaiteet restauroitiin, samoin kuin jo aiemmin mainitut valaisimet. Alkuperäisiä, kouluun kuuluneita kalusteita ei rakennuksessa enää ollut. Peruskorjauksessa suunniteltiin tarvittavat uudet kiintokalusteet. Irtokalustuksessa joitakin yliopistolta periytyneitä kalusteita yhdistettiin uusiin hankintoihin. Etupäässä valittiin kalusteita Innon mallistosta, salin tuolit on valmistanut Artek ja pöydät Beskow.[37]

Näkymä pääaulasta juhlasaliin. *Simo Rista, H–L A.*

Opetusvälinehissin alkuperäisen 1920-luvun peilioven konservointia. *Simo Rista, H–L A.*

34 Helander 1997.

35 Työselityksessä esitetyn pellavaöljymaalauksen sijasta.

36 Tästä tuli samalla maalinvalmistajan uusi vakiosävy, Permo 0231.

37 Helander 1997.

Tieteiden talon piha-aluetta ennen piharakennusten purkua sosiaali- ja terveysministeriön uudisrakennuksen tieltä. *Kuvaaja tuntematon, H–LA.*

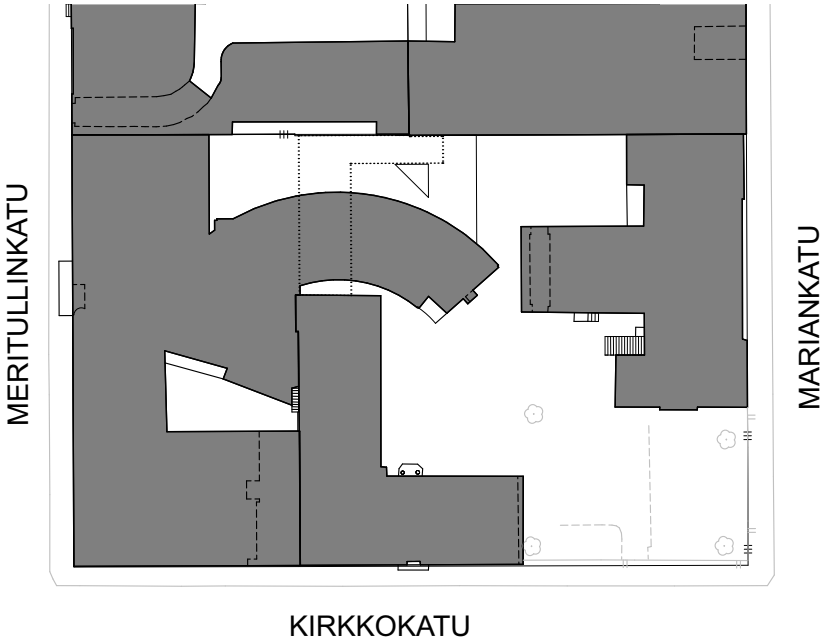

Yllä: Piharakennusten purkaminen vuonna 1996. *Kuvaaja tuntematon, H–L A.*
Oikealla: Tontin 7 rakennukset sosiaali- ja terveysministeriön rakennuksen valmistumisen jälkeen. Puretut piharakennukset on merkitty pisteviivalla. *Talli.*

Peruskorjauksen ja restauroinnin täydentäviä vaiheita

Tieteiden talon avajaiset pidettiin marraskuussa 1997, mutta lopullisesti peruskorjaus, restaurointi ja muutos valmistui vasta vuonna 1999. Viivästymisen syynä oli Tieteiden talon naapurissa käynnistynyt Sosiaali- ja terveysministeriön rakennushanke. Ministeriörakennuksen suunnittelusta järjestettiin vuonna 1996 kutsukilpailu, jonka voitti arkkitehtitoimisto Helin & Co. Voittajasuunnitelma täytti pitkään tyhjillään olleen entisen tontin nro 3 Kirkkokadun ja Meritullinkadun kulmassa. Lisäksi se ulottui Tieteiden talon taakse, hyvin lähelle siipirakennuksen päätyosaa. Vanhat piharakennukset jouduttiin purkamaan pois uudisrakennuksen tieltä. Purkuluvan hankki vuonna 1996 Valtion kiinteistölaitos. Vilhelm Helander harmitteli purkupäätöstä tuoreeltaan vuonna 1997 julkaistussa kirjoituksessaan:

”On sääli, että korttelia nyt toteutetaan 1970-luvulta periytyvän, mutta ihanteiltaan vanhentuneen asemakaavan pohjalta, tarkistamatta siinä osoitettua ylisuurta uudisrakentamisen kerrosalaa. Tontin eteläosan sinänsä korjauskelpoiset piharakennukset olisi voitu säilyttää korttelikokonaisuuden mielenkiintoisina osina. Ne olisivat voineet tarjota lisätiloja myös tieteellisten seurojen käyttöön tutkijanhuoneina, vieraileviien tutkijoiden majoitustiloina tai ns. faculty club -tiloina.”[38]

38 Helander 1997.

Piharakennusten purkamisen jälkeen paljastunut päätyosan päätyjulkisivu suunniteltiin uudestaan vuonna 1996. Päädyssä säilytettiin aikaisempien tiilimuurien ja sisätilojen fragmentteja, entisten huoneiden ulkoseiniksi muuttuneet pinnat maalattiin kalkkimaalilla. Suunnitelmaa jouduttiin vielä täydentämään vuonna 1998 rakennusluvan saaneilla yksityiskohdilla. Uuden naapuritalon läheisyyden vuoksi Tieteiden talon päätyosan paloturvallisuutta piti parantaa: ikkunat ja ovet varustettiin palolasein, samoin vesikattorakenteiden paloturvallisuutta parannettiin. Päädyn muutosten lisäksi myös naapurissa tehtyjen räjäytystöiden aiheuttamat vauriot viivästyttivät korjauksen valmistumista.[39]

Tieteiden talon päätyosan länsipuolelle pystytettiin ministeriön suunnittelun ja rakentamisen osana uusi, piha-aluetta jakava turva-aita portteineen. Vuoden 1999 alussa Tieteiden talon suunnitelmia täydennettiin pihasuunnitelmalla, jonka mukaan pihan länsisivulle pystytettiin teräs- ja puurakenteinen pergola-aita.

39 Helander, 1997.

Ylla: Piharakennuksen sisätila ennen purkua. Emil Cedercreutzin reliefit on poistettu.
Kuvaaja tuntematon, H–LA.

Vasemmalla: Siipirakennuksen päätyosan eteläpääty piharakennusten purkamisen jälkeen noin vuonna 1996.
Kuvaaja tuntematon, H–L A.

Lisa Hagmanin entisen asunnon tiloja puretussa piharakennuksessa ennen peruskorjausta otetuissa kuvissa, skannatut negatiivit Helander–Leiviskän arkistosta.
Tommi Mononen, 1993, H–L A.

Ortokuva, tontti 10 Pantterin korttelista 1997. HKK.

Ortokuva, tontti 10 Pantterin korttelista 2005. HKK.

Siipirakennuksen päätyosan eteläpäädyn julkisivusuunnitelma, 1:100. *Vilhelm Helander, 3.7.1996, H–L A.*

Näkymä aulasta pääportaaseen. *Simo Rista, H–L A.*

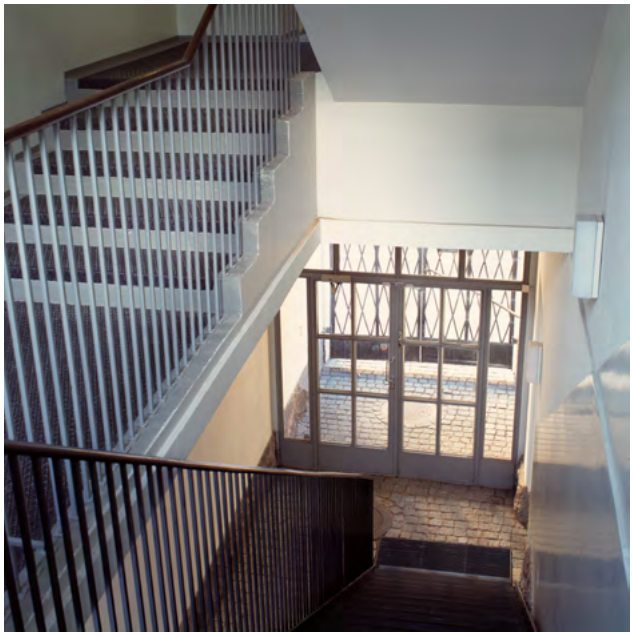

Näkymä uuden poistumistieportaan ensimmäiseltä porrastasanteelta alas entiseen porttikäytävään. *Simo Rista, H–L A.*

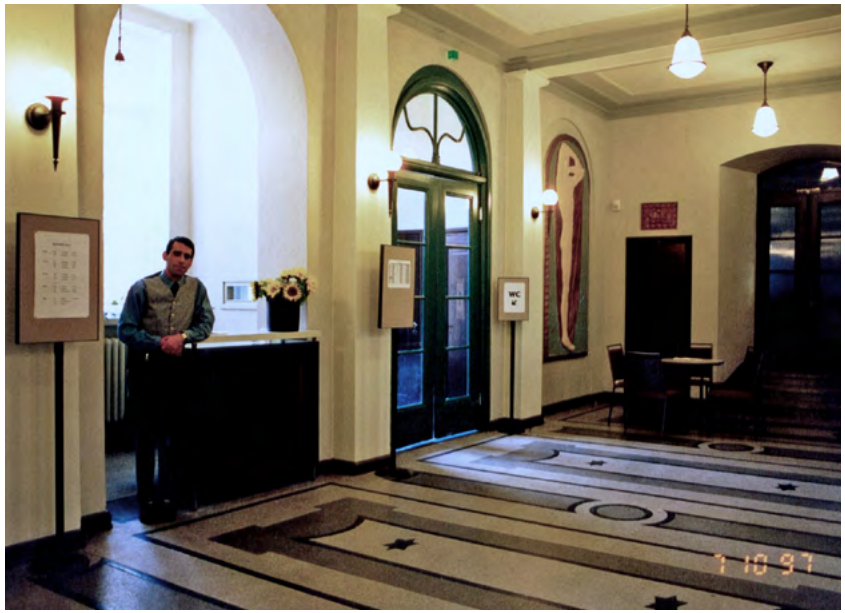

Tieteiden talon aulaa peruskorjauksen jälkeen vuonna 1997. *Kuva saatu Antonio Rodriguezilta, H–LA.*

Sisäpihan puoleisesta tuulikaapista kellarin sosiaalitiloihin johtava porraskäytävä. *Simo Rista, H–L A.*

Kellarin käytävä. *Simo Rista, H–L A.*

Siipirakennuksen päätyosan eteläpääty, taustalla uusi sosiaali- ja terveysministeriön rakennus. *Simo Rista, H–L A.*

Kahvila vuonna 2020. *Arno de la Chapelle.*

Keittiön edusta aulassa vuonna 2020. *H–L.*

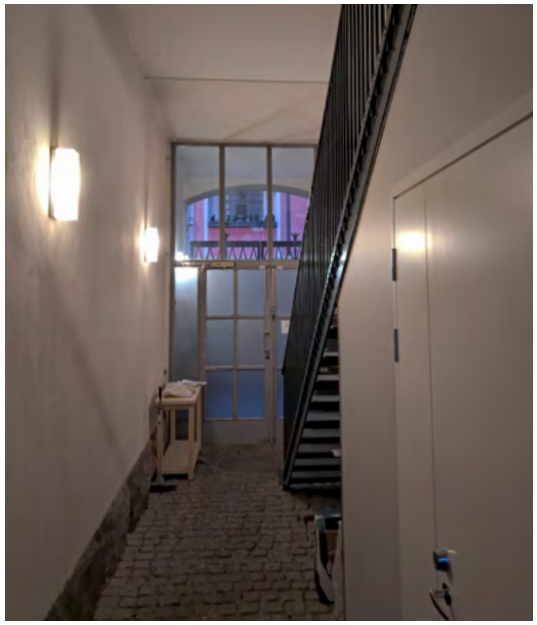

Porttikäytävä, jonne on peruskorjauksen jälkeen lisätty varastotilaa portaan alle. *H–L, 2020.*

3.3. TILOJEN JA TOIMINNAN MUUTOKSIA VUODESTA 2000 VUOTEEN 2021

Valtion kiinteistölaitoksen korvannut Senaatti-kiinteistöt on vuodesta 2001 toiminut Kirkkokatu 6:n rakennuttajana. Pienempiä huolto- ja maalauskorjauksia on toteutettu lähes vuosittain. Lisäksi on toteutettu joitain toiminnallisia muutoksia. Ensimmäisen kerroksen aulan viereistä vahtimestarin tilaa kalusteineen muutettiin vuonna 2012: aulan puoleisen, alkuperäisen kaariaukon yläosa suljettiin ja uusi, vanhaa mallia mukailevalla ovella varustettu kulkuyhteys avattiin pihan puoleisesta tuulikaapista. Tärkein muutos on kahvilan keittiön osittainen uudelleen muokkaus (2010) ja laajentaminen viereiseen naulakkotilaan. Aulaan avautunut naulakkotila suljettiin väliseinällä ja varustettiin uudella, talon vanhaa mallia mukailevalla ovella (2014). Nämä suunnitelmat laati Kaivos arkkitehdit ja keittiön osalta myös Tatekon Oy.

Aulaan liittyvässä vahtimestarin varastossa, alkuperäisessä kirjastotilassa, uusittiin viereisen ulkoseinän kylmyyden johdosta eristein varustettu väliseinä. Pienempiä muutoksia ovat 2. kerroksen keskeisen vanhan luokan massalattian peittäminen muovimatolla ja edellisessä korjauksessa konservoitujen 1950-luvun loisteputkivalaisiminen poisto ja korvaaminen talossa säilytettyjen vanhan mallisten valaisimien varakappaleilla. Viereisen vanhan luokan lautalattia päällystettiin samalla muovimatolla. Viidennessä kerroksessa vanhan piirustusluokan kattoon asennettiin vaimennuspintoja ja aulatilaan uusia johtolistoja. Julkisivuille ei vuosina 2000–2019 tehty muita muutoksia kuin juhlasalin ikkunoiden uudelleenmaalaus vitivalkoisiksi (2011).

Peruskorjauksen jälkeen tapahtuneista toimintojen muutoksista mainittakoon, että aulan vanhat naulakkotilat jäivät sittemmin pois käytöstä ja peruskorjauksessa suunniteltujen naulakkojen osia päätyi eri puolille taloa. Alun perin pienimuotoiseksi suunniteltu kahvilatoiminta oli paisunut lähes ravintolamaiseksi ja laajentunut osin suunnittelemattomasti muualle taloon. Tarjoiluun ja astioiden palautukseen liittyvät järjestelyt olivat vallanneet tilaa aulasta. Keittiön varastointi oli levinnyt poistumistienä ja mm. liikuntaesteisten kulkutilana toimivaan vanhaan porttikäytävään, jonka portaan alle oli rakennettu tilapäisluontoinen varasto vuonna 2009.

Siipirakennuksen päätyosan asunto oli vuoteen 2019 mennessä jäänyt tyhjilleen. Vuosien 2018 ja 2019 vaihteessa havaittiin sisäilmaongelmia, jotka pyrittiin ratkaisemaan tilapäisesti asentamalla juhlasaliin lisää lämpöpattereita ja uusia ilmanvaihtolaitteita sekä tukkimalla vanhojen lattiakanavien säleiköt.

Vahtimestarin tiski ensimmäisen kerroksen aulassa vuonna 2020. *Arno de la Chapelle.*

SÄILYNEISYYSKAAVIOT

PERUSKORJAUKSEN HANKESUUNNITELMA, 2019

Säilyneisyysluokka	Arviointikriteerit
Säilynyt, erityisen arvokas	Tilan alkuperäinen muoto säilynyt (alkuperäiset rakenteet säilyneet, alkuperäiset ikkunat ja ovet säilyneet, alkuperäiset tai alkuperäistä vastaavat rekonstruoidut pintakäsittelyt, vain vähäisiä, välttämättömiä lisäyksiä kuten palo-ovia, ilmanvaihtosäleiköitä), lisäksi paljon säilyneitä alkuperäisiä yksityiskohtia
Säilynyt	Tilan alkuperäinen muoto säilynyt (alkuperäiset rakenteet säilyneet, alkuperäiset ikkunat ja ovet säilyneet, alkuperäiset tai alkuperäistä vastaavat rekonstruoidut pintakäsittelyt, vain vähäisiä, välttämättömiä lisäyksiä kuten palo-ovia, ilmanvaihtosäleiköitä)
Osin säilynyt	Tilan alkuperäinen muoto suurimmaksi osin säilynyt, edelleen ymmärrettävissä (alkuperäisissä rakenteissa vähäisiä muutoksia, alkuperäiset ikkunat ja ovet pääsääntöisesti säilyneet, alkuperäistä vastaavat rekonstruoidut pintakäsittelyt, joitakin lisäyksiä kuten väliseiniä tai osittaisia alakattoja)
Säilynyt, alunperin toisarvoinen tila	Tilan alkuperäinen muoto säilynyt (alkuperäiset rakenteet säilyneet)
Muutettu	Tilan alkuperäinen muoto muutettu, ei enää tunnistettavissa (alkuperäisiä rakenteita purettu, alkuperäiset ikkunat ja ovet yleensä säilyneet, alkuperäiset pintakäsittelyt eivät säilyneet, runsaasti lisäyksiä kuten väliseiniä, alakattoja tms.)
Muutettu vuoden 2000 jälkeen	Tilan 1990-luvun peruskorjauskessa saamaa muotoa osaksi muutettu (lisäyksiä kuten väliseiniä, alakattoja, kiintokalusteita tms.)

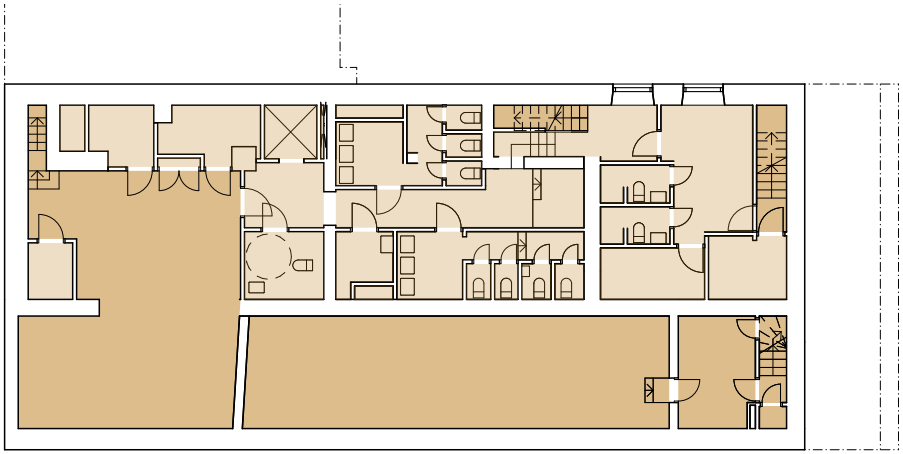

Kellarin säilyneisyys hankesuunnitelmaa varten, 1:250. *19.3.2019, Talli & H-L.*

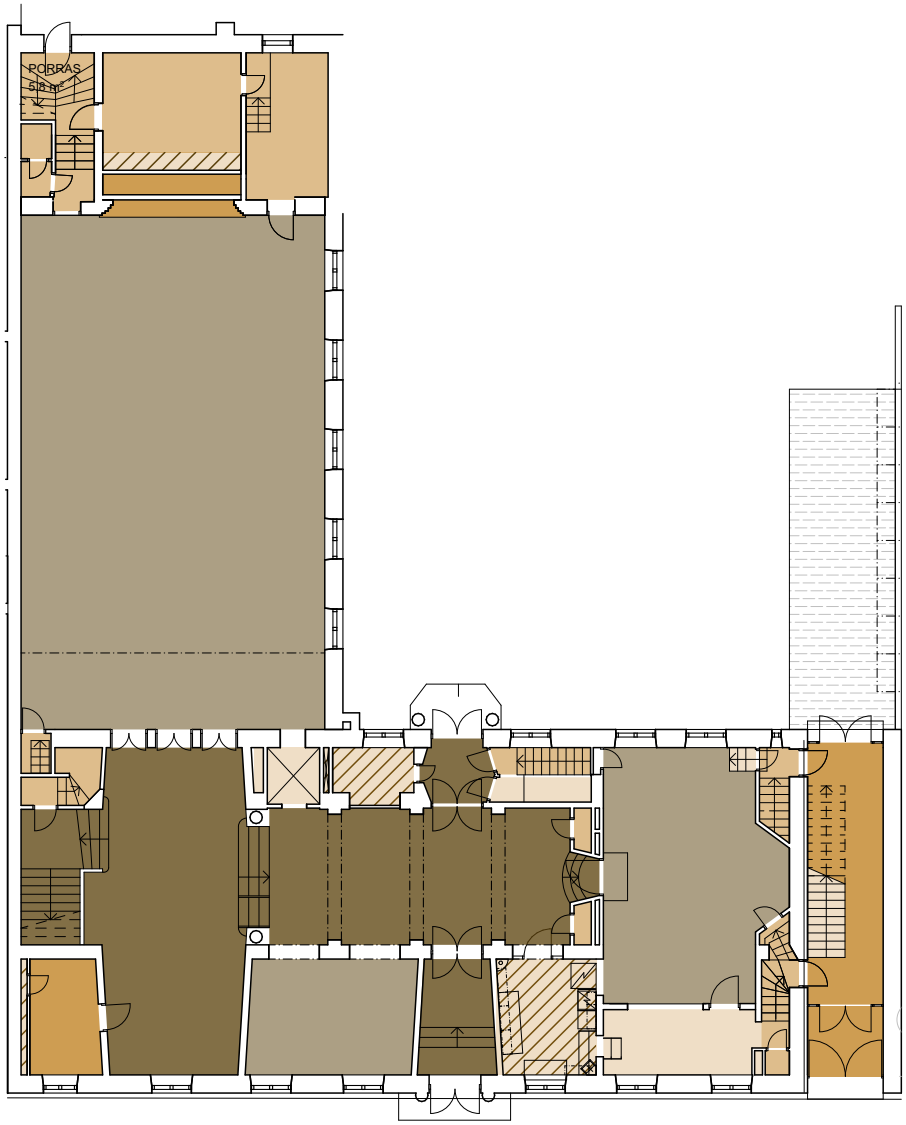

1. kerroksen säilyneisyys hankesuunnitelmaa varten, 1:250. *19.3.2019, Talli & H-L.*

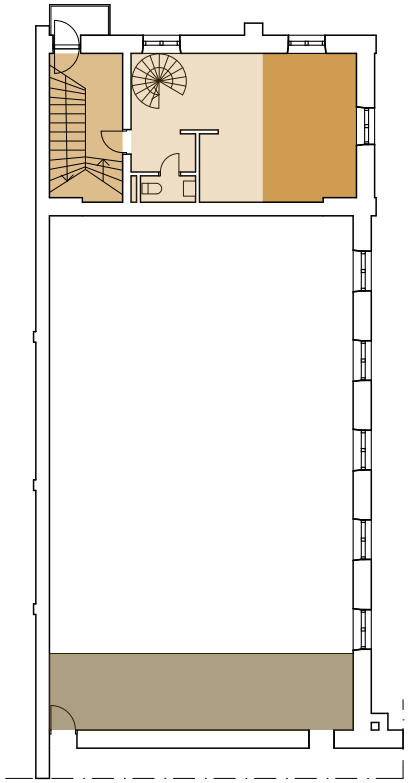

Siipirakennuksen 2. kerroksen säilyneisyys hankesuunnitelmaa varten, 1:250. *19.3.2019, Talli & H-L.*

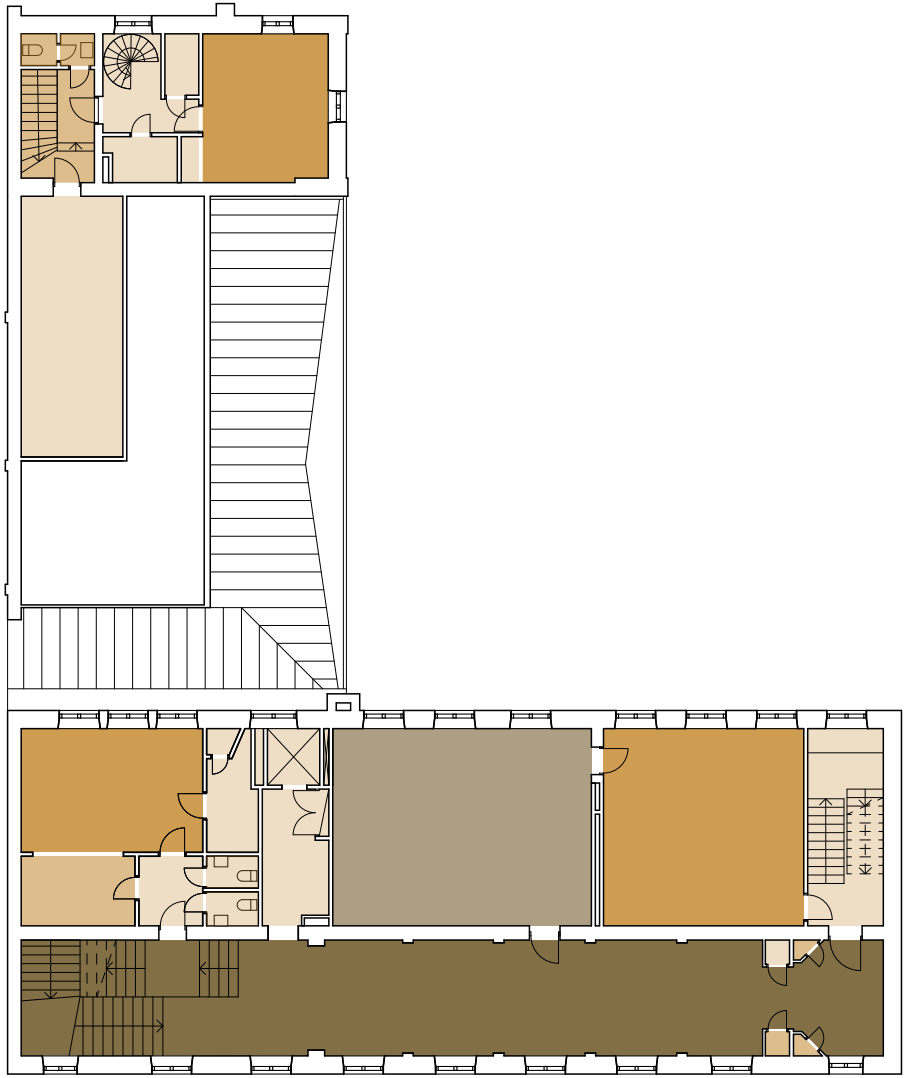

*Päärakennuksen 2. ja siipirakennuksen 3. kerroksen säilyneisyys hankesuunnitelmaa varten, **1:250.** 19.3.2019, Talli & H-L.*

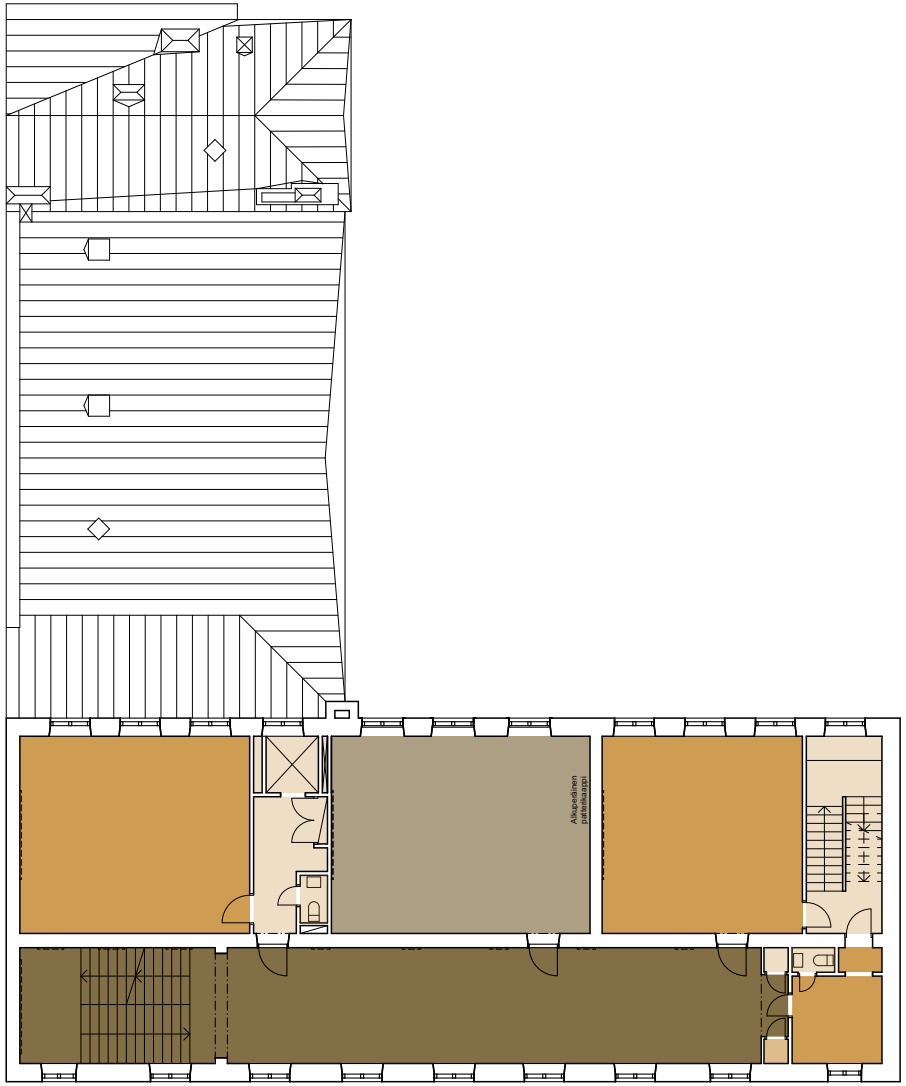

*3. kerroksen säilyneisyys hankesuunnitelmaa varten, **1:250.** 19.3.2019, Talli & H-L.*

Säilynyt, erityisen arvokas

Säilynyt

Osin säilynyt

Säilynyt, alunperin toisarvoinen tila

Muutettu

Muutettu vuoden 2000 jälkeen

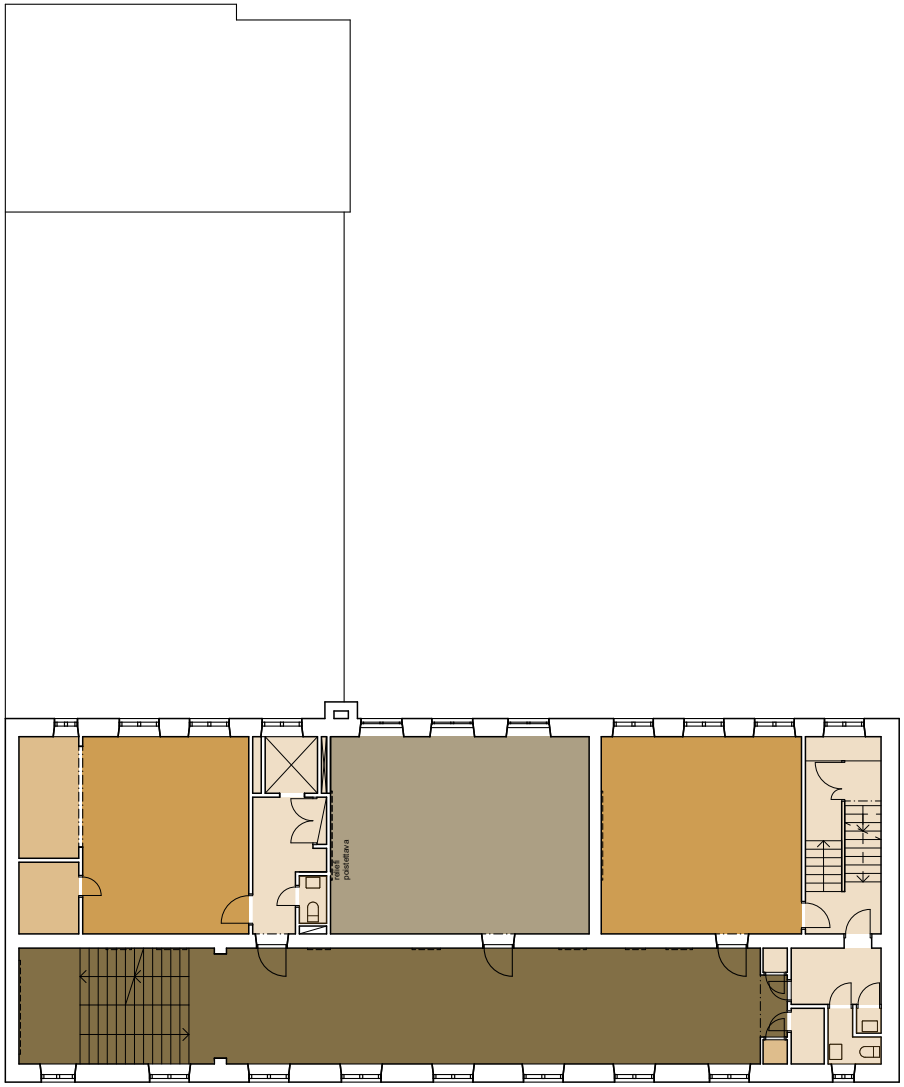

4. kerroksen säilyneisyys hankesuunnitelmaa varten, 1:250. *19.3.2019, Talli & H-L.*

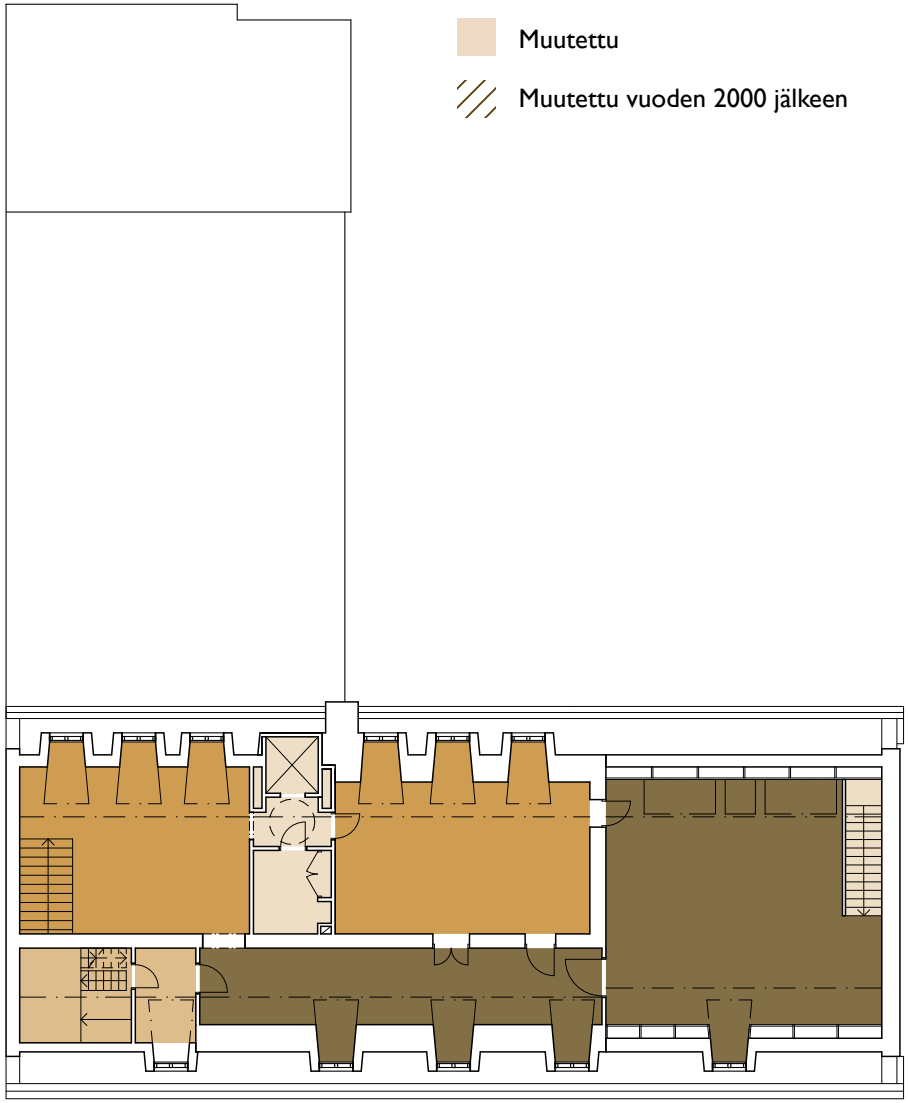

5. kerroksen säilyneisyys hankesuunnitelmaa varten, 1:250. *19.3.2019, Talli & H-L.*

Siipirakennuksen päätyosan eteläpääty vuonna 2020. *Arno de la Chapelle.*

Aula ensimmäisessä kerroksessa vuonna 2020. *Arno de la Chapelle.*

Juhlasali vuonna 2020. *Arno de la Chapelle.*

Entinen luokka 401 neljännessä kerroksessa vuonna 2020. *Arno de la Chapelle.*

Siipirakennuksen päätyosan asunto vuonna 2020. *Arno de la Chapelle.*

Toisen kerroksen halli vuonna 2020. *Arno de la Chapelle.*

Siipirakennuksen päätyosan asunto vuonna 2020. *Arno de la Chapelle.*

Juhlasalin alapohjan purku joulukuussa 2021. Talli.

3.4. PERUSKORJAUS, RESTAUROINTI JA MUUTOS TSV:N TOIMISTOIKSI 2019–2022

Vuonna 2019 Senaatti-kiinteistöt tilasi arkkitehtuuri- ja muotoilutoimisto Tallin sekä Vilhelm Helander, Juha Leiviskä arkkitehdit SAFA:n muodostamalta työyhteenliittymältä hankesuunnitelman Tieteiden talon peruskorjauksesta ja toiminnallisesta muutoksesta. Tieteiden talo oli ollut jo yli 20 vuoden ajan tieteellisten seurojen kokous-, tapahtuma- ja luentosalikäytössä, mutta seurojen toimistot sijaitsivat muissa tiloissa. Korjauksen tarkoituksena oli tehostaa tilankäyttöä sijoittamalla myös Tieteellisten seurain valtuuskunnan, Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnan, Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ja muutamien tieteellisten seurojen työtilat Tieteiden taloon. Samalla toteutettiin rakennusteknisiä korjauksia sekä pyrittiin parantamaan sisäilman laatua, esteettömyyttä ja akustiikkaa. Tavoitteena oli myös lisätä WC-tiloja, parantaa keittiö- ja tarjoilutiloja, uudistaa sosiaalitilat ja muuttaa siipirakennuksen päätyosan asuinkäytöstä vapautuneet tilat muuhun käyttöön. Kaikki toimenpiteet tuli tehdä suojellun rakennuksen historiallisia arvoja vaalien. Restauroinnin lähtökohdaksi otettiin edellinen peruskorjaus 1990-luvulla, jonka perusteena oli ollut rakennuksen alkuperäinen asu. Peruskorjaus käynnistyi kesällä 2021. Arkkitehtisuunnittelusta vastasivat Minna Lukander pääsuunnitteijana, Jaakko Penttilä projektiarkkitehtina ja Vilhelm Helander ylempänä konsulttina.

Rakennuksen julkisivu ja vesikatto korjattiin perusteellisesti. Päärakennuksen peltinen vesikatto uusittiin entisen mallin mukaan. Julkisivujen rappaukset korjattiin ja julkisivut kalkkimaalattiin. Vanhat ikkunat ja ulko-ovet kunnostettiin. Julkisivujen ja katon korjauksissa tehtiin joitakin palauttavia muutoksia vanhojen valokuvien ja löytyneiden värinäytteiden perusteella. Esimerkiksi päärakennuksen rapatun julkisivun värirajoja vihreän pohjasävyn ja vaaleamman korostesävyn välillä tarkistettiin. Päärakennuksen ikkunoiden väritystä muutettiin. Punaruskea kuullotus on tulkinta alkuperäisestä sävystä, jota selvitettiin vanhojen valokuvien ja esiin saatujen näytteiden pohjalta. Pääsisäänkäynnin ylle teetettiin pienet akroterionit, joiden muoto perustuu vanhoihin valokuviin.

Kosteusongelmien vuoksi kellarin vedenpaine-eristetyt alapohjarakenteet ja maanvastaisten seinien rakenteita uusittiin päärakennuksen länsipäässä. Vanhat vedeneristeet poistettiin haitta-ainepurkuna. Juhlasalin ja siipirakennuksen päätyosan alapohja uusittiin ja valuasfaltti poistettiin. Toisen kerroksen luokkatilojen asbestia sisältänyt massalattia purettiin. Senaatti-kiinteistöjen sisäilmakäytäntöjen mukaisesti kaikkien entisten luokkahuoneiden välipohjista poistettiin orgaaniset täytteet ja lautalattiat uusittiin. Paloteknisiä parannuksia tehtiin muun muassa uusimalla paloilmoitinjärjestelmä ja lisäämällä savunpoistoaukkoja.

Oleellisin toiminnallinen muutos oli uusien toimistojen sijoitus 3. ja 4. kerrokseen. Näiden kerrosten halleihinrakennettiin uudet teräs- ja puurakenteiset väliseinäkkeet estämään yleisön kulku toimistotiloihin. Toimistotiloiksi muutettavien luokkien sekä eräiden muiden tilojen akustiikkaa parannettiin vaimentavilla kattopinnoitteilla. Kahvilan laajentunut toiminta edellytti merkittäviä muutoksia. Keittiötilat uudistettiin ja niitä laajennettiin kellarin länsipäähän rakennetulla apukeittiöllä varastoineen. Keittiön huolto järjestettiin uudestaan rakentamalla vanhan porttikäytävän ja keittiön sekä kellaritilat yhdistävä nostolaite. Rakennuksen WC- ja sosiaalitiloja lisättiin ja uudistettiin: Päärakennuksen ensimmäisen kerroksen aulan yhteydessä oleva entinen kirjastohuone muutettiin yleisö-WC:ksi. Viidennen kerroksen hissiaulan yhteyteen sekä piharakennuksen päätyosaan rakennettiin uudet esteettömät WC-tilat. Kellarin yleisöä palvelevat WC-tilat järjestettiin uudestaan ja osa tiloista muutettiin henkilökunnan sosiaalitiloiksi. Kellarin tilamuutosten seurauksena porrasyhteyttä aulasta kellariin muokattiin.

Aulasta vahtimestarin tilaan ja keittiöön johtaviin kaariaukkoihin tehtiin teräsrunkoiset lasiseinät. Entisestä porttikäytävästä poistettiin varastointi ja kadunpuoleista sisäänkäyntiä muutettiin: Vanha portti sijoitettiin uuteen kohtaan osaksi uusittua teräslasiseinää ja ulko-ovia. Esteetöntä kulkua parannettiin lisäämällä porttikäytävän oviin ja pihanpuoleiseen pääoveen avauslaitteet. Pihan tasoja muokattiin siten, että kulku pihan puoleiselle pääovelle ja myös siipirakennuksen päätyosaan helpottuu. Siipirakennuksen osalta huomattava muutos oli uusien työtilojen rakentaminen päätyosaan, jossa olivat ennen sijainneet vanha näyttämö ja asunto. Tämä edellytti uuden ulko-oven avaamista pihan puoleiseen ulkoseinään, parin uuden ikkunan avaamista sekä ministeriörakennuksen turva-aidan siirtoa.

Talotekniikan osalta pyrittiin mahdollisimman pieniä tilallisia muutoksia vaativiin uudistuksiin. Edellisessä peruskorjauksessa toteutettu ilmanvaihtojärjestelmä huollettiin ja täydennettiin. Merkittävin uudistus oli uuden raittiin ilman sisäänottorakennelman toteutus sisäpihalle jo 1990-luvun peruskorjaussuunnitelmassa ehdotetulla tavalla. Lisäksi siipirakennuksen päätyosa varustettiin uudella koneellisella ilmanvaihdolla ja keittiötilojen ilmanvaihtoa tehostettiin. Rakennuksen energiatehokkuutta voitiin jonkin verran parantaa vaihtamalla nykyisten ilmanvaihtokoneiden puhaltimet ja huippuimurit entistä energiatehokkaampiin malleihin. Kesäajan sisälämpötilan hallintaa parannettiin lisäämällä aurinkosuojakalvot etelänpuoleisiin ikkunoihin. Sähkö- sekä data- ja AV-tekniikka uudistettiin hyödyntäen mahdollisimman paljon vanhoja asennusreittejä. Lisäksi

Viidennen kerroksen kokoustilan 504 lattian purku joulukuussa 2021. Talli.

Päärakennuksen katon pellitystöitä joulukuussa 2021. Talli.

Kellarin länsipäädyn alapohjan uusiminen apukeittiön 07 kohdalla lokakuussa 2021. Talli.

Kahvilan 116 lattiarakenteiden vahvistaminen, äänenvaimennuskaton ja tarjoilutilan 120 väliseinän rakentaminen maaliskuussa 2022. Talli.

asennusreittejä tehtiin mm. uusittujen lautalattioiden alle. Alkuperäiset ja edellisessä peruskorjauksessa hankitut alkuperäisiä muistuttavat valaisimet aula-, halli-, pääporras ja luokkatiloissa säilytettiin ja kunnostettiin. Vahtimestarin tilaan sekä entiseen opettajienhuoneeseen asennettiin vanhat 1950-luvun loisteputkivalaisimet muistumana tyttölukion ajasta. Juhlasali varustettiin uusilla Limburgin lasivalaisimilla, joiden alle tehtiin pronssikullatut aluslevyt. Toimistotilat varustettiin uusin, eleettömin loistevalaisimin. Vanha äänekäs hissi uusittiin entisellä paikallaan ja entistä ilmettä noudattaen.

Sisäpintojen konservoinnin lähtökohtana oli alkuperäisvärejä noudattavien tekotapojen ja sävyjen säilyttäminen. Seinäpintoihin oli 1990-luvun peruskorjauksessa palautettu töppäysmaalaus, jonka sävyt vaihtelevat hienovaraisesti tilojen välillä. Suurimmassa osassa vanhoja aula-, porrashuone- ja luokkatiloja maalipinnat vaativat vain kevyttä puhdistusta sekä vauriokohtien tai asennuspaikkojen kohdilla pintojen retusointeja ja osittaista uudelleenmaalausta. Eräät aulojen kattopinnat vaativat perusteellisempaa rappauskorjausta ja ylimaalausta. Entiseen opettajienhuoneeseen valittiin alkuperäistä muistuttava tapetti. Erityisen konservointikohteen muodostivat aulatilojen ja vanhojen luokkien väliset ovet, jotka olivat säilyneet lähes alkuperäisine väripintoineen. Kipsireliefien konservointia jatketaan vielä erillisenä hankkeena. 1990-luvun peruskorjauksessa toteutettujen tilojen ilme ja väritys pyrittiin säilyttämään omana kerrostumanaan. Myös uusittujen tilojen ja rakennusosien värityksessä ja detaljiikassa ammennettiin 1990-luvun peruskorjauksen ratkaisuista.

Korjaus piti sisällään myös kalustussuunnittelua. Tiloihin teetettiin uusia kiintokalusteita, mm taukokeittiöitä. Irtokalustuksessa hyödynnettiin pitkälti vanhoja, edellisen peruskorjauksen yhteydessä hankittuja irtokalusteita, jotka nyt korjattiin ja verhoiltiin uudelleen. Toimistotiloihin hankittiin osin uusia työtiloihin sopivia kalusteita ja osin hyödynnettiin käyttäjän olemassa olevia kalusteita. Kahvilaan hankittiin uudet pöydät, jotka yhdistettiin TSV:n vanhoihin tuoleihin. Rakennuksen koulukäytöstä muistuttavat alkuperäiset 1920-luvun kiintokaapistot 5. kerroksen entisessä piirustussalissa, luokkahuoneessa 312 säilytetty patterikaappi sekä muutama liitutaulu.

Peruskorjattu Tieteiden talo avattiin uudelleen kesällä 2022. Projektin osapuolet on lueteltu ja korjauksen vaiheet selostettu seikkaperäisesti suunnitteluryhmän laatimassa työmaadokumentointiraportissa.[40]

Näyttämön alapohjan uusiminen ja uuden ulko-ovi- ja ikkuna-aukon avaaminen syyskuussa 2021. *Talli.*

40 Arkkitehtuuri- ja muotoilutoimisto Talli Oy, Vilhelm Helander, Juha Leiviskä Arkkitehdit SAFA 2022. Ks. myös Helander & al. 2022 & Hakola 2022.

TYÖPIIRUSTUKSET

PERUSKORJAUS, 2021–2022

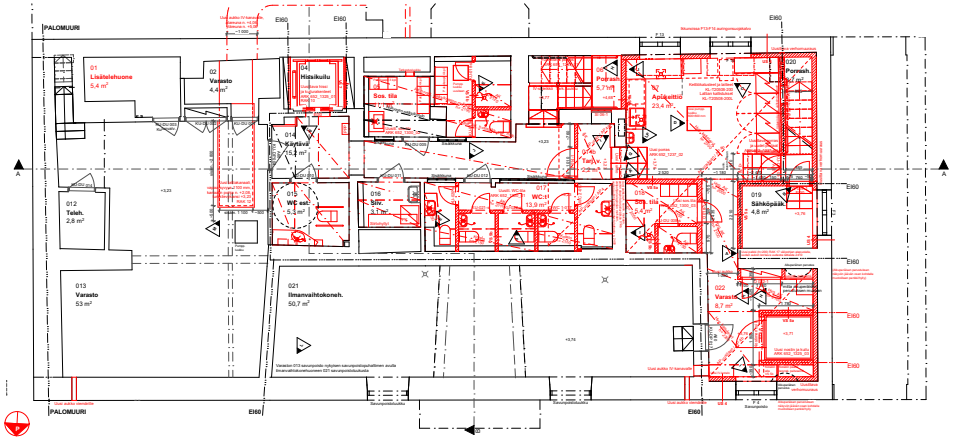

Kellarikerros, loppupiirustus, 1:250. Talli & H–L, 6.7.2021.

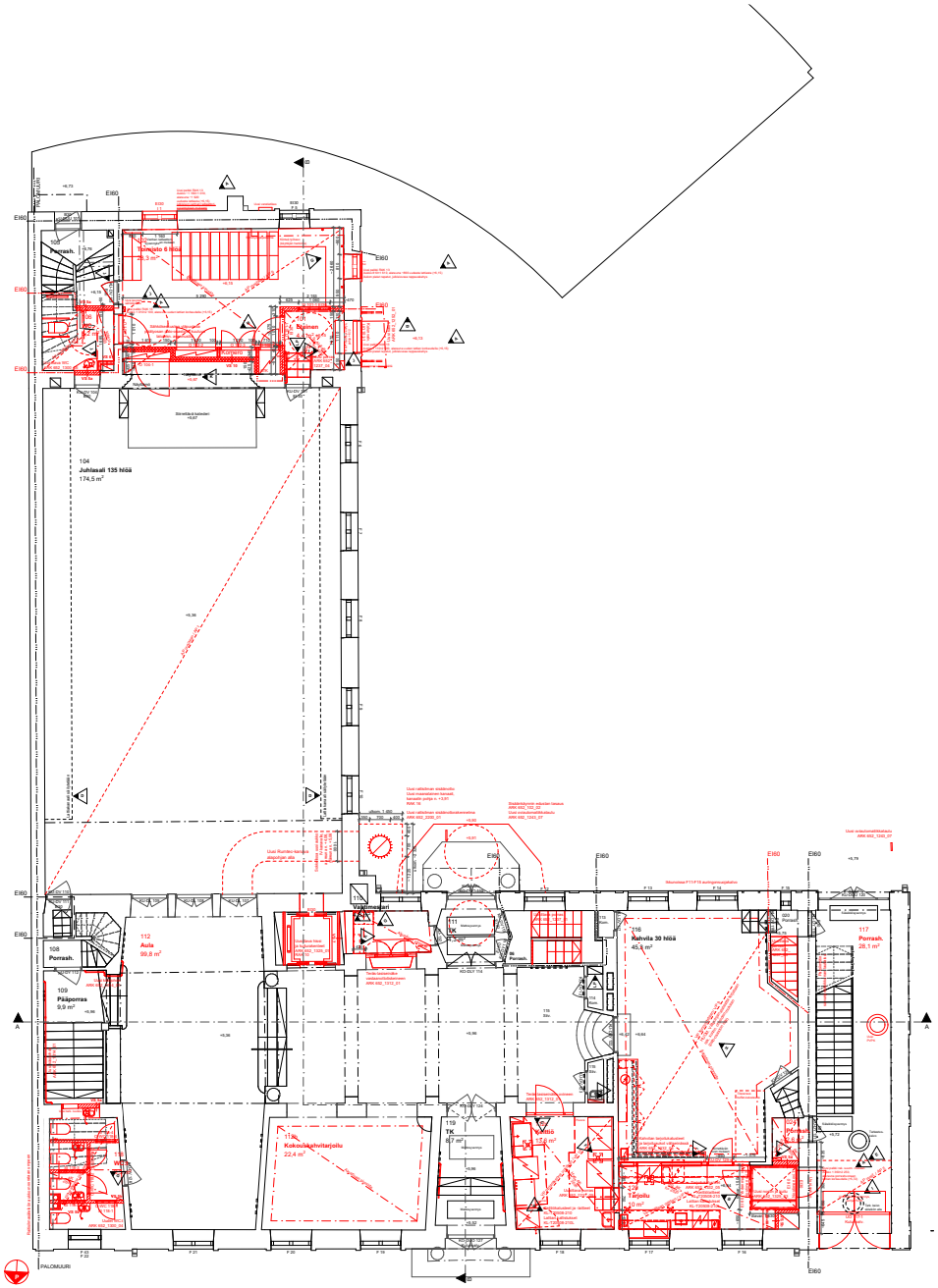

1. kerros, loppupiirustus, 1:250. Talli & H–L, 6.7.2021.

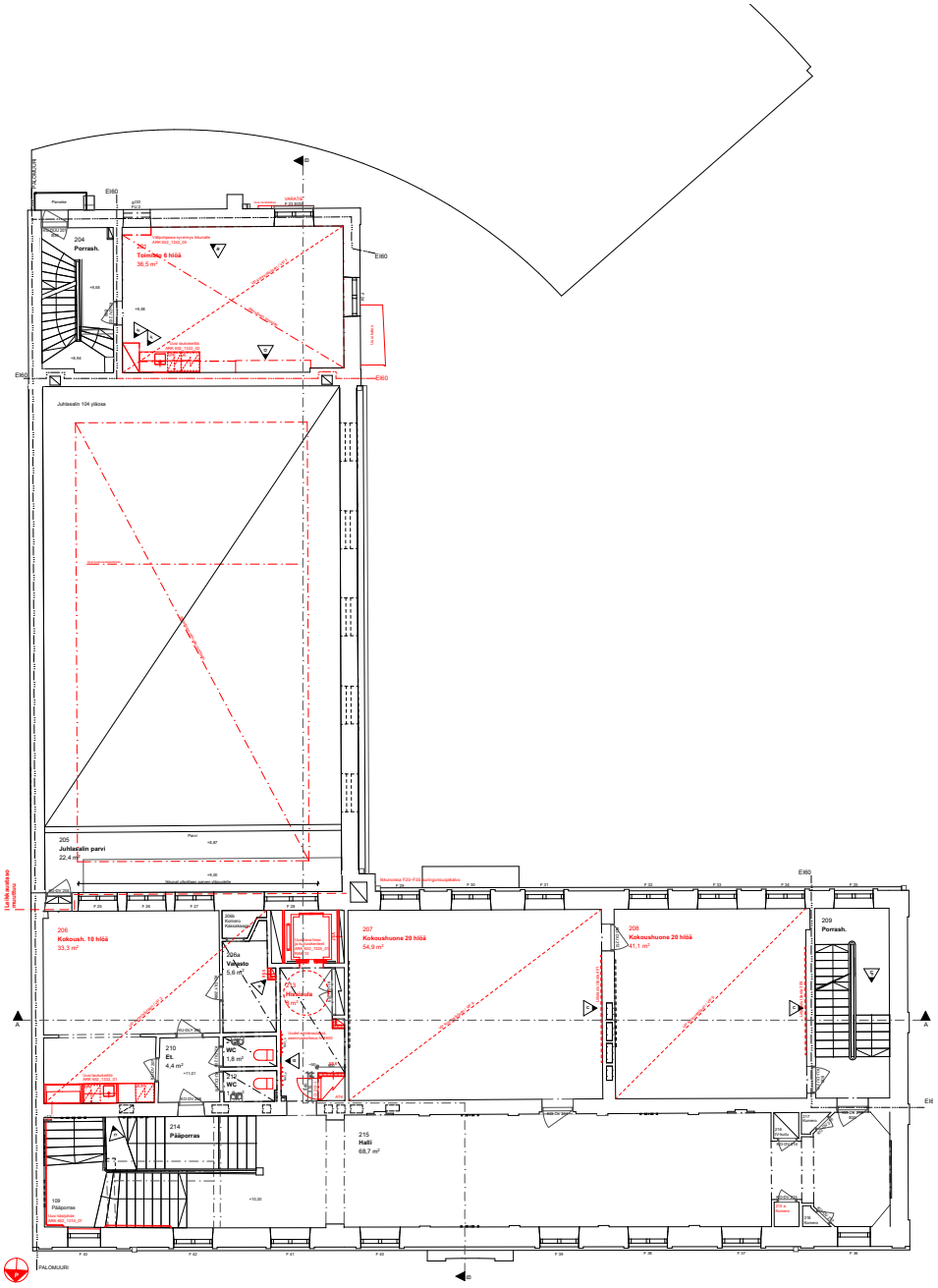

2. kerros, lopputiirustus, 1:250. Talli & H–L, 6.7.2021.

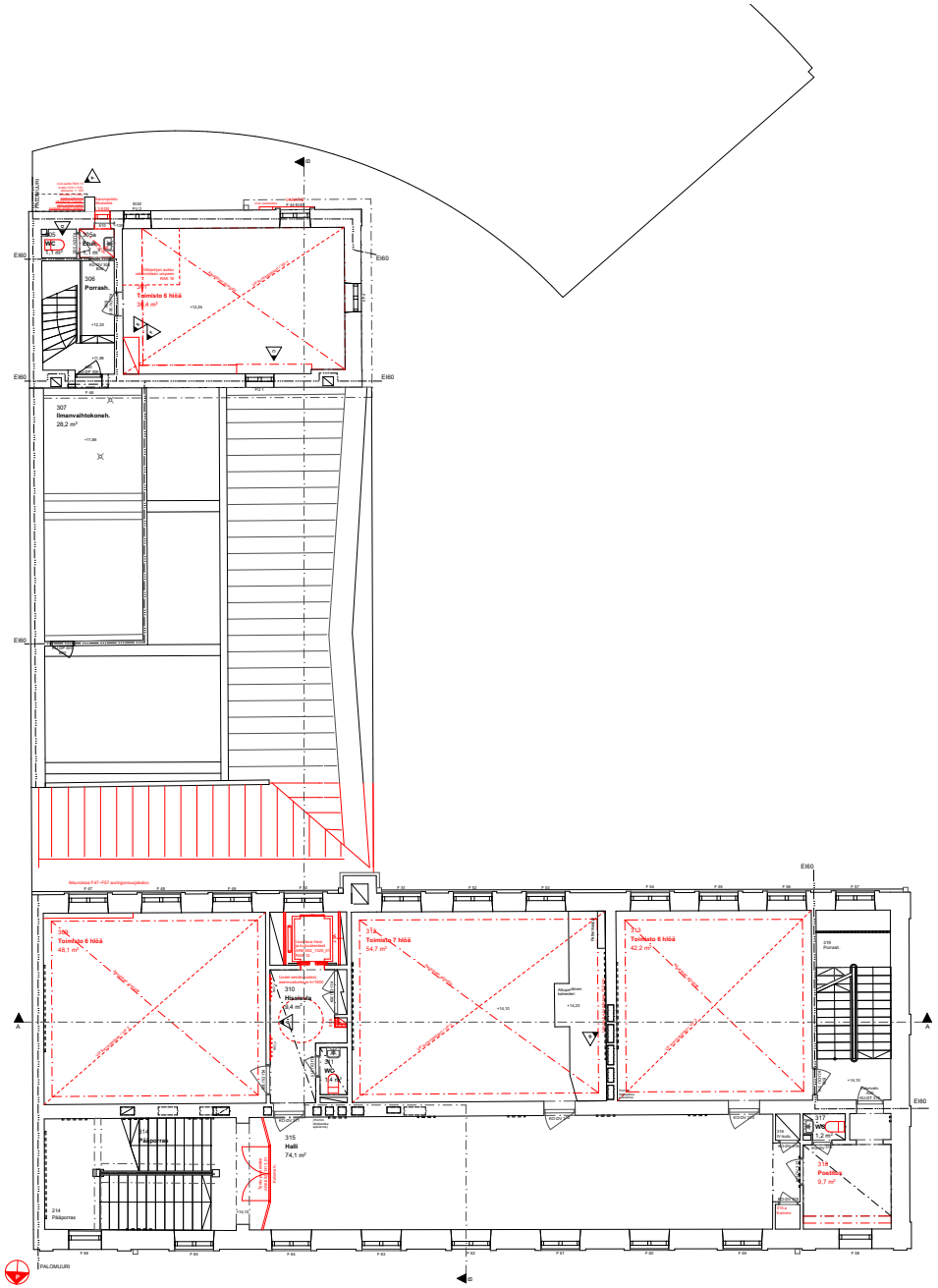

3. kerros, lopputiirustus, 1:250. Talli & H–L, 6.7.2021.

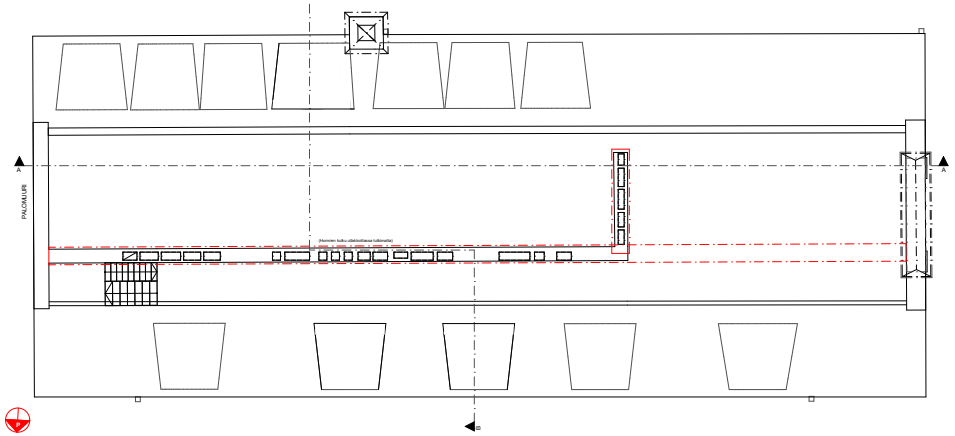

Ullakko, loppupiirustus, 1:250. *Talli & H–L, 6.7.2021.*

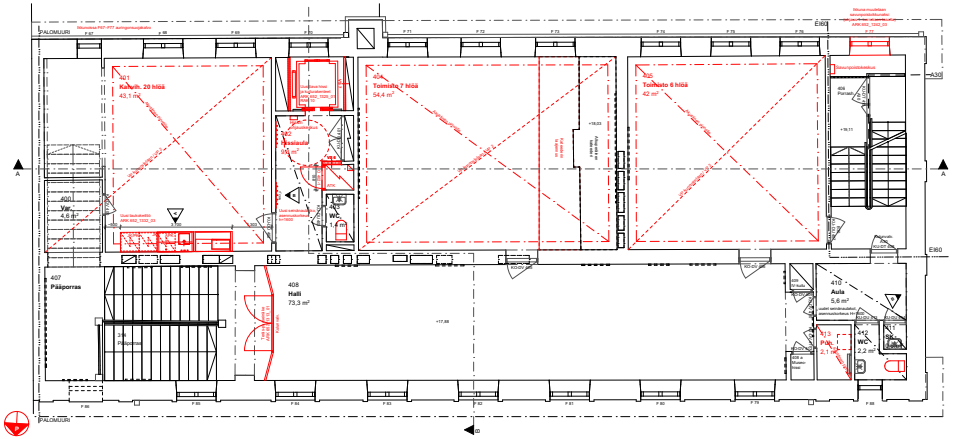

4. kerros, loppupiirustus, 1:250. *Talli & H–L, 6.7.2021.*

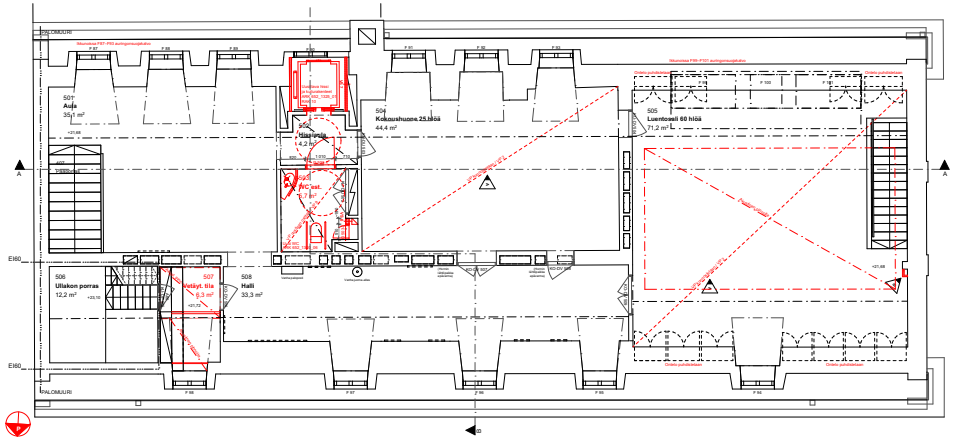

5. kerros, loppupiirustus, 1:250. *Talli & H–L, 6.7.2021.*

4. TIETEIDEN TALO VUONNA 2022

Tieteiden talon ympäristöä ortokuvassa vuodelta 2022. HKK.

4.1. YMPÄRISTÖ

Nykyisellään Tieteiden talon ympäristö on tiivistä umpikorttelikaupunkia, johon väljyyttä ja vihreyttä tuovat läheinen Säätytalon puisto sekä viereinen Mariankadun ja Kirkkokadun kulmauksen rakentamaton piha-alue. Alueen rakennuskanta on noin viisi kerrosta korkeaa ja rakennettu eri vaiheissa 1800-luvun lopulta alkaen. Rapattujen uusrenessanssityylisten, kansallisromanttisten ja uusklassististen talojen lomassa on muutamia modernistisia rakennuksia, jotka on rakennettu sotien jälkeen pääasiassa toimisto- ja virastokäyttöön.

Tieteiden talon lähimmät naapurit ovat Sosiaali- ja terveysministeriö (1999) Meritullinkadun puolella ja Mariankadun puolella Mariankatu 11 (1877) vanha koulurakennus, joka on nykyisellään maa- ja metsätalousministeriön käytössä. Sosiaali- ja terveysministeriön rakennuksen kaareva pihasiipi työntyy viisikerroksisena myös Tieteiden talon siipirakennuksen päätyosan taakse. Kaikki kolme rakennusta sijaitsevat samalla, valtion omistamalla tontilla nro 10.

Alueella on muutenkin paljon ministeriörakennuksia. Pantterin korttelissa sijaitse Sosiaali- ja terveysministeriön lisäksi myös Valtiovarainministeriö. Kirkkokadun toisella puolella, Sosiaali- ja terveysministeriötä vastapäätä oleva talo on Opetusministeriön käytössä. Alueelle mahtuu myös paljon asuinkerrostaloja, joista monien maantasokerroksessa on liiketiloja. Sekä Mariankadun että Meritullinkadun kulmauksissa sijaitsee Kirkkokadun vastakkaisilla puolilla liiketilat, joiden sisäänkäynti on rakennusten nurkassa. Liikenne alueella on varsin rauhallista ja kaksikaistaisten katujen jalkakäytävien reunustoilla on tilaa kadunvarsipysäköinnille.

Tieteiden talo sopeutuu nykyisellään varsin hyvin ympäristönsä mittakaavaan. Viisikerroksinen päärakennus sijoittuu luontevasti osaksi Kruunuhaan katukuvaa. Lännestä rakennusta lähestyttäessä huomio kiinnittyy talon umpinaiseen palomuuriin, jonka vertikaalisuutta korostavat jyrkkiä kattolappeita mukaileva muoto sekä liseenit ja nurkkapilasterit. Palomuurin vaikutelmaa katukuvassa pehmentävät Mariankadun ja Kirkkokadun kulmauksessa kasvavat puut.

Matala punatiilinen siipirakennus pilkistää Tieteiden talon ja Mariankatu 11 pihaa rajaavan pergola-aidan takaa. Purettujen 1800-luvun piharakennusten innoittaman mittakaavansa ja muotoilunsa puolesta se poikkeaa takana kohoavasta sosiaali- ja terveysministeriön julkisivusta, jonka kerroksissa vuorottelevat valkoinen levytys ja nauhaikkunoiden rivistöt.

Näkymä Mariankadun ja Kirkkokadun risteyksestä kohti Tieteiden taloa.
Arno de la Chapelle, 2022.

4.2. PIHA

Tieteiden talon pihalle pääsee Kirkkokadulta pääaulan tai porttikäytävän läpi, tai vaihtoehtoisesti Mariankatu 11 puoleisen piha-alueen kautta. Tieteiden talon piha on hieman Mariankatu 11 pihaa alempana ja tasoero on osittain pengerretty kivimuurilla. Piha nousee hieman etelää kohden, ja ajoreitti pihalle on sen lounaiskulmassa. Pihalla on tilaa huoltoajolle, esteettömälle pysäköinnille sekä polkupyörien säilytykselle. Kahvila voi laajentua kesäisin ulos päärakennuksen aurinkoiselle eteläseinustalle.

Esteetön kulku taloon on järjestetty pihan kautta. Kirkkokadulta esteetön kulkureitti kulkee porttikäytävän läpi luiskatun pihan puoleisen pääsisäänkäynnin kautta päärakennukseen. Porttikäytävän pihan puoleisen sisäänkäynnin ja pihan puoleisen pääsisäänkäynnin edustalla on teräksiset oviautomatiikkataulut. Siipirakennuksen päätyosaan pääsee sen länsijulkisivuun vuosien 2021–2022 korjauksessa avatun sisäänkäynnin kautta. Tieteiden talon ja sosiaali- ja terveysministeriön pihaa rajaavaa teräsaitaa siirrettiin korjauksessa sisäänkäynnin edustalla pois uuden ulko-oven tieltä, lähemmäs sosiaali- ja terveysministeriön päätyä. Vain henkilökunnalla on pääsy sosiaali- ja terveysministeriön pihalle aidassa olevan portin tai siipirakennuksen päädyssä olevan sisäänkäynnin kautta.

Piha on suurimmaksi osin sorapäällysteinen. Esteetön kulkureitti on päällystetty nupukivirivien jakamilla asfalttikaistaleilla. Porttikäytävän nupukiveys jatkuu sen edustalle. Rakennuksen seinustalla on kenttäkiveystä. Pääsisäänkäynnin vieressä, piha-alueen nurkassa on korkea teräksinen raitisilman sisäänottorakennelma.

Pihassa on kolme ruotsinpihlajaa, joista kaksi on istutettu 2021–2022 korjauksen yhteydessä. Lisäksi vehreyttä tuovat sosiaali- ja terveysministeriön teräsaidassa ja Mariankatu 11 pihaa reunustavassa pergola-aidassa kiipeilevät villiviinit. Pergola-aidan tuntumassa kasvaa myös syreenipensas.

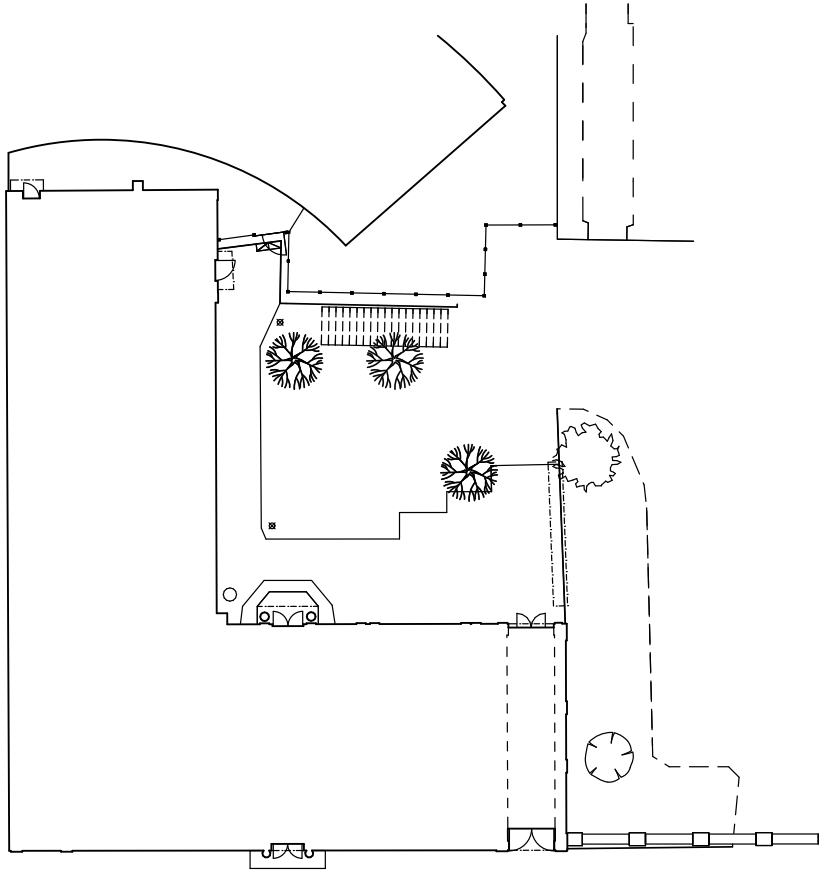

Tieteiden talon sisäpiha vuonna 2022.
Arno de la Chapelle.

Tieteiden talon katujulkisivu. *Arno de la Chapelle, 2022.*

4.3. JULKISIVUT JA VESIKATTO

Päärakennuksen julkisivujen jäsentely on säilynyt alkuperäisessä muodossaan, joka on kuvailtu kohdassa 2.3. Rapatut julkisivut ovat väriltään vaaleanvihreät. Listoituksia ja ikkunakehyksiä on korostettu vaaleammalla sävyllä. Julkisivut korjattiin palauttavasti 2021–2022 peruskorjauksessa, jolloin tarkistettiin joitakin pellityksen ja värialueiden rajoja. Puuikkunat ovat alkuperäisiä 1920-luvun ikkunoita. Ne on 2021–2022 peruskorjauksen yhteydessä entisöity, ja niihin on palautettu alkuperäinen punaruskea sävy. Toinen merkittävä muutos on päätyjulkisivujen liseenien värin muuttaminen vaaleasta korostesävystä vihreäksi.[1] Kadun puoleiseen pääsisäänkäyntiin ollaan palauttamassa vanhojen valokuvien perusteella rekonstruoidut akroterionit.[2]

Siipirakennuksen julkisivu on päärakennuksesta poiketen tiilipintainen, ja sen yksityiskohdat ja typologia muistuttavat tontilta 1990-luvulla puretuista vanhoista piharakennuksista. Pihajulkisivun päätyosan länsijulkisivuun on vuosien 2021–2022 korjauksessa lisätty uusi sisäänkäynti ja ikkuna ensimmäiseen kerrokseen.

Siipirakennuksen päätyosan alkujaan piharakennusta vasten piilossa ollut eteläjulkisivu tuli piharakennuksen purkamisen myötä esiin. Julkisivuun on jätetty näkyviin fragmentteja puretusta 1860-luvun rakennuksesta ja sen huonejaosta. "Uusi" julkisivu on käsitelty niin, että se erottuu rakennuksen alkuperäisistä julkisivuista: siinä on punaista ja keltaista slammausta sekä tiilipinnalle jätettyjä osia. Siipirakennuksen päätyosan portaikon toisen kerroksen välitasanteelta, josta alunperin oli yhteys piharakennukseen, pääsee nykyisin 1990-luvulla toteutetulle, teräsrakenteiselle parvekkeelle.

Päärakennuksen konesaumattu peltikatto on uusittu 2021–2022 peruskorjauksessa pitkälti vanhan mallin mukaan. Katon varustusta ja ilmanvaihtolaitteistoa on samalla päivitetty. Siipirakennuksen katon matala osa päärakennuksen liitoskohdassa on niin ikään uusittu. Muilta osin sivurakennuksen peltikatto on uusittu 1993–1997 peruskorjauksessa.

Tieteiden talon pihasiipi. *Arno de le Chapelle, 2022.*

1 Korjaussuunnittelusta vastanneet arkkitehdit päättelivät, että valmistumisajankohdan valokuvissa liseenit näyttävät muuta julkisivua vaaleammalta valosta ja rappauskäsittelyn erosta johtuen, ei siksi että ne olisi maalattu eri värillä.

2 Näitä ei vielä kuvaushetkellä oltu palautettu.

4.4. SISÄTILAT

Aula ja siihen liittyvät tilat

Päärakennuksen ensimmäisen kerroksen aulaan johtavat alkuperäiset pääovet sijaitsevat symmetrisesti talon keskilinjassa, sen vastakkaisilla puolilla. Kadun puoleinen sisäänkäynti on alemmalla tasolla ja tuulikaapissa on muutaman askelman nousu aulan tasoon. Pääsisäänkäynteihin liittyvät tuulikaapit on erotettu aulasta alkuperäisillä, puusta ja lasista valmistetuilla heiluripariovilla.

Aulan keskitaso jakautuu keskellä olevaan käytävävyöhykkeeseen sekä julkisivuja reunustaviin tuulikaappien ja aputilojen vyöhykkeisiin. Alun perin nykyistä avoimempia sivutiloja on myöhemmin erotettu aulasta kahvilan keittiön, hissin, sekä vahtimestarin käyttöön. Tilojen läpi tulee kuitenkin edelleen hyvin valoa aulan keskiosaan, vahtimestarin tilan ja keittiön teräslasiseinäkkeiden sekä hissikuilun lasioven läpi.

Aulan ja siihen liittyvien tilojen lattia on sementtimosaiikkia. Seinät on maalattu vaaleilla sävyillä. Keskikäytävää rytmittävät pilasterit ja niiden välissä olevat kaariaukot. Sementtimosaiikkilattian kuviointi toistaa tilan rytmiä. Pilastereiden kannattelemien palkkien väliset porrastetut katto-osat on maalattu vihertävin sävyin.

Keskikäytävä loppuu idässä neljään askelman portaaseen, joka laskeutuu juhlasalin edustalle. Porrasta reunustavat pylväät. Aulan itäpääty on koko päärakennuksen levyinen: toisessa päässä on ikkuna kadulle ja toisessa päässä juhlasalin ovet. Katon keskiosa on korkea, ja tilan päädyissä on matalammat kaariholvit. Keskellä, aulan keskikäytävää vastapäätä on pääporras. Porras on mosaiikkibetonia ja sitä rajaa aulasta tumma puinen kaide. Portaan alla sijaitsevaan, aulan yhteydessä olevaan entiseen kirjastohuoneeseen on vuosien 2021–2022 peruskorjauksessa rakennettu yleisö-WC.

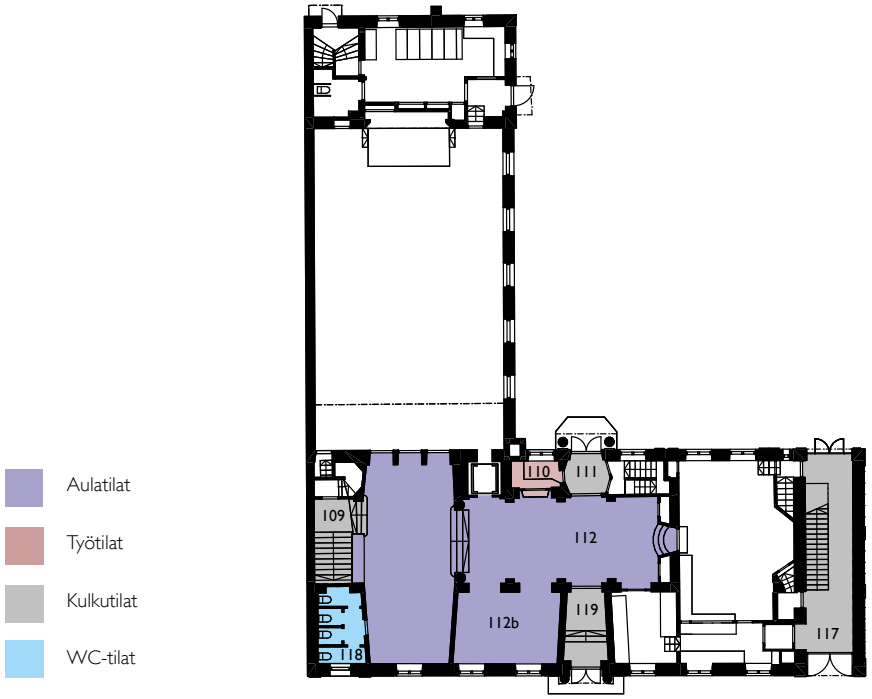

Tieteiden talon pääaula 112.
Arno de la Chapelle, 2022.

Aulan yleisö-WC 118, kuvattu ennen uuden kyltin vaihtamista. *Talli, 2022.*

Juhlasalin sisäänkäynti aulan itäpäässä. *Arno de la Chapelle, 2022.*

Näkymä aulasta kahvilaan 116. *Arno de la Chapelle, 2022.*

Näkymä aulasta uuden väliseinäkkeen läpi keittiöön 112c. *Arno de la Chapelle, 2022.*

Kahvila 116. *Arno de la Chapelle, 2022.*

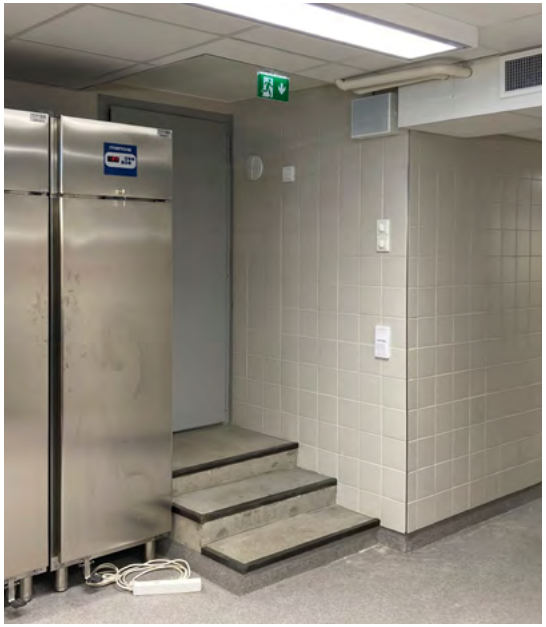

Apukeittiö 07; nostimen ovi kellarissa 022. *Talli, 2022.*

Kahvila

Aulan länsipäässä on muutaman askelman nousu puulasipariovelle, joka johtaa vanhaan luonnontieteiden oppisaliin, joka nykyään toimii kahvilana. Sisällä kahvilassa sisäänkäyntiä vastapäätä on entinen opettajansyvennys. Kahvilassa on vihreänharmaaksi maalattu puulattia, sinertävän harmaat töppäysmaalatut seinät ja vaalea akustioiva kattopinnoite.

Kahvilan ikkunat ovat sisäpihalle päin. Kahvilasta on kulku kellariin johtavaan porrastilaan, porttikäytävään ja tarjoilukeittiöön. Tarjoilukeittiö on kadun puoleisessa vanhassa kokoelmahuoneessa, jonka seinään on avattu tarjoiluaukko ja tarjoilutiski. Tarjoilukeittiö yhdistyy viereiseen keittiöön. Molempien laitteisto ja kalustus on uusittu 2021–2022 peruskorjauksessa. Samalla tilojen pinnat uusittiin: keittiön 112c seinissä on valkoiset 15x15 laatat, molemmissa tiloissa on hygienia-alakatto ja harmaa akryylimassalattia. Tarjoilukeittiön, porttikäytävän ja kellarissa sijaitsevien aputilojen välillä on 2021–2022 asennettu nostin.

Kahvilan aputilat kellarissa

Apukeittiöön kuljetaan kahvilan ja porttikäytävän välisiä portaita pitkin, tai vaihtoehtoisesti tarjoilukeittiöstä varastoon 022 kulkevalla nostimella. Varaston ja 022 ja apukeittiön 07 tilat on toteutettu 2021–2022 peruskorjauksessa, jossa uusittiin kellarin länsipään alapohja ja tilajärjestystä muutettiin. Kaikki pinnat uusittiin: keittiön aputilojen seinät on laatoitettu, lattiassa on akryylimassalattia ja katossa hygienia-alakatto.

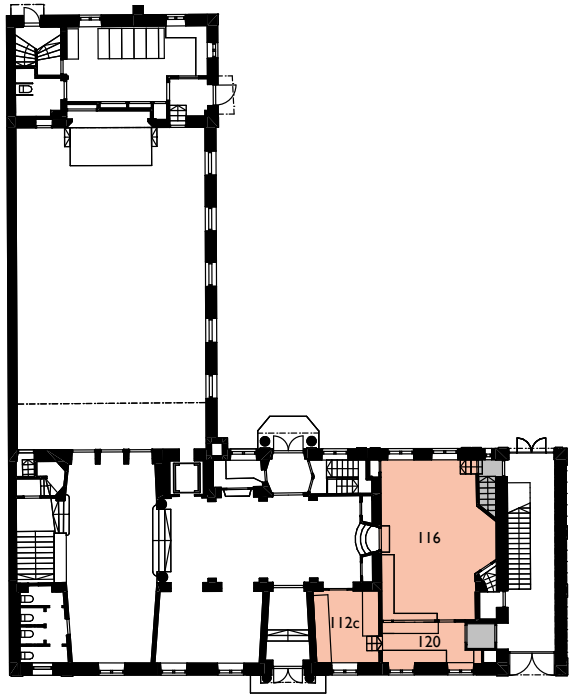

Kahvila ja keittiö

Kulkutilat

Sosiaalitilat

Näkymä juhlasalin nurkasta kohti näyttämöä. *Arno de la Chapelle, 2022.*

Näkymä juhlasalin nurkasta kohti salin pääsisäänkäyntiä. *Arno de la Chapelle, 2022.*

Juhlasali

Juhlasaliin kuljetaan aulan itäpäästä, josta saliin johtaa kolme korkeaa 1920-luvun puulasiovea. Salin pohjoispään parvelle[3] pääsee pääportaan ensimmäisellä tasanteella olevasta ovesta, jonka takana on kapea U:n muotoinen porras. Esteetön kulku saliin tapahtuu aulasta hissillä.

Juhlasalissa on ruskeaksi lakattu lautalattia. Seinät on maalattu vihreällä sävyllä. Oikealla seinustalla on korkeat, alkuperäiset 1920-luvun ikkunat, jotka saa tarvittaessa peitettyä 1990-luvulla teetetyillä tummanpunaisilla samettiverhoilla. Salin sisäkattoon on 2021–2022 peruskorjauksessa asennettu vaalea akustinen pinnoite. Sisäkattoon on samassa yhteydessä asennettu uudet Limburgin kattovalaisimet, joihin on teetetty pronssikullatut taustalevyt.

Sisäänkäynnin vastakkaisella puolella on näyttämösyvennys. Näyttämöaukko on alkuperäinen, mutta näyttämön takatila on erotettu näyttämösyvennyksestä 2021–2022 peruskorjauksessa rakennetulla väliseinällä. Väliseinään liittyy teknisten tilojen ja komeroiden vyöhyke. Näyttämön suuntaan avautuvan sähkökomeron ovi on piilo-ovi. Näyttämön edessä on 1990-luvun korjauksessa suunniteltu koroke (katederi).

Näyttämön kummallakin puolella on alkuperäinen 1920-luvun peiliovi. Vasemmanpuoleisesta ovesta ei ole enää kulkua siipirakennuksen päätyosan porraskäytävään, vaan sen taakse on toteutettu komero. Oikeanpuoleisesta ovesta pääsee siipirakennuksen päätyosan eteiseen.

3 *Parvi ei turvallisuusyistä ole käytössä.*

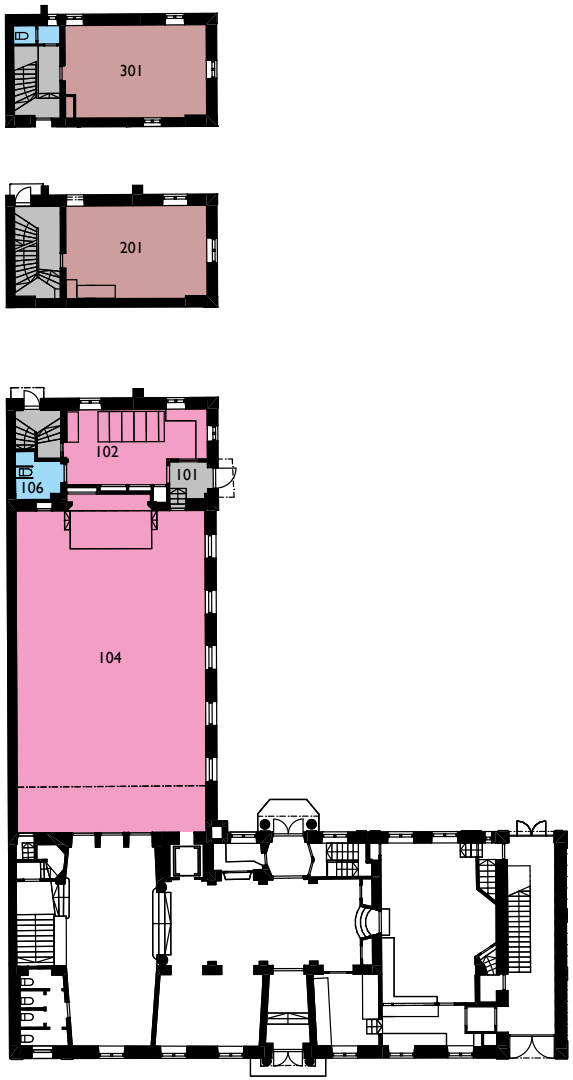

WC 106. *Talli, 2022.*

Kirjasto 102. *Arno de la Chapelle, 2022.*

Näkymä tuulikaapista 101 kirjastoon 102. *Arno de la Chapelle, 2022.*

Näkymä ulko-ovelta siipirakennuksen porraskäytävään. *Arno de la Chapelle, 2022.*

Siipirakennuksen päätyosa

Siipirakennuksen päätyosa koki perusteellisen muutoksen vuosien 2021–2022 peruskorjauksessa. Eniten muuttui alin kerros, joka muutettiin näyttämön takatilasta Sukututkimusseuran toimisto- ja kirjastotilaksi. Vierailijat pääsevät kirjastoon 2021–2022 peruskorjauksessa toteutetusta ulko-ovesta. Ulko-ovi, sen viereen avattu ikkuna sekä tuulikaapin ovi ja sisäikkuna on toteutettu 1990-luvun lisäysten yksityiskohtia mukaillen. Ne on maalattu helmenharmaalla pellavaöljymaalilla, lattialla on linoleumi ja seinät on maalattu vaalean keltaiseen sävyyn. Sukututkimusseuran aineistoja varten tilaan on asennettu siirtohyllyjärjestelmä. Portaikon alla sijainnut pieni WC-tila on laajennettu esteettömäksi WC:ksi, joka aukeaa kirjastoon.

Porrashuone on säilynyt alkuperäisessä 1920-luvun muodossaan, lukuun ottamatta alinta kerrosta, jossa WC-tilaa on laajennettu porraskäytävän puolelle. Ylimmän kerroksen WC-tila on alkuperäinen. Toisessa ja kolmannessa kerroksessa alun perin suihku- ja pukutiloina palvelleet huoneet ovat nykyisin toimistoja. Niiden ovet sekä osa ikkunoista ovat alkuperäisiä. Piharakennuksen purkamisen jälkeen päätyjulkisivuun on rakennettu uusia ikkunoita molemmissa peruskorjauksissa ja vanhoja ikkunoita on palolasitettu. Portaikosta ulos ja parvekkeelle johtavat puulasiovet on toteutettu 1990-luvulla.

Toimisto 301. *Arno de la Chapelle, 2022.*

Toimisto 201. *Arno de la Chapelle, 2022.*

Näkymä pääportaasta kolmannen kerroksen aulaan 315. *Arno de la Chapelle, 2022.*

Näkymä toisen kerroksen hallista 215 pääportaaseen. *Arno de la Chapelle, 2022.*

Toisen kerroksen hallin oktagoni. Oikealla käytöstä poistetun opetusvälinehissin ovi. *Arno de la Chapelle, 2022.*

Pääporras ja hallit kerroksittain

Pääporras alkaa ensimmäisen kerroksen aulan alatasolta kolmevartisena kiertoportaana, joka on osittain avoin pääaulaan. Päärakennuksen toisen kerroksen tilat ovat kahdessa tasossa ja entisiin opettajien tiloihin kuljetaan ensimmäisen porrassyöksyn alkupäässä olevalta tasanteelta. Toisesta kerroksesta porras jatkuu kaksivartisena avoportaana neljänteen kerrokseen saakka, minkä jälkeen se jatkuu L-portaana viidenteen kerrokseen.

Pääporras on säilynyt hyvin pitkälti alkuperäisessä 1920-luvun asussaan. Porras on betonirakenteinen ja askelmat ovat sementtimosaiikkia. Portaaseen liittyy ensimmäisessä kerroksessa tumma umpinainen puukaide, joka jatkuu yläosaltaan teräksisenä. Muissa kerroksissa kaideosien päädyissä olevat pylväät ja käsijohde ovat puuta, pinnat terästä. Kaiteen päässä oleva pylväs jatkuu kaikissa kerroksissa puisena valaisinpylväänä. Ensimmäisestä toiseen kerrokseen johtaviin syöksyihin lisättiin 2021–2022 peruskorjauksessa teräksinen käsijohde, joka käsiteltiin alkuperäisen kaiteen metalliosien sävyyn.

Portaikossa on useita Emil Cedercreutzin pronssireliefejä. Ensimmäisen ja toisen kerroksen välisellä tasanteella on lisäksi Cedercreutzin toteuttama, seinäsyvennykseen sijoitettu patsas. Patsaan tausta on 1990-luvun peruskorjauksessa korostettu ultramariininsinisellä sävyllä.

Toisessa, kolmannessa ja neljännessä kerroksessa hallit ovat päärakennuksen kadunpuoleisella sivulla. Tiloihin tulvii valoa pohjoissuuntaisista ikkunoista. Hallien lattioissa on sementtimosaiikkilaatat ja seinien vierustoilla tummemmat sementtimosaiikkivyöhykkeet. Seinäpintojen töppäysmaalauksen sävy vaihtelee hienovaraisesti kerrosten välillä. Luokkien puoleista seinustaa rytmittävät seinäsyvennykset, reliefit sekä entisiin luokkatiloihin johtavat moniväriset, alkuperäiset 1920-luvun peiliovet. Alkuperäiset 1920-luvun kattovalaisimet on kiinnitetty rosetteihin, joita on korostettu erilaisin koristemuodoin ja maalauksin.

Kulku 1990-luvulla toteutettuun poistumistieportaaseen on aulan päädystä. Päätyhuone on toteutettu eri lailla eri kerroksissa. Toisessa kerroksessa aulan pääty on erotettu muusta aulasta komerovyöhykkeellä, joka pitää sisällään 1990-luvun peruskorjauksessa IV-kuiluksi muutetun komeron sekä alkuperäinen opetusvälinehissin kuilun, joka on 2021–2022 peruskorjauksessa muutettu komeroksi. Tilojen alkuperäiset ovet aukeavat hallia ja päätytilaa yhdistävään kaariaukkoon. Päätytila on kahdeksankulmainen ja sen katto on maalattu voimakkailla oranssilla sävyllä. Katon keskellä on punaisela taustalla pronssikullattu tähtikuvio. Keskellä on alkuperäinen 1920-luvun valaisin.

Kolmannessa ja neljännessä kerroksessa päätyhuoneet ovat suljettuja. Kolmannen kerroksen päädyssä on alkuperäinen WC-tila. Neljännessä kerroksessa päätyhuoneen oven vieressä on sisäänkäynti vanhaan hissin konehuoneeseen, joka on 2021–2022 peruskorjauksessa muutettu puhelinkopiksi. Päätyhuoneen ulkosivulle on 1990-luvun peruskorjauksessa rakennettu yleisö-WC sekä siivouskomero.

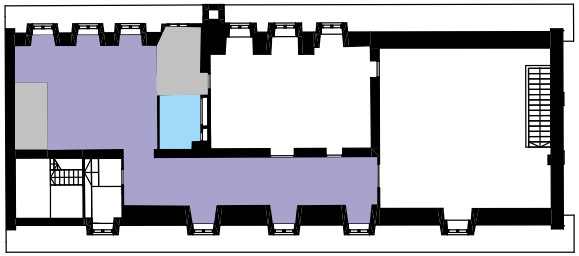

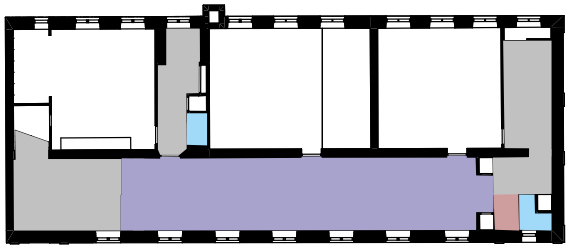

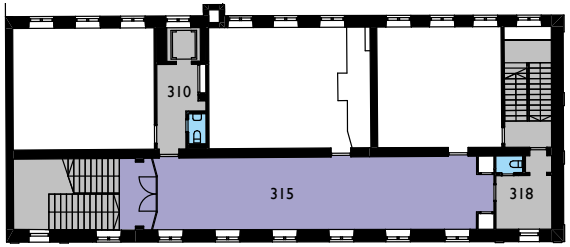

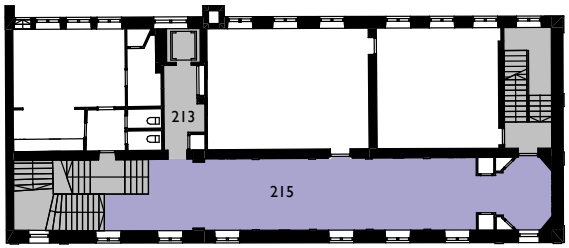

Aulatilat

Kulkutilat

Työtilat

Kolmannen ja neljännen kerroksen hallit on 2021–2022 peruskorjauksessa erotettu pääportaasta teräksestä ja puusta rakennetulla väliseinäkkeellä, jossa on lukittava puu-lasipariovi. Seinäkkeen tarkoituksena on estää vierailijoiden pääsy toimistokerroksiin, katkaisematta kuitenkaan aulan ja pääportaan välistä näköyhteyttä.

Viidennessä kerroksessa pääporras nousee päätyseinän vierustaa pitkin avaraan aulatilaan, jossa on osittain vino katto ja etelään avautuvat kattolyhtyikkunat. Lattia on sementtimosaiikkia ja seinät töppäysmaalatut. Tila on kalustettu pöytäryhmin. Aulasta on 1990-luvulla avattu kulkuaukko viereisestä luokkatilasta erotettuun hissiaulaan, jonka kautta pääsee myös kokoushuoneeseen. Hissiä vastapäätä oleva tila on 2021–2022 peruskorjauksessa muutettu esteettömäksi WC:ksi.

Porrasaulan nurkassa on todennäköisesti alkuperäinen avoin kaariaukko, joka johtaa rakennuksen kadun puoleisella sivulla kulkevaan halliin. Halli on säilynyt pitkälti alkuperäisessä 1920-luvun asussaan: Lattia on alempien kerrosten aulatilojen tavoin sementtimosaiikkilaattaa, seinät töppäysmaalatut ja niille on sommiteltu reliefejä. Alkuperäiset 1920-luvun ovet ovat luokkatilojen puolella vaaleat, mutta käytävän puolella maalattu tummemmilla sävyillä. Hallin länsipäässä on alun perin piirustussalina toimineen luentosalin pariovi. Pohjoisseinustalla on kaksi sisäänkäyntiä viereiseen kokoushuoneeseen. Hallin itäpäässä on ovi pieneen vetäytymistilaan, jonka kautta pääsee ullakolle.

Viidennen kerroksen halli 508, päässä luentosali 505. *Arno de la Chapelle, 2022.*

Näkymä neljännen kerroksen hallista 408 pääportaaseen. *Arno de la Chapelle, 2022.*

Näkymä pääportaan yläpäästä viidennen kerroksen aulaan 501 ja alas portaaseen.
Arno de la Chapelle, 2022.

Hissiaula 402. *Arno de la Chapelle, 2022.*

Poistumistieporras ja hissi

Päärakennuksen porrashuone 117 ja hissikuilu on toteutettu 1990-luvun korjauksessa. Tilat niille järjestettiin pienentämällä vanhoja luokkatiloja. Hissikuilu sijoitettiin siipirakennuksen ja päärakennuksen nivelkohtaan. Aulassa hissi sijoittuu vahtimestarin tilan viereen, paikkaan, joka on alun perin ollut avointa naulakkovyöhykettä. Hissin ovi on alkuperäisen kaariaukon keskellä. Hissiin pääsee myös juhlasalista, jossa sen sisäänkäynti sijoittuu salin takanurkkaan.

Kerroksissa 2–4 on kapea hissiaula on hissin ja hallien välissä. Nykyisessä 2021–2022 uusitussa hississä on 1990-luvulla asennetun tavoin lasiovet, ja hissiauloihin tulee luonnonvaloa hissikuilun ulkoseinässä olevista alkuperäisistä ikkunoista. Hissiaulojen yhteyteen on keskitetty WC-tiloja (3. ja 4. kerros) ja teknisiä tiloja (sähkö- ja ATK-komerot). Hissiaulojen harmaanvihreäksi maalatut lautalattiat on osin uusittu 2021–2022 peruskorjauksessa. Hissiaulojen seinät on maalattu vanhoja halli- ja luokkatiloja yksinkertaisemmin yksivärisiksi ja katoissa on alakatto.

Porrashuone 117 (ylemmissä kerroksissa 209, 319 ja 406) toteutettiin 1990-luvun peruskorjauksessa päärakennuksen länsipäätyyn paikkaan, jossa ensimmäisessä kerroksessa sijaitsi alkuperäinen porttikäytävä. Porrashuone on puolilämmin. Tilan noppakiveyksellä päällystetty alapohja on maanvarainen. Porrashuoneen seinä- ja kattopinnat on maalattu vaalealla sävyllä. Pihan puoleinen teräs-lasipariovi on peräisin 1990-luvun korjauksesta. Kadun puoleinen ulko-ovi on toteutettu 2021–2022 peruskorjauksessa: ovi on alkuperäisen 1920-luvun portin ja uuden teräslasioven yhdistelmä. Porrashuoneen molemmissa ulko-ovissa on sähköiset avauslaitteistot. Porrashuoneesta on käynti 2021-2022 asennettuun tarjoilutilan nostimeen.

Poistumistieporras nousee enimmäisestä kerroksesta teräsrakenteisella porrassyöksyllä välitasanteelle, jossa on muutama betoniaskelma toisen kerroksen tasolle. Toisesta kerroksesta porras jatkuu kaksivartisena betoniportaana viidenteen kerrokseen. Porrasaskelmat ja välitasanne on pinnoitettu rihlatulla teräslevyllä. Portaassa on teräksinen pinnakaide. Neljännen ja viidennen kerroksen välitasanteella on teräslasiseinä sekä ovi, joka erottaa avoimena viidennen kerroksen luentosaliin nousevan porrassyöksyn muusta portaasta. Porrashuoneen ja kerrosten 2–4 pääty-huoneiden välillä on 1990-luvulla toteutetut teräslasiovet.

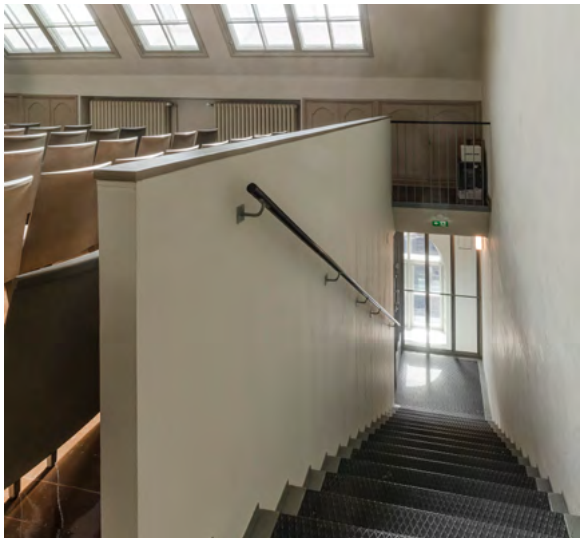

Porrassyöksy luentosalissa 505. *Arno de la Chapelle, 2022.*

Porrashuone 117. *Talli, 2022.*

Näkymä toisen kerroksen porrastasanteelta porrashuoneeseen 209. *Arno de la Chapelle, 2022.*

Kokoushuone 206. *Arno de la Chapelle, 2022.*

Kokoustilat toisessa kerroksessa

Toisessa kerroksessa on nykyisin kokouskäytössä kaksi entistä luokkahuonetta sekä pienempi, entinen opettajien huone, johon liittyy taukokeittiö. Entisestä luokkahuoneesta 208 on 1990-luvun peruskorjauksessa lohkaistu osa poistumistieportaan rakentamista varten. Samalla entisten luokkahuoneiden väliin avattiin ovi. Entinen luokkahuone 207 on säilynyt alkuperäisessä muodossaan. Nykyisissä kokoushuoneissa 207 ja 208 on vihertävän harmaaksi maalatut lautalattiat, jotka uusittiin 2021–2022 peruskorjauksessa. Seinät on töppäysmaalattu vaalealla, kellertävällä sävyllä. Katto on maalattu valkoiseksi ja alkuperäisistä roseteista roikkuu talon 1920-luvun valaisimien mallin mukaiset valaisimet. Molempien kokoustilojen itäseinällä on suurikokoiset reliefit.

Entiset opettajien huoneet ovat eri tasossa kuin luokkatilat, ja niihin kuljetaan pääportaassa olevan tasanteen kautta alkuperäisestä puulasiovesta. Pienen eteistilan sivuilla on ovet kahteen WC-tilaan ja taukokeittiösyvennykseen. Vastakkaisella seinällä on kokoushuoneen pääsisäänkäyntinä toimiva puulasiovi. Sisällä pienehköä tilaa hallitsee vanha pöytäryhmä, joka ei kuitenkaan ole rakennuksen alkuperäistä kalustoa.

Huoneen kolme ikkunaa ovat n. 1,5 m korkeudella lattiatasosta niin, että niiden alareuna on juuri ja juuri siipirakennuksen vesikaton yläpuolella. Kokoushuoneessa sekä siihen liittyvässä varastossa ja eteisessä on 2021–2022 peruskorjauksessa uusitut, vihertävän harmaaksi maalatut puulattiat. Kokoushuoneen seinät on samassa yhteydessä päällystetty tapetilla, jonka pystyraidoitettu kuvio muistuttaa entisen opettajienhuoneen vanhoissa kuvissa näkyvää tapettia. Kokoushuoneeseen on sijoitettu säilöön 1950-luvulla luokkatiloihin asennetut loisteputkivalaisimet.

Syvennyksen taukokeittiökaluste on suunniteltu 2021–2022 peruskorjauksessa. Kokoushuoneeseen liittyvään ikkunattomaan varastoon kuljetaan alkuperäisestä 1920-luvun ovesta. Tila on osa entistä johtajattaren huonetta, josta on 1920-luvun peruskorjauksessa lohkaistu osa hissikuilua ja hissiaulaa varten. Varastossa on edelleen alkuperäinen kassakaappi.

Kokoushuone 207. *Arno de la Chapelle, 2022.*

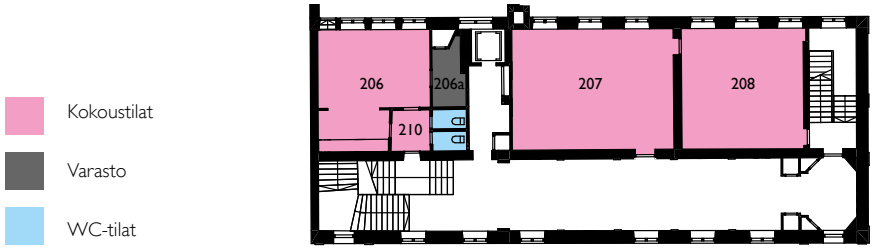

Kahvihuone 401. *Arno de la Chapelle, 2022.*

Patterikaappi toimistohuoneessa 312. *Arno de la Chapelle, 2022.*

Toimistotilat kolmannessa ja neljännessä kerroksessa

Kolmannen ja neljännen kerroksen toimistohuoneet ovat entisiä luokkia, joista on 1990-luvun peruskorjauksessa lohkaistu tilaa hissikuilulle ja hissiaulalle sekä poistumistieportaalle. Toisen kerroksen tavoin myös kolmannessa ja neljännessä kerroksessa ehjänä ovat säilyneet keskimmäiset luokkatilat 312 ja 404. Molemmissa tiloissa on myös säilytetty alkuperäinen opettajan koroke eli katederi, joskin toimistotilassa 404 sitä on tilankäytöllisistä syistä laajennettu hieman. Tilassa 312 on säilytetty lisäksi alkuperäinen 1920-luvun patterikaappi.

Toimistohuoneiden lattialaudoitus uusittiin 2021–2022 välipohjatäytteiden uusimisen seurauksena. Uuden lautalattian päälle asennettiin linoleumi, joka kiinnitettiin reunoista mattolistan avulla niin, että sen voi halutessaan joskus poistaa. Seinäpintojen töppäysmaalaus on palautettu 1990-luvun peruskorjauksessa ja paikattu ja retusoitu 2021–2022. Toimistohuoneiden sisäkattoihin on asennettu 2021–2022 akustinen pinnoite ja loisteputkivalaisimet. Näiden johdot on asennettu vanhojen rosettien kautta, jotka on säilytetty akustisen pinnoitteen alla.

Toimistohuone 404. *Arno de la Chapelle, 2022.*

Luentosali 505. *Arno de la Chapelle, 2022.*

Kokoustilat viidennessä kerroksessa

Viidennen kerroksen kokoushuone 504 koostuu entisestä kemian ja fysiikan oppisalista sekä erillisestä laboratoriohuoneesta. Tilat yhdistettiin 1990-luvun peruskorjauksessa, kun entisen luokkahuoneen päästä lohkaistiin tilaa uudelle hissikuilulle ja aputiloille. Uuteen luokkaan 504 jäi kaksi sisäänkäyntiä hallista 508. Tilojen väliseinässä ollut ovi siirrettiin tilojen 504 ja 505 välille avattuun, uuteen oviaukkoon. Kokoushuoneen 504 kattolyhdyt avautuvat etelään. Katto on ikkunaseinustalla kalteva. Talon alkuperäisten valaisimien kaltaiset valaisimet on kiinnitetty alkuperäisiin kattorosetteihin.[4]

Kerroksen luentosali 505 on alun perin suunniteltu koulun piirustusluokaksi. Tila on säilynyt pitkälti alkuperäisessä muodossaan: suurin muutos on 1990-peruskorjauksessa lisätty poistumistieporras, joka on kuitenkin tässä kerroksessa toteutettu avoportaana. Tilan perälle nouseva porrassyöksy on rajattu tilasta umpikaiteella. Tilan pohjoisseinustalla on yksi erkkeri-ikkuna, mutta päävalonlähteenä toimivat eteläisellä kattolappeella olevat kattoikkunat. Ulkoseinällä ovat säilyneet alkuperäiset 1920-luvun kiintokomerot. Sisäkattoon lisättiin 2021–2022 peruskorjauksessa akustoiva pinnoite, josta riippuvat todennäköisesti talon alkuperäiset 1920-luvun valaisimet.

Molempien tilojen seinäpintoihin on palautettu 1990-luvun peruskorjauksessa töppäysmaalaus. Pinnat on paikattu ja retusoitu 2021–2022. Puulattiat uusittiin 2021–2022 peruskorjauksessa. Tilan 504 lattia on maalattu muiden kokoustilojen tavoin vihreänharmaaksi. Laudoitus päätettiin uusimisesta huolimatta toteuttaa eri suuntiin entisen laboratoriohuoneen ja luokkatilan kohdalla, muistumana vanhasta huonejaosta. Tilassa 505 lattialaudoituksessa on ruskea lakkaus kuten juhlasalissa.

Kokoushuone 504. *Arno de la Chapelle, 2022.*

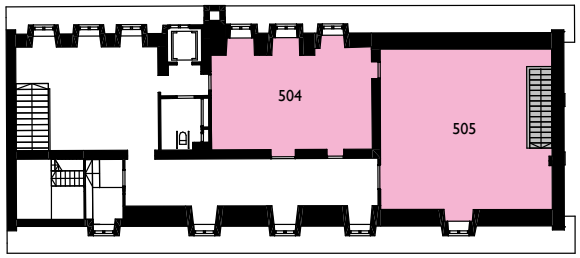

Kokoustilat

Kulkutilat

4 Tilassa 505 oli valokuvien perusteella alunperin nykyisen malliset valaisimet, mutta tilasta 504 ei ole säilynyt valokuvia 1920-luvulta. Ennen 1990-luvun peruskorjausta otetuissa valokuvissa molemmissa tiloissa on loisteputkivalaisimet. Ei voida varmuudella sanoa, ovatko molempien tilojen valaisimet alkuperäisiä 1920-luvun valaisimia vai onko niitä täydennetty myöhemmin vastaavilla valaisimilla.

Porrashuone 06. *Arno de la Chapelle, 2022.*

Käytävä 014. *Arno de la Chapelle, 2022.*

Kellarin tilat, nykyiset yleisö-WC:t ja henkilökunnan pukuhuoneet

Yleisö pääsee kellariin portaan 06 kautta tai vaihtoehtoisesti hissillä. Portaaseen kuljetaan päärakennuksen pihan puoleisen sisäänkäynnin tuulikaapista, jossa olevat kaksi alkuperäistä 1920-luvun ovea johtavat nykyisellään samaan porrashuoneeseen. Tilan seinät on maalattu vaaleankeltaisella sävyllä. 2021–2022 peruskorjauksessa uusittu porras on betonirakenteinen ja askelmat ovat sementtimosaiikkia.

Sekä porras että hissi johtavat kellarikäytävään 014. Käytävässä sijaitsee yleisö-WC 017, esteetön WC 015, sosiaalitila 05 sekä siivouskomero 016. Käytävän länsipäässä on tarjoiluvaunutilan 014b kautta kulku apukeittiöön 07. Itäpään matala teräksinen palo-ovi johtaa varastoon 013, josta nousee alkuperäinen, 1920-luvulla toteutettu kapea porras juhlasaliin. Käytävä 014 ja siihen liittyvät aputilat on suunniteltu 1990-luvun peruskorjauksessa. 2021–2022 peruskorjauksessa tehdyissä muutoksissa säilytettiin edellisen korjauksen henki. Käytävän lattia on sementtimosaiikkia ja seinät maalattu harmaaksi tummanpunaisin tehosteseinin. Sisäkaton kiiltävä, vaaleansininen maalipinta tuo avaruutta mataliin tiloihin. Lisäksi tiloja avartavat 1990-luvulla toteutetut sisäikkunat.

WC 017 on uusittu kauttaaltaan 2021–2022 peruskorjauksessa, jolloin entinen naisten WC korvattiin viisi WC-eriöä käsittävällä unisex-WC:llä. Vain kolme 1990-luvun eriöovea on säilytetty ja täydennetty uusilla samanlaisilla. Lattiassa on harmaa laatta ja seinät on maalattu. Vastakkaisessa sosiaalitilassa 05 on osin säilynyt vanhaa mosaiikkibetonilattiaa. Uuden suihkutilan ja WC-eriön ovet sekä pesuallastaso ovat peräisin 1990-luvulta. Esteettömässä WC:ssä 015 on 2021–2022 peruskorjauksessa uusittu kalusteet ja alakatto.

Apukeittiöön 07 (selostettu keittiön yhteydessä) liittyvä sosiaalitila 018 on rakennettu 2021–2022 peruskorjauksessa 1990-luvun aputilojen tapaan. Tilan WC:ssä on myös uudelleenkäytetty 1990-luvun uraovi.

WC 017. *Arno de la Chapelle, 2022.*

Esteetön WC 015. *Talli, 2022.*

WC- ja sosiaalitilat

Kulkutilat

Tekn. tilat ja siivous

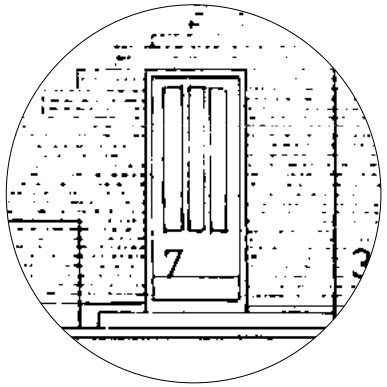

a. Siipirakennuksen päädyn ulko-ovi

b. Siipirakennuksen päätyosan uusi sisäänkäynti

c. Pihanpuoleinen 1920-luvun pääovi

d. Porraskäytävän 117 pihanpuoleinen ulko-ovi

c. Kadunpuoleinen 1920-luvun pääovi

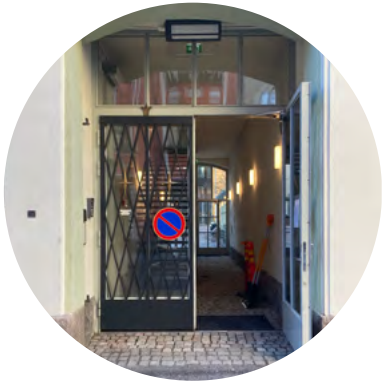

f. Porraskäytävän 117 kadunpuoleinen ulko-ovi

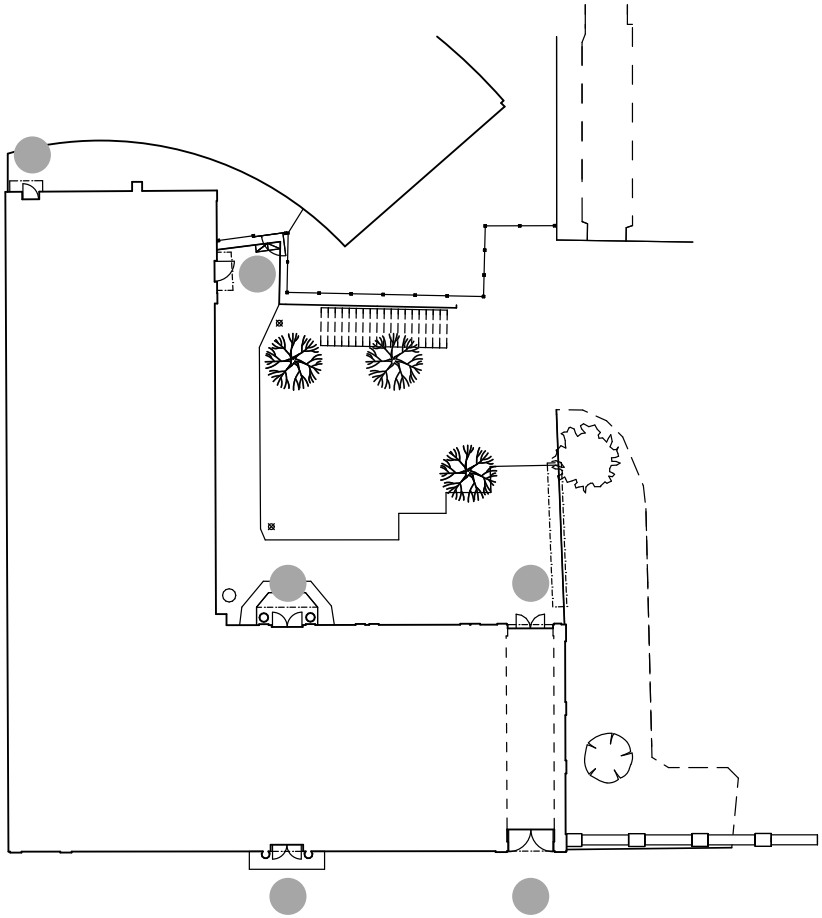

Ulko-ovet

Tieteiden talossa on yhteensä kuusi sisäänkäyntiä, joista neljä on päärakennuksessa ja kaksi siipirakennuksessa. Näistä pihan ja kadun puoleisten pääsisäänkäyntien ovet ovat alkuperäisiä, 1920-luvun puu-lasipariovia. 1990-luvun peruskorjauksessa toteutettuja ovat piharakennuksen päädyn puu-lasiovi sekä pihalta entiseen, puolilämpimäksi muutettuun porttikäytävään johtava teräs-lasipariovi. Kadulta porttikäytävään johtava ovi on 2021–2022 peruskorjauksessa toteutettu yhdistelmä vanhasta 1920-luvun rautaisesta portista ja uudesta teräs-lasiovesta. Sisäpihalta siipirakennukseen johtava yleisön sisäänkäynti on toteutettu 2021–2022 peruskorjauksessa ja siihen on asennettu uusi puu-lasiovi.

Ikkunat

Valtaosa Tieteiden talon ikkunoista on alkuperäisiä 1920-luvun puuikkunoita. Ne on korjattu viimeisimmässä 2021–2022 peruskorjauksessa. Päärakennuksen ikkunoiden muoto vaihtelee hieman, mutta pääosa on kuusiruutuisia ja suorakaiteen muotoisia. Viidennessä kerroksessa ikkunat on asennettu kaltevasta kattopinnasta nouseviin ikkunalyhtyihin. Viidennen kerroksen entisessä piirustussalissa on lisäksi kolme alkuperäistä etelän puoleiseen kattolappeeseen sijoitettua kattoikkunaa. Korjauksen yhteydessä päärakennuksen ikkunoiden (kattoikkunoita lukuun ottamatta) väritystä muutettiin: ikkunat karmeineen maalattiin ulkopuolelta entisen vaalean harmaan sijaan ruskealla vastaamaan käsitystä alkuperäisestä värityksestä.

Siipirakennuksen ikkunoista alkuperäisiä 1920-luvun ikkunoita ovat salin korkeat 12-ruutuiset puuikkunat sekä neljä kuusiruutuista ikkunaa siipirakennuksen päätyosassa, toisessa ja kolmannessa kerroksessa. Siipirakennuksen alkuperäiset ikkunat on maalattu helmenharmaaksi. Vanhojen puuikkunoiden lisäksi rakennukseen on peruskorjauksissa lisätty muutamia ikkunoita siipirakennuksen päätyosaan.

Rakennuksessa on myös 1990-luvun ja 2020–2021 peruskorjauksissa toteutettuja teräsrakenteisia sisäikkunoita kellarissa ja aulan yleisö-WC:ssä 118, sekä puurakenteinen sisäikkuna siipirakennuksen päätyosan eteisessä 101.

Alkuperäiset 1920-luvun puuikkunat päärakennuksen pihan puoleisessa julkisivussa. *Talli, 2022.*

Päärakennuksen puuikkuna. *Talli, 2021.*

Juhlasalin 1920-luvun puuikkuna. *Talli, 2022.*

1920-luvun puuikkunat siipirakennuksen päädyssä. *Talli, 2022.*

WC:n 503 2020-luvun uraovi. *Talli, 2022.*

Kokoushuoneen 504 1990-luvun uraovi. *Talli, 2022.*

Kokoushuoneen 207 1920-luvun peiliovi. *Talli, 2022.*

Toimiston 312 1990-luvun peiliovi. *Talli, 2022.*

Väliovet

Rakennuksessa on säilynyt valtaosa alkuperäisistä 1920-luvun peilirakenteisista väliovista. Osa näistä on ylimaalattu, mutta hallien moniväriset ovet ovat säilyneet alkuperäisellä maalipinnalla. Ovet on 2021–2022 peruskorjauksessa konservoitu.[5] Samalla ovien heloitukseen ja lukitukseen on tehty muutoksia. Eräitä alkuperäisiä ovia on muutettu palo-oviksi.

Vanhojen peiliovien lisäksi rakennuksessa on 1990-luvun peruskorjauksessa lisättyjä vaneripintaisia, pellavaöljymaalilla maalattuja uraovia ja wc-tilojen eriöovia, sekä niiden mallin mukaan 2021–2022 peruskorjauksen yhteydessä teetettyjä ovia. Päärakennuksen poistumistieportaan ja hallien välissä kerroksissa 2–4 on 1990-luvulla teetetyt teräs-lasi palo-ovet. Lisäksi kellari- ja teknisissä tiloissa on metallirakenteisia palo-ovia.

Vuosien 2021-2022 peruskorjauksessa toimistotiloiksi muutettujen kolmannen ja neljännen kerroksen hallien ja pääportaan väliin lisättiin uudet väliseinäkkeet, joihin teetettiin puu-lasipariovet. Samassa korjauksessa teetettiin uudet teräs-lasiväliseinäkkeet pääaulan 112 ja vahtimestarin tilan 110 sekä keittiön 112c välisiin kaari-aukkoihin. Vahtimestarin tilan väliseinäkkeeseen suunniteltiin avautuvat ikkunaluukut ja keittiön väliseinäkkeeseen puulasiovi.

Alkuperäisten ovien 1920-luvun lukkorungot eivät ole lukituskäytössä, mutta toimivat edelleen painikelukkoina. Alkuperäisissä ovissa on pääsääntöisesti pintalukot. Valtaosassa vanhoista ovista on alkuperäiset (1920-luvun tai 1990-luvun) painikkeet, mutta korjaustöiden aikana kadonneita painikkeita on korvattu syrjäisemmistä tiloista otetuilla vanhoilla painikkeilla. Joissakin 2021–2022 peruskorjauksessa toteutetuissa ovissa on käytetty puretuista ovista siirrettyjä 1990-luvun painikkeita. Ulko-ovissa, 3. ja 4. kerroksen auloihin johtavissa ovissa, sekä lisätelehuoneen 01 ovessa on kulunvalvonta.

5 *Ks. konservointityön laajuus, pintojen käsittelytavat ja käytetyt materiaalit Kuustie&Sorri Oy/Mari Lehtinen 2022.*

Tuulikaapin 111 1920-luvun heiluripariovi. *Talli, 2022.*

Keittiön 112c 2020-luvun väliseinäkkeeseen kiinnitetty puulasiovi. *Arno de la Chapelle, 2022.*

2021–2022 peruskorjauksessa toteutettu raitisilman sisäänotto-rakennelma pihalla. Talli, 2022.

Vanha valurautapatteri toimistotilassa.
Talli, 2022.

Vanha IV-säleikkö hallissa.
Talli, 2022.

Kadunpuoleisen esteettömän sisäänkäynnin oviautomatiikkaa. Talli, 2022.

4.6. TALOTEKNIIKKA

Lämmitysjärjestelmä

Rakennuksessa on vesikiertoinen lämmitysjärjestelmä. Käytössä ovat pääosin alkuperäiset, valurautaiset radiaattorit, joita on peruskorjauksissa tarpeen mukaan täydennetty uusilla radiaattoreilla. Esimerkiksi juhlasaliin asennettiin uudet radiaattorit 2021–2022 peruskorjauksessa.

Vesi- ja viemärijärjestelmä

Rakennus on heti rakennusvaiheessa liitetty kunnalliseen vesi- ja viemäriverkkoon. Vuosien 2021–2022 peruskorjauksessa sadevesi- ja jätevesiviemärit eriytettiin omiksi liittymikseen. Vesikalusteet ovat pääosin peräisin vuosina 2021–2022 tehdystä peruskorjauksesta. Myös 1990-luvun peruskorjauksessa asennettuja pesualtaita on säilytetty.

Ilmanvaihto

Rakennuksessa on koneellinen tulo- ja poistoilmanvaihto. Ilmanvaihtojärjestelmä on asennettu 1990-luvun peruskorjauksessa vanhoja painovoimaisen ilmanvaihdon kanavia ja ilmanvaihtosäleiköitä hyödyntäen. Ilmanvaihtokonehuoneet sijaitsevat päärakennuksen kellarissa sekä siipirakennuksen ullakolla. Ilmanvaihtojärjestelmä on huollettu ja täydennetty 2021–2022 peruskorjauksessa.[6] Merkittävin muutos oli päärakennuksen raittiin ilman sisäänoton siirtäminen viereisen ministeriörakennuksen porttikäytävästä pihalle, pää- ja siipirakennusten nurkkaan. Uusi teräksinen raitisilman sisäänottorakennelma perustuu jo 1990-luvulla tehtyihin suunnitelmiin.

Sähköjärjestelmä

Rakennuksen sähköjärjestelmä on toteutettu 1990-luvun peruskorjauksessa, ja sitä on uusittu ja täydennetty 2021–2022 peruskorjauksessa etenkin muutetuissa tiloista. Sähköpäätökeskus sijaitsee kellarissa tilassa 019. Samaan tilaan sijoitettiin 2021–2022 peruskorjauksessa myös päärakennuksen auloja ja porrashuoneita palveleva jakokeskus. Kahvila- ja keittiötiloja palveleva jakokeskus rakennettiin varastoon 022. Entisiä luokkahuonetiloja palvelevat, 1990-luvulla toteutetut jakokeskukset sijaitsevat päärakennuksen hissiaulojen yhteydessä. Juhlasalia ja siipirakennuksen päätyosaa palvelevat jakokeskukset asennettiin 2021–2022 peruskorjauksessa näyttämön takaseinän komerovyöhykkeeseen.

Näyttämö ja sen takaseinään asennettava piilo-ovi 2021–2022 peruskorjauksen loppuvaiheessa. *Talli.*

6 *Ks. työmaadokumentointiraportti.*

Ensimmäisen kerroksen aulaa. *Arno de la Chapelle, 2022.*

Valaistus

Päärakennuksen auloissa, halleissa, pääportaassa sekä kokoustiloissa on säilynyt alkuperäisiä 1920-luvulta peräisin olevia valaisimia. Niitä on myös täydennetty alkuperäisen kaltaisilla valaisimilla 1990-luvun peruskorjauksessa ja ilmeisesti vielä 2000-luvulla. Nykyisin kokoushuoneena toimivassa entisessä opettajienhuoneessa 206 sekä vahtimestarin tilassa on 1950-luvulta peräisin olevat loisteputkivalaisimet. 1990-luvun peruskorjauksessa muutetuissa tiloissa, kuten hissiauloissa, päärakennuksen länsipäädyn poistumistieportaassa ja kellarin yleisötiloissa on pääosin 1990-luvun valaisimet. WC-tiloissa on 1990-luvun valaisimet tai vastaavat uudet valaisimet. Toimistotiloihin ja juhlasaliin asennettiin 2021–2022 peruskorjauksessa uudet valaisimet. Korjauksen yhteydessä kaikkiin rakennuksen valaisimiin valittiin värilämpötilaksi 3000 K. Rakennuksessa on myös poistumisvalaistusjärjestelmä.

50-luvun loisteputkivalaisin kokoustilassa 206. *Talli, 2022.*

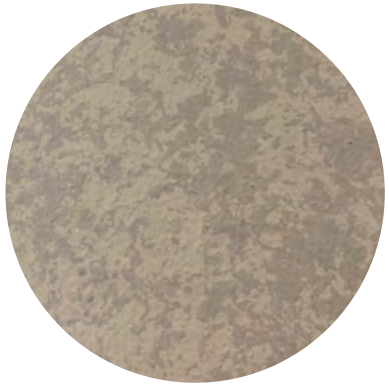

Töppäysmaalattua seinää. *Talli, 2022.*

4.6. PINTAKÄSITTELYT JA DETALJIT

Maalipinnat

Päärakennuksen väritys on 1990-luvun peruskorjauksessa toteutettu rekonstruktio rakennuksen alkuperäisestä, väritutkimuksin selvitetystä värityksestä. Erityisen arvokkaita ovat päätilojen töppäysmaalatut seinäpinnat, joiden värisävyt vaihtelevat hienovaraisesti kerroksesta toiseen. Viimeisimmässä peruskorjauksessa nämä pinnat on konservoitu puhdistaen, retusoiden ja tarvittaessa paikkamaalaten. Samoin päätilojen kattopinnat lähtökohtaisesti puhdistettiin ja retusoitiin.[7]

Joidenkin erityisen vaurioituneiden seinä- ja kattopintojen osalta päädyttiin ylimaalaukseen: esimerkiksi juhlasalin seinät sekä 2–4 kerroksen hallien katot ylimaalattiin. Päätilojen pintakäsittelyihin tehtiin myös palauttavia muutoksia. Kahvilan 116 seinäpinnat ylimaalattiin ja niihin palautettiin sienitöppäys ja jalustavyöhyke. Kokoushuoneen 206 eli alkuperäisen opettajienhuoneen seinäpinnat tapetoitiin 1920-luvun valokuvissa näkyvää pystyraitaista tapettia muistuttavalla tapetilla.

Myöhemmin toteutetut ja muutetut tilat on helppo erottaa 1920-luvun kerrostumasta. Ne poikkeavat 1920-luvun kerrostumasta maalauskäsittelyidensä ja niihin liittyvien rakennusosien, kuten ovien, sisäikkunoiden ja listojen osalta. 1990-luvulla toteutettuja tiloja on viimeisessä peruskorjauksessa pyritty vaalimaan omana rakennushistoriallisena kerrostumanaan ja niiden maalauskäsittelyissä on sovellettu 1990-luvun tekotapoja. Esimerkiksi kellarin yleisötilojen kiiltävä, matalaa tilaa avartava vaaleansininen katto sekä tehosteseinät palautettiin tilamuutosten jälkeen.

Siipirakennuksen päätyosan toimistot saivat nykyisen värityksensä 2021–2022 peruskorjauksessa. Niiden seinäpinnat on käsitelty päärakennuksen sivutilojen tavoin yksivärisellä Hydrosil-maalilla, päätilojen väripalettia mukaillen. Samalla siipirakennuksen porraskäytävä huoltomaalattiin 1990-luvulla palautettuun asuunsa.

7 *Ks. konservointityön laajuus, pintojen käsittelytavat ja käytetyt materiaalit Kuustie&Sorri Oy/Mari Lehtinen 2022.*

Alkuperäiset sementtimosaiikkipinnat

Rakennuksen alkuperäiset sementtimosaiikkipinnat ovat säilyneet pääosin ehjänä. Sementtimosaiikkia on käytetty aulojen, hallien ja eräiden käytävien kaksoislaattavälipohjien lattiapinnoitteena sekä paikalla valettuna että laattoina. Myös pääportaan askelmat ovat sementtimosaiikkia. Päätilojen lisäksi sementtimosaiikkia on käytetty kellarin 1990-luvun peruskorjauksessa toteutetuissa yleisötiloissa.

Aulan 112 mosaiikkibetonilattiaa. *Talli, 2022.*

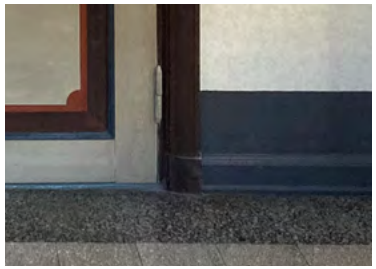

Ovilistan liittyminen jalkalistaan hallissa 315; *Talli, 2022.*

Ovien yksityiskohtia käytävässä 508; *Talli, 2022.*

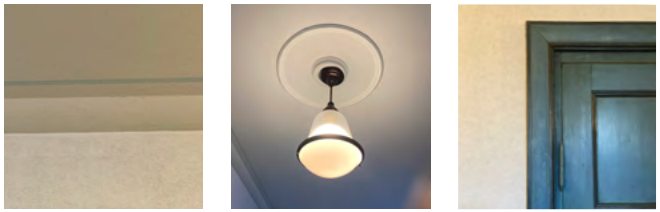

Viidennen kerroksen aulan ja hallin yksityiskohtia.

Neljännen kerroksen hallin yksityiskohtia.

Kolmannen kerroksen hallin yksityiskohtia.

Toisen kerroksen hallin yksityiskohtia.

Ensimmäisen kerroksen aulan yksityiskohtia.

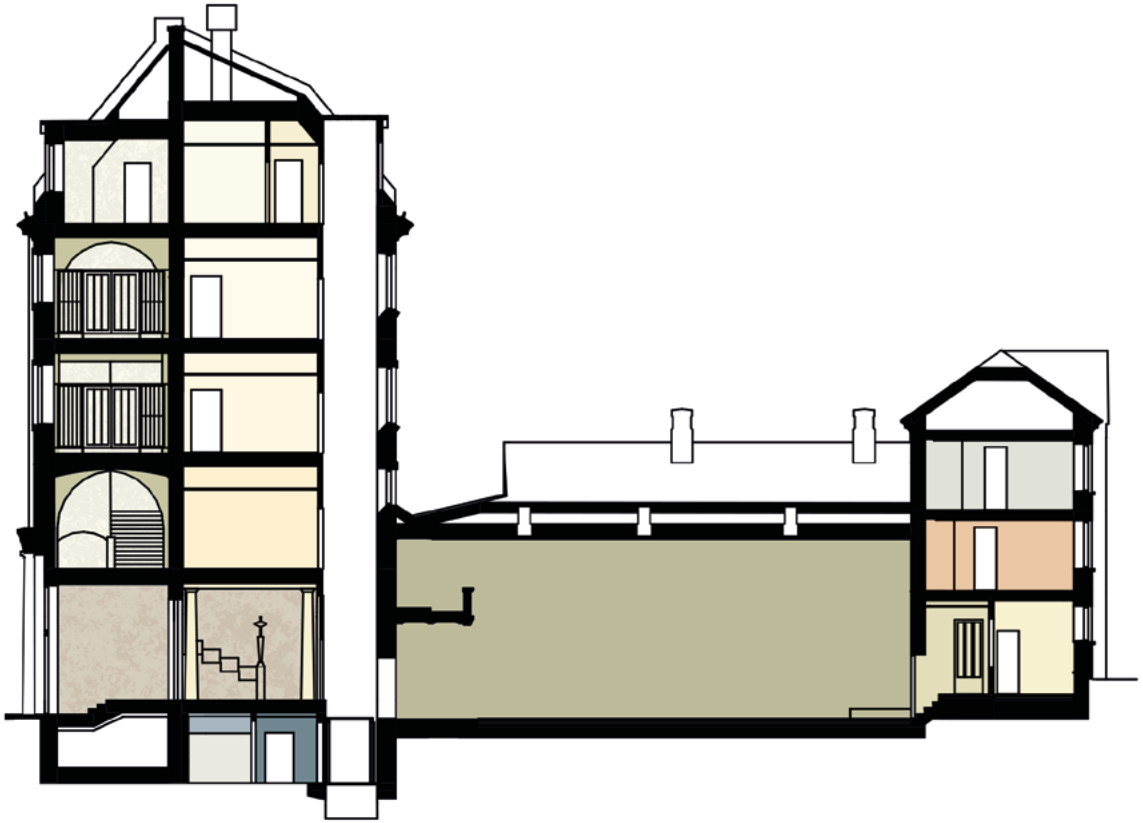

Suuntaa-antavat kaaviot sisätilojen seinäpintojen värityksestä 2021–2022 peruskorjauksen jälkeen.

Viidennen kerroksen luentosalin ja kokoushuoneen yksityiskohtia.

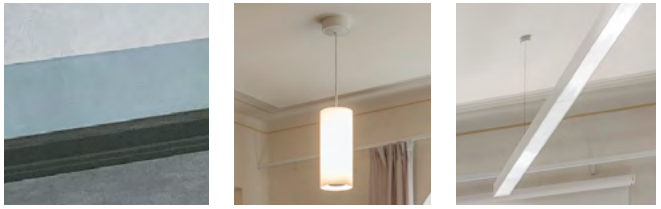

Neljännen kerroksen toimistotilojen yksityiskohtia.

Kolmannen kerroksen toimistotilojen yksityiskohtia.

Toisen kerroksen kokoustilojen yksityiskohtia.

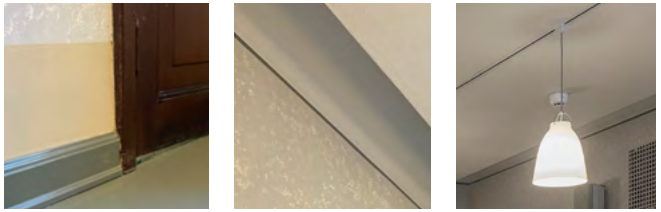

Ensimmäisen kerroksen kahvilan yksityiskohtia.

Nunnapatsas pääportaassa. *Talli, 2022.*

Juhlasalin yksityiskohtia.

Reliefit ja koristemaalaukset

Rakennuksessa on säilynyt yhteensä 66 Emil Cedercreutzin reliefiä sekä yksi veistos. Reliefejä on päärakennuksen aulassa, halleissa ja pääportaassa sekä entisissä luokkahuoneissa. Konservointipalvelu Löytö Oy on tehnyt reliefeistä erillisen kartoituksen vuonna 2019. Kartoituksesta käy ilmi, että reliefit ovat pääsääntöisesti varsin hyvässä kunnossa, mutta osa, erityisesti valkoisiksi maalatut reliefit ovat huonommassa kunnossa. Reliefien konservointi toteutetaan vaiheittain erillisenä työnä, joka aloitettiin loppukesällä 2022 ylimpien kerrosten reliefeistä.

Alkuperäisiä, Elsi Borgin 1920-luvulla toteuttamia koristemaalauksia on säilynyt aulassa 112 juhlasalin 105 ja entisen kirjastohuoneen ovien 118 yllä. Myös pääportaassa, toisessa kerroksessa sijaitsevan entisen opettajien huoneen oven yllä on säilynyt koristemaalaus.

Alkuperäinen 1920-luvun koristemaalaus pääportaassa, entisen opettajien huoneen oven yllä. Talli, 2022.

Alkuperäinen 1920-luvun koristemaalaus pääaulassa 112 entisen kirjastohuoneen, nykyisen WC-tilan 118 yllä. Talli, 2022.

Taukokeittiö tilassa 401. *Talli, 2022.*

Kiintokaapit tilassa 505. *Talli, 2022.*

4.7. KALUSTUS

Kiintokalusteet

Luentosalin 505 pohjois- ja eteläsivujen seinäsyvennyksiin sijoitetut kaapit ovat ainoat alkuperäiset 1920-luvulta säilyneet kiintokalusteet rakennuksessa. Kaapit on konservoitu 2021–2022 peruskorjauksessa.

Keittiö- ja tarjoilukalusteet päärakennuksen kahvilassa ja tarjoilutilassa sekä taukokeittiökalusteet tiloissa 201, 206 ja 401 on toteutettu puusepäntyönä 2021–2022 peruskorjauksessa. Kalusteiden rungot ovat melamiinipintaista lastulevyä ja ovet mdf-levyä. Tarjoilutilassa työtasot ovat laminaattipintaisia, kahvilan tarjoilukalusteessa ja taukokeittiöissä työtasot ovat säleistä liimattua koivua, joka on käsitelty sävytetyllä öljyvahalla. Keittiössä 112c ja apukeittiössä 07 on ammattikeittiöihin tarkoitetut ruostumattomasta teräksestä valmistetut kalusteet. Ne ovat Metos Oy:n toimittamia, samoin kuin keittiölaitteetkin.

Vahtimestarin tilan 110 kaapit ja työtaso on toteutettu puusepäntyönä, ja ne ovat rakenteiltaan taukokeittiökalusteita vastaavia. Myös vahtimestarin tilan väliseinäke ja siihen liittyvä taso on toteutettu arkkitehdin erikoissuunnitelman mukaan 2021–2022 peruskorjauksessa. Uusia valmiskiintokalusteita ovat mm. päärakennuksen kellarikerroksen sosiaalitilojen pukukaapistot sekä siipirakennuksen toimistotilan 102 siirtohyllyjärjestelmä.

Irtokalusteet

Rakennuksessa ei ole säilynyt alkuperäisiä 1920-luvun irtokalusteita. Valtaosa rakennuksen irtokalusteista on hankittu 1990-luvulla ja vuosina 2021–2022 tehtyjen peruskorjausten yhteydessä tai muuten käyttäjän toimesta. 1990-luvulla hankitut irtokalusteet on viimeisimmässä peruskorjauksessa kunnostettu ja verhoiltu uudelleen. Lisäksi joukossa on käyttäjän hankkimia kalusteita. Uudempien kalusteiden joukossa on joitakin uusrenessanssikalusteita, esimerkiksi entisen opettajienhuoneen ja neljännen kerroksen taukotilan pöytäryhmät, jotka ovat olleet TSV:n käytössä jo Tieteiden taloa edeltävissä tiloissa.

Kokouskahvitarjoilutila 112B. *Talli, 2022.*

Kahvihuone 401 kalustettuna;
Arno de la Chapelle, 2022.

5. YHTEENVETO

Kirkkokatu 6 päärakennus kadulta katsottuna 1990-luvun alussa. *Kuvaaja tuntematon, H–L A.*

Kirkkokatu 6 päärakennus kadulta katsottuna vuonna 2022. *Talli.*

5.1. ARKKITEHTUURIN SÄILYNEISYYS

Tieteiden talon julkisivut ja ulkohahmo ovat säilyneet hyvin alkuperäisessä asussaan. Viimeisimmässä peruskorjauksessa tehdyillä muutoksilla on pyritty palauttamaan rakennus vielä lähemmäs sen alkuperäistä ilmettä, joka on tallentunut 1920-luvulla otettuihin mustavalkokuviin. Ikkunat ovat siipirakennukseen lisättyjä ikkunoita lukuun ottamatta alkuperäisiä 1920-luvun puuikkunoita. Kirkkokadun kulmaus on pysynyt rakentamattomana ja Tieteiden talon länsijulkisivu on siten säilyttänyt asemansa rakennuksen toisena pääjulkisivuna. Suurin kaupunkikuvallinen menetys on tapahtunut pihan puolella, josta 1800-luvulla rakennetut punatiiliset piharakennukset purettiin vuonna 1996 sosiaali- ja terveysministeriön rakennuksen tieltä. Samalla hävisi koulun pihapiiri ja koulua edeltävästä asuinkäytöstä muistuttava kerroksellisuus. Erityisen sääli on siipirakennuksen päätyosan viereisen ja siihen yhteydessä olleen piharakennuksen purkaminen, minkä mukana katosi myös koulun johtajattaren entinen asunto.

Sisätilat ovat säilyneet pitkän koulukäytön ja säästeliään korjaamisen ansiosta hyvin. Ensimmäinen merkittäviä tilamuutoksia sisältänyt korjaus tehtiin vasta 1990-luvulla, jolloin rakennus oli jo kyllin vanha sen rakennushistoriallisten arvojen tunnistamiseksi. Tarpeelliset lisäykset vertikaalisiin yhteyksiin tehtiin harkiten. Hissin ja poistumistieportaan lisääminen pienensi luokkatiloja, mutta huonejako säilyi pitkälti ennallaan. Eräitä luokkahuoneiden reliefejä tosin menetettiin tilamuutosten yhteydessä. Viimeisimmässä peruskorjauksessa luokkien lautalattiat jouduttiin uusimaan, mutta uudet lattiat toteutettiin vanhan mallin mukaan.

Talotekniikka on saatu sovitettua rakennukseen ilman häiritseviä asennuksia päätiloissa. Hissin ja porrashuoneen ohella merkittävimmät muutokset ovat tapahtuneet alun perin toissijaisissa tiloissa, kuten kellarissa ja siipirakennuksen päätyosassa. Muutoksista huolimatta kantavat rakenteet ovat edelleen pääosin paikoillaan.

Kokonaisuudessaan tilojen hierarkia ja siitä kielivät pintakäsittelyt ja rakennusosat rakennuksen päätiloissa ovat säilyneet alkuperäisinä tai palautettu. Arvokkaat aulatilat, pääporras ja hallit ovat säilyttäneet alkuperäisen muotonsa. Erityisinä säilyneinä yksityiskohtina mainittakoon alkuperäiset sementtimosaiikkilattiat, Elsi Borgin toteuttamat koristemaalauskentät, alkuperäisillä maalipinnoilla säilyneet peiliovet, Emil Cedercreutzin reliefit, seinien syvennykset, kattopintojen kasetoinnit ja koristemuodot sekä pääportaan kaiteet yksityiskohtineen. Aulan, pääportaan, hallien ja entisten luokkahuoneiden seiniin on 1990-luvun peruskorjauksessa palautettu alkuperäistä vastaava töppäysmaalauskäsittely. Näihin tiloihin tehdyissä lisäyksissä, kuten aulatilojen väliseinäkkeissä sekä sisäkattojen akustisissa pinnoissa, on pyritty alkuperäisten ratkaisujen kunnioittamiseen ja siihen, että alkuperäinen tilanne olisi mahdollisimman helposti palautettavissa.

Rakennuksessa ei ole säilynyt 1920-luvun irtokalusteita, mutta koulukäytöstä muistuttavat edelleen luokkahuoneiden 312 ja 404 opettajankorokkeet. Talotekniikan ja käyttötarkoituksen muutoksista johtuen poistetuista varusteista on jätetty näytteiksi mm. neljänteen kerrokseen museoitu entinen opetusvälinehissi, kolmannen kerroksen toimistotilan 312 raittiin ilman sisäänottoa ja lämmitystä palvellut patterikaappi sekä viidennen kerroksen hallissa juoma-allas ja palokaappi. Alkuperäisiä kiintokomeroita on säilynyt mm. aulatiloissa ja viidennen kerroksen entisen piirustussalin 505 ikkunaseinillä. Lisäksi aulassa, pääportaassa, halleissa sekä eräissä luokkahuoneissa on säilynyt alkuperäisiä valaisimia, joita on täydennetty uudemmilla vastaavan mallisilla valaisimilla.

Koulun ala-aula vuonna 1926, näkymä kohti luonnotieteiden oppisalin ovea. *Eric Sundström, HKM.*

Tieteiden talon ala-aula, näkymä kahvilaa kohti.
Arno de la Chapelle, 2022.

Koulun voimistelu- ja juhlasali vuonna 1926; *Eric Sundström 1926, HKM.*

Juhlasali ja näyttämö ennen 1990-luvun peruskorjausta. *Kuvaaja tuntematon, H–L A.*

Juhlasali ja näyttämö 1990-luvun peruskorjauksen jälkeen. *Simo Rista, H–L A.*

Peruskorjattu juhlasali vuonna 2022. *Arno de la Chapelle.*

Juhlasali kuvattuna ylioppilasjuhlissa vuonna 1927. *Eric Sundström, HKM.*

Juhlasali vuonna 2022. *Arno de la Chapelle.*

Luonnontieteiden oppisali vuonna 1926. *Eric Sundström, HKM.*

Kahvila vuonna 2022. *Arno de la Chapelle.*

Pääporras kuvattuna neljännen kerroksen hallista vuonna 1926. *Eric Sundström, HKM.*

Koulun toisen kerroksen halli 1920-luvun lopulla. *Eric Sundström 1929-30, HKM.*

Uusi väliseinäke pääportaan ja neljännen kerroksen käytävän välissä vuonna 2022. *Arno de la Chapelle.*

Tieteiden talon toisen kerroksen halli vuonna 2022. *Arno de la Chapelle.*

Opetustila siipirakennuksen päätyosassa 1990-luvun alussa. *Kuvaaja tuntematon, H–LA.*

Toimistotila siipirakennuksen päätyosassa vuonna 2022. *Arno de la Chapelle.*

Kirkkokatu 6 koulun käytävä vuonna 1936.
Kuvaaja tuntematon, HKM.

Toisen kerroksen halli ennen 1990-luvun peruskorjausta.
Kuvaaja tuntematon, H–L A.

Toisen kerroksen halli vuonna 2022.
Arno de la Chapelle.

Piirustussali viidennessä kerroksessa vuonna 1926. *Eric Sundström, HKM.*

Viidennen kerroksen luentosali vuonna 2022. *Arno de la Chapelle.*

Aula vuonna 2022. *Talli.*

Viidennen kerroksen halli 508. *Talli.*

5.2. MERKITYS

Tieteiden talon historia kytkeytyy osaksi suomalaisen peruskoulutuksen ja koulurakentamisen historiaa. Yksityisluokkien perustaminen ajoittuu hetkeen, jolloin suomenkielinen koulutus yleistyi ja uusia oppikouluja perustettiin kiihtyvään tahtiin. Lisa Hagmanin yhteiskoulun tarkoituksena tarjota molemmille sukupuolille yhtäläinen mahdollisuus korkeampaan koulusivistykseen. Helsingin tyttölukion käytössä rakennus puolestaan edisti tyttöjen koulutusta lähes neljänkymmenen vuoden ajan. Koulurakennuksen historia liittyy siis myös tasa-arvoaatteeseen ja naisasialiikkeeseen: olihan rakennushanke varhainen esimerkki naispuolisen rakennuttajan ja arkkitehdin yhteistyöstä. Uusi koulu ja sen johtajatar saivatkin näkyvyyttä erityisesti yhteiskunnallisissa naistenlehdissä.

Kirkkokatu 6 koulurakennus on myös arkkitehtuurihistoriallisesti merkittävä. Kyseessä oli arkkitehti Elsa Arokallion läpimurtotyö, joka on edelleen yksi hänen tunnetuimmista suunnitelmistaan. Arokallio loi vaatimattomista lähtökohdista ja suhteellisen yksinkertaisista elementeistä käytännöllisen, tyylikkään ja harmonisen kokonaisuuden, joka on kiinnostava esimerkki 1920-luvun klassismista. Klassistisen muotokielen vastapainona koulurakennuksessa oli edistyksellisiä ratkaisuja, kuten opetusvälinehissi sekä viidennen kerroksen piirustussalin kattoikkunat. Eräs huomion arvoinen erityispiirre rakennuksessa on Emil Cedercreutzin reliefit, jotka eivät tosin kuuluneet Arokallion suunnitelmaan. Reliefit ovat taidehistoriallisesti merkittävä kokoelma yhden taiteilijan töitä, mutta kertovat myös Hagmanin ja hänen aikalaistensa taidepedagogisista ihanteista.

Satavuotisen historiansa aikana Tieteiden talo on juurtunut osaksi Kruunuhaan kaupunkikuvaa ja se on tärkeä osa kaupunkilaisten yhteistä muistia. Rakennuksella on erityinen merkitys sen nykyisille ja entisille käyttäjille. Tieteiden talo on monelle työ- ja oppimisympäristö, jota rakennuksen valoisat sisätilat ja harkitut yksityiskohdat elävöittävät päivittäin. Arjessa rakennushistoriallisten ja esteettisten arvojen rinnalle nousee rakennuksen käytännön toimivuus. Korjausvaiheiden jälkeen vanhan koulurakennuksen tilat vastaavat nykyisiä vaatimuksia mm. talotekniikan, turvallisuuden ja esteettömyyden osalta.

Juhlasalin sisäänkäynti aulasta vuonna 2022. *Arno de la Chapelle.*

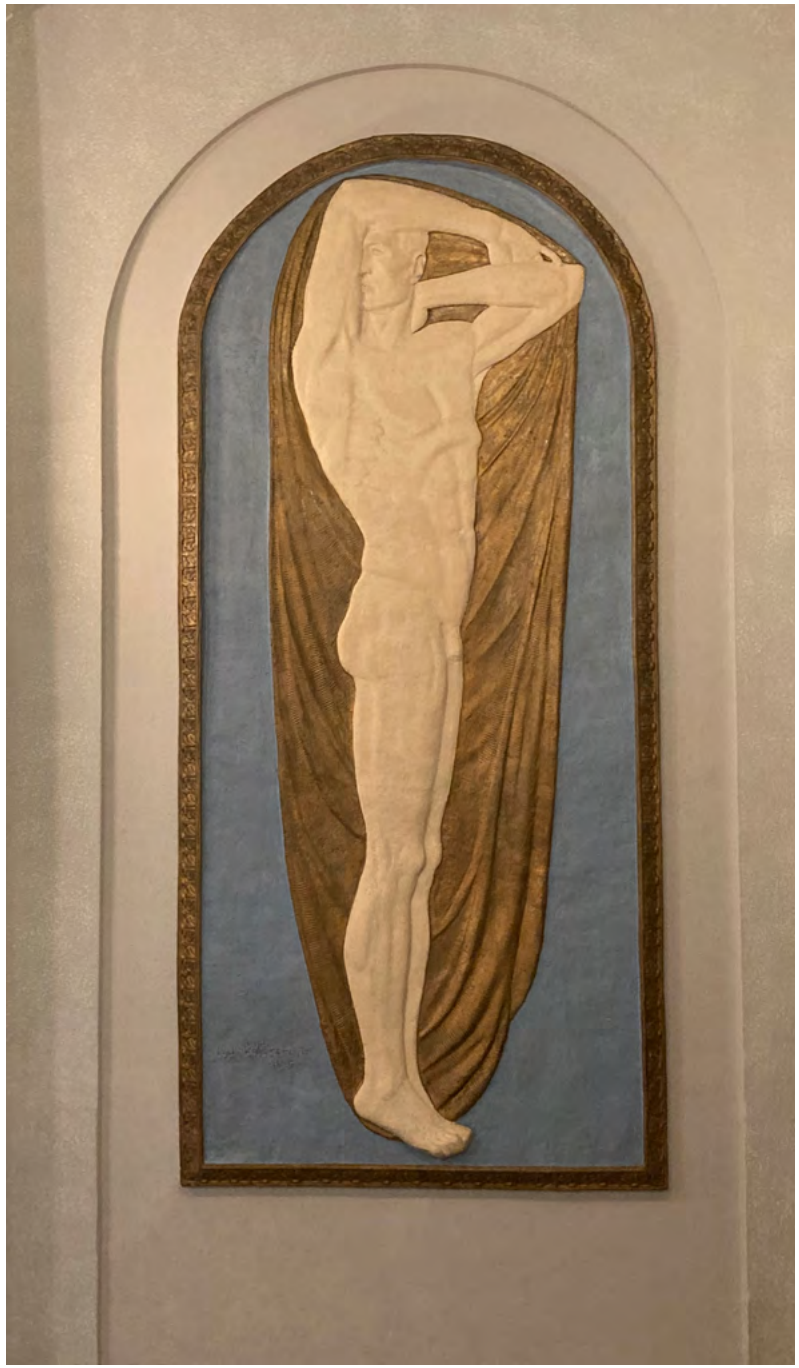

Reliefi Pax / Aika V pääaulassa. *Talli, 2022.*

5.3. KULTTUURIHISTORIALLISET ARVOT

Tieteiden talolla on kaupunkikuvallista arvoa. Rakennus täyttää hyvin paikkansa Kruununhaan kortteli- ja katutilassa. Kirkkokatu 8:n puistikkomaisen tontinosan taustalla kohoava ilmeikäs pääty on erityisen tunnusomainen kohta kaupunkirakenteessa. Päärakennuksen edustavien julkisivujen taakse jäävä matala, punatiilinen siipirakennus on kiinnostava muistuma kruunuhakalaisista 1800-luvun piharakennuksista. Sen kupeeseen jäänyt sisäpiha muistuttaa lasten välitunneista ja toimii virkistymispaikkana myös Tieteiden talon vierailijoille ja työntekijöille.

Koko vanha koulurakennus sisätiloineen on hieno esimerkki 1920-luvun klassistisesta rakentamisesta. Se on toteutettu yksinkertaisin, mutta hyvin hienovaraisin ja monivivahteisin keinoin. Tieteiden talon harmonisilla ja valoisilla tiloilla on merkittävää rakennustaiteellista arvoa. Sisätilojen suurin arvo on ehjän muotoisissa aula-, pääporras-, halli- ja luokkahuonetiloissa sekä juhlasalissa. Tiloissa on myös runsaasti arvokkaita materiaaleja, rakennusosia ja yksityiskohtia kuvioiduista sementtimosaiikkilattioista aina monivärisiin peilioviin ja koristemaalauksiin.

Rakennuksella on myös erityistä taidehistoriallista arvoa Emil Cedercreutzin reliefikokoelman ansiosta. Valtaosa taiteilijan rakennukseen sijoittamista reliefeistä on edelleen alkuperäisillä paikoillaan. Reliefit on kartoitettu vuonna 2019 ja niiden konservointi on käynnistynyt vuonna 2022.

Tieteiden talon arkkitehtonista arvoa nostaa rakennushistoriallisesti merkittävien huonetilojen ja yksityiskohtien laaja säilyneisyys. Säilyneitä rakennusosia on konservoitu johdonmukaisesti ja korjauksissa on pyritty myös alkuperäisten ratkaisujen palauttamiseen. Erityisen merkittävää on ollut rakennuksen alkuperäisen värityksen ja maalauskäsittelyjen palauttaminen 1990-luvun peruskorjauksessa, joka herätti Arokallion arkkitehtuurin eloon aivan uudella tavalla. Pintakäsittelyt on retusoitu 2021–2022 peruskorjauksen yhteydessä.

Rakennuksella on huomattavaa sosiaali- ja kulttuurihistoriallista arvoa varhaisena yksityiskouluksi rakennettuna koulurakennuksena. Naispuolisen rakennuttajan ja arkkitehdin yhteistyönä syntyneellä rakennuksella on oman aikansa kontekstissa myös harvinaisuusarvoa. Sekä Lisa Hagman että Elsa Arokallio ovat edelleen tunnettuja henkilöitä, ja kouluhanketta voi tarkastella osana heidän henkilöhistoriaansa.

Nykyisellään rakennus on eheä kokonaisuus, jonka tilojen hierarkia ja ajalliset kerrostumat ovat luettavissa. Huolellinen korjaus on tehnyt Tieteiden talosta myös kiinnostavan kohteen rakennussuojelun ja restauroinnin näkökulmasta. Historiallisen rakennuksen vaativan konservointityön lisäksi se tarjoaa yhden esimerkin siitä, miten suhtautua aiempiin korjauskerrostumiin: Vilhelm Helanderin toimiston 1990-luvulla toteuttama korjaus on tulkittu omaksi arvokkaaksi rakennushistorialliseksi kerrostumakseen, jonka ratkaisuja on pyritty vaalimaan. Korjattu Tieteiden talo onkin herättänyt runsaasti kiinnostusta suunnittelijakunnassa aikana, jolloin yhä laajemmin tunnistetaan rakennuskannan pitkäjänteisen ylläpidon merkitys kulttuuriselle, sosiaaliselle ja ekologiselle kestävyydelle.

Rakennuksen tilojen arvoja on arvioitu aiemmin esitetyissä vuoden 2019 hankesuunnitelman yhteydessä tehdyissä kaavioissa. Näitä kaavioita on käytetty vuosien 2021–2022 peruskorjauksen lähtökohtana. Hankesuunnitelmassa esitetyt arvotukset pätevät pääpiirteissään myös korjauksen jälkeen, muutettuja tiloja lukuun ottamatta. Nämä ovat suurelta osin hankesuunnitelmassa toissijaisiksi arvioituja tiloja. Myös arvokkaammiksi arvioiduissa juhlasalissa ja entisissä luokkatiloissa päädyttiin suunniteltua laajempiin korjauksiin, erityisesti lattioiden uusimisen osalta. Tilojen arvottaminen korjauksen jälkeen jää kuitenkin seuraavien sukupolvien tehtäväksi.

Tässä selvityksessä esitellyn 2021–2022 peruskorjauksen suunnitteluperiaatteet ovat linjassa rakennuksessa tunnistamiemme arvojen kanssa. Muutoskapasiteetin arviointi on tarpeellista taas seuraavan kerran, kun harkitaan korjauksia. Rakennusta kokonaisuudessaan, myös siipirakennuksen osalta, tulisi käsitellä suojeltuna rakennuksena. Tämä ei väistämättä rajoita tilojen toiminnallisia mahdollisuuksia. Historiallisista arvoista ja suojelustatuksesta huolimatta rakennuksen tilat ovat kaikessa yksinkertaisuudessaan monikäyttöisiä: väljiä halleja ja luokkahuoneita voi helposti kalustaa erilaisiin käyttötarkoituksiin ja tapahtumiin. Reliefejä ja arvokkaita yksityiskohtia esimerkiksi käytävissä ei kuitenkaan tulisi peittää kalusteilla.

Viidennen kerroksen aula 501 vuonna 2022.
Arno de la Chapelle.

6. LÄHTEET

Arkistot ja kokoelmat:

Arkistoistot ja kokoelmat on merkitty lähdeviitteisiin ja kuviin seuraavilla lyhenteillä.

H–L A: Vilhelm Helander, Juha Leiviskä Arkkitehdit SAFA:n arkisto, Helsinki. Vilhelm Helanderin arkkitehtitoimiston kokoelmissa on 1990-luvun ja vuosien 2020–2021 peruskorjausten suunnitteluaineisto, vanhoja valokuvia sekä suunnittelun tueksi aikoinaan hankittua materiaalia.

HKA: Helsingin kaupunginarkisto, Helsinki. Helsingin kaupunginarkiston Sinetti-tietokannasta löytyy kiinteistökortisto sekä kaupunkisuunnitteluviraston arkistoidut kaava-aineistot. Arkistossa säilytetään alkuperäisiä Elsa Arokallion laatimia pääpiirustuksia, jotka kuuluvat Maistraatin arkistokokoelmaan.

HKK: Helsingin kaupungin karttapalvelu, Helsinki. Helsingin kaupungin sähköinen karttapalvelu osoitteessa www.kartta.hel.fi tarjoaa kartta-aineistoja, paikkatietoja sekä vanhoja ilmakuvia.

HKM: Helsingin kaupunginmuseo, Helsinki. Helsingin kaupunginmuseon kokoelmissa on historiallisia valokuvia Kirkkokstu 6 tontista ja sen rakennuksista. Digitaaliset kuva-aineistot ovat saatavilla osoitteessa www.finna.fi.

HKRVA: Helsingin kaupungin rakennusvalvonta, Helsinki. Helsingin kaupungi rakennusvalvonnan arkistoon on tallennettu vanhoja suunnitelma-aineistoja, mukaan lukien kopiot alkuperäisistä Elsa Arokallion laatimista pääpiirustuksista.

KA: Kansallisarkisto, Helsinki. Kansallisarkistoon on tallennettu rakennushallituksen arkistokokoelmat, jotka pitävät sisällään suunnitelma-aineistoja ja dokumentteja rakennuksen eri muutosvaiheista.

KK: Kansalliskirjasto. Kansalliskirjaston kokoelmista löytyy lukuisia mainintoja Kirkkokatu 6 rakennuksesta koulukäytön ajalta mm. digoitoidusta lehtikokoelmasta osoitteessa https://digi.kansalliskirjasto.fi.

SKA: Senaattikiinteistöjen sähköinen arkisto. Senaattikiinteistöjen projektipankkiin on tallennettu vuosien 2021–2022 peruskorjasuta koskevat selvitykset ja suunnitelma-aineistot.

Seuraavia, Vilhelm Helander, Juha Leiviskä, arkkitehdit SAFA:n ja Arkkitehtuuri- ja muotoilutoimisto Talli Oy:n tuottamia tekstejä on käytetty rakennushistoriaselvityksen pohjana:

Tieteiden talon hankesuunnitelma 20.6.2019:
– Liite 08-2: Helander, Vilhelm 2019. *Tieteiden talo, Helsinki. Rakennushistoriaa tiivistettynä*. 16.4.2019
– Liite 08-3: *Sisätilojen arvokkaita osia ja yksityiskohtia.* 29.3.2019

Helander, Vilhelm; Lukander, Minna; Penttilä, Jaakko 2022. Peruskorjattu Tieteiden talo avataan uudelleen. *Tieteessä tapahtuu* 40 (4). <https://journal.fi/tt/issue/view/8523/1584> (16.1.2023)

Vuosien 2021–2022 korjausta käsitellään tarkemmin erillisessä työmaadokumentointiraportissa:

Työyhteenliittymä Arkkitehtuuri- ja muotoilutoimisto Talli Oy ja Vilhelm Helander, Juha Leiviskä, arkkitehdit SAFA 2022. *Tieteiden talon muutos, korjaus ja restaurointi – työmaadokumentointi.*

Kirjalliset lähteet:

Aarnio, Minna; Hulden, Johanna 1991. *Kirkkokatu 6, Helsinki.* Helsingin yliopisto, Tekninen osasto. (KA)

Arkkitehteja: Architectan 40-vuotisjuhlanäyttely. 1982. Näyttelyjulkaisu, Architectan julkaisuja. Helsinki: Architecta.

Arkkitehtitoimisto Ark-byroo 2014. *Mariankatu 11: Rakennushistoriaselvitys.* Senaatti-kinteistöt, verkkoaineistot <https://www.senaatti.fi/app/uploads/2017/05/3173-2014_ark-byroo_Hki_Mariankatu_11_RHS_web.pdf> (13.1.2023)

Hakola, Marja 2022. Tieteiden talo valaistui. *Projektiuutiset* 5/2022.

Heikkilä, Hannu 1997. Lisan koulusta Tieteiden taloksi. *Tieteessä tapahtuu* 15 (7). <https://journal.fi/tt/article/view/58802 > (20.4.2020)

Helander, Vilhelm 1997. Vanhat arvot vai uudet vaatimukset – Tieteiden talon suunnittelusta. *Tieteessä tapahtuu* 15 (7). <https://journal.fi/tt/article/view/58801> (20.4.2020)

Helander, Vilhelm 2000. Tieteiden talo, korjaus ja muutos. *Arkkitehti* 2/2000, 42–47.

Helsingin kaupunginmuseo: Rakennustiedot. Tieteiden talo. Helsingin kaupunginmuseo, verkkoaineistot, Finna. <https://hkm.finna.fi/Record/hkm.HKMS000005:00000801> (18.5.2020)

Helsingin taiteellisin koulu. 1926. *Naisten ääni* 9/1926, 136–138. Kansalliskirjasto, digitaaliset aineistot. < https://digi.kansalliskirjasto.fi/aikakausi/binding/907880?term=Lisa&term=Hagmanin&term=Hagman&page=10> (23.4.2020)

Helsingin uusin koulutalo. 1925. *Helsingin Sanomat* no. 275, 11.10.1925. Kansalliskirjasto, digitaaliset aineistot. < https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1394374?term=Helsingin&term=uusin&term=koulutalo&term=uusi&term=uudessa&term=koulutalossa&term=Uuden&term=uutta&page=16> (23.4.2020)

Helsingin yliopiston rakennussuunnittelutoimisto 1983. *Helsingin yliopisto: keskustan yliopistoalue, tilasuunnitelma.* <https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/raportti/read/asp/hae_liite.aspx?id=106464&ttyyppi=pdf&kansio_id=91> (13.1.2023)

Häyrynen, Mauno 1986. Taiteiden talo. *Arsis* 4/1986, 4-10.

Järvinen, Elina 1996. Kruununhaan entinen tyttökoulu kunnostetaan Tieteiden Taloksi. *Helsingin Sanomat* 19.3.1996.

Konservointipalvelu Löytö Oy 2019. *Emil Cedercreutzin teokset. Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, Helsinki.* Kuntokartoitusraportti. (SKA)

Laurila, Pekka 1960. Helsingin uusrenessanssin arkkitehtejä. *Arkkitehti* 6-7/1960.

Maalaamo Ancelo1995-1996. Kirkkokatu 6 väritutkimus I ja II. Museovirasto, Kulttuuriympäristön palveluikkuna. <www.kyppi.fi/to.aspx?id=117.5361> (14.5.2020)

Makkonen, Leena 2004. *Opintiellä. Helsinkiläisiä koulurakennuksia 1880-1980*. Helsinki: Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto.

Manner, Matias 2010. *Teollisuuskouluista teollisuusneuvoksiksi. Rakennusmestarikunta Tampereella 1885-1960.* Historian progradu-tutkielma, Tampereen yliopisto. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uta-1-20701> (3.6.2020)

Mäkinen, Anne 2000. *Arokallio, Elsa.* Kansallisbiografia-verkkojulkaisu. Studia Biographica 4. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 1997– <http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kbg-007873> (20.4.2020)

Rosenlöf, Ruth 1974. *Emil Cedercreutzin reliefit Yksityisluokat Helsingissä -nimisessä koulussa*. Esitelmä dosentti Kalevi Pöykön johtamassa taidehistorian pro-seminaarissa 14.2.1974. (KA)

Salokas, Eino 1945. Helsingin tyttölukio: Kertomus lukuvuosista 1939–1945. Sisältyy painokseen *Helsingin tyttölukio 1939–1953*. Helsinki: Kirjapaino-osakeyhtiö lause. (KK)

Salokas, Eino 1947. Katsaus Helsingin tyttölukion vaiheisiin vv. 1906–1947. Sisältyy painokseen *Helsingin tyttölukio 1939–1953*. Helsinki: Kirjapaino-osakeyhtiö lause. (KK)

Uuden koulutalon harjannostajaiset. 1925. *Helsingin Sanomat* no. 164, 20.6.1925. Kansalliskirjasto, digitaaliset aineistot. < https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1397122?term=Uuden&term=koulutalon&term=harjannostajaiset&term=uuden&term=harjannostajaisia&term=uudessa&term=Uusi&term=uusi&page=8> (23.4.2020)

Voipio, Anni 1929. Yksityisluokat - Emil Cedercreutz-museo. *Uusi Suomi* 3.11.1929, 27. Kansalliskirjasto, digitaaliset aineistot. <https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1747365?term=ANNI&term=VOIPIO&term=Yksityisluokat&term=YKSITYISLUOKAT&page=27> (18.5.2020)

Yksityisluokat. *Naisten ääni*, 8/1925, 117–118. Kansalliskirjasto, digitaaliset aineistot. <https://digi.kansalliskirjasto.fi/aikakausi/binding/907858?term=Yksityisluokat&term=Yksityisluokkien&page=7> (23.4.2020)

Yksityisluokat Helsingissä l. Lisa Hagmanin koulu, myöh. Kruununhaan tyttökoulu. Helsinki, Kirkkokatu 6. Suojelutavoitteet 11.5.1993. Museovirasto, rakennushistorian osasto. Muistio 8.6.1993. (MV)

Yksityisluokat Helsingissä 1919–1933 ja Helsingin V Yhteiskoulu 1933–1958. 1960. Helsinki.

Yksityisluokkien uusi rakennus. 1925. *Naisten ääni* 19/1925, 294–295. Kansalliskirjasto, digitaaliset aineistot. <https://digi.kansalliskirjasto.fi/aikakausi/binding/907868?term=Lisa&term=Hagman&page=10> (23.4.2020)

Yksityisluokkien uusi talo Helsingissä. *Yksityiskoulu* 6/1925, 82–83. Kansalliskirjasto, digitaaliset aineistot. <https://digi.kansalliskirjasto.fi/aikakausi/binding/952471?term=Lisa&term=Hagmanin&page=8> (23.4.2020)

Suulliset tiedonannot:

Flink, Selja. Rakennuttajapäällikkö, Senaatti-kiinteistöt.
Helander, Vilhelm. Arkkitehti, professori emeritus.
Pietarila, Pentti. Rakennuskonservaattori.
Rodrigues, Antonio. Asiakaspalvelupäällikkö, TSV.
Turtiainen, Jukka. Arkkitehti.
Vuori, Eija. Arkkitehti, Helsingin yliopiston rakennustoimisto.

7. LIITTEET

AJOITUSKAAVIOT

0. KELLARI 1:200

- 1920-luku
- 1990-luku
- 2020-luku
- muu / ajoittamaton

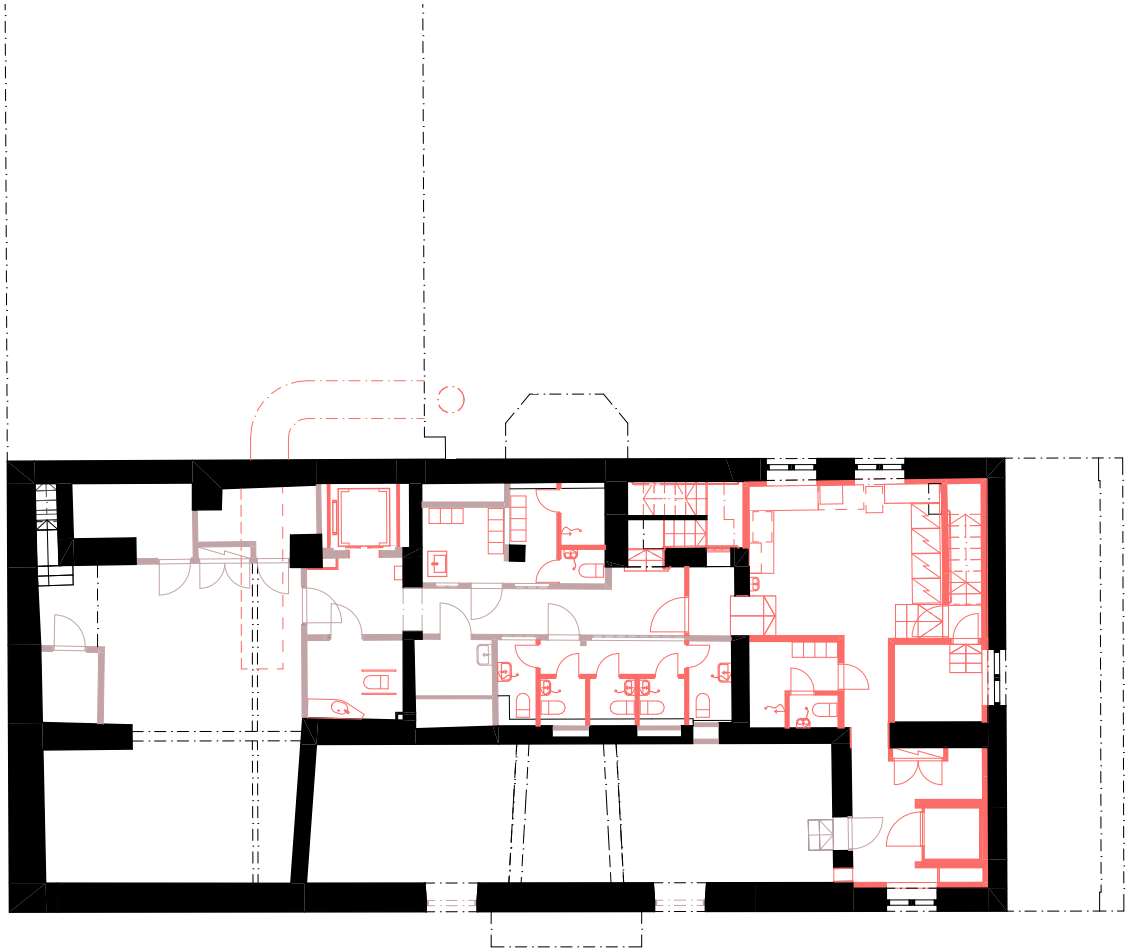

AJOITUSKAAVIOT

1. KERROS 1:200

- 1920-luku
- 1990-luku
- 2020-luku
- muu / ajoittamaton

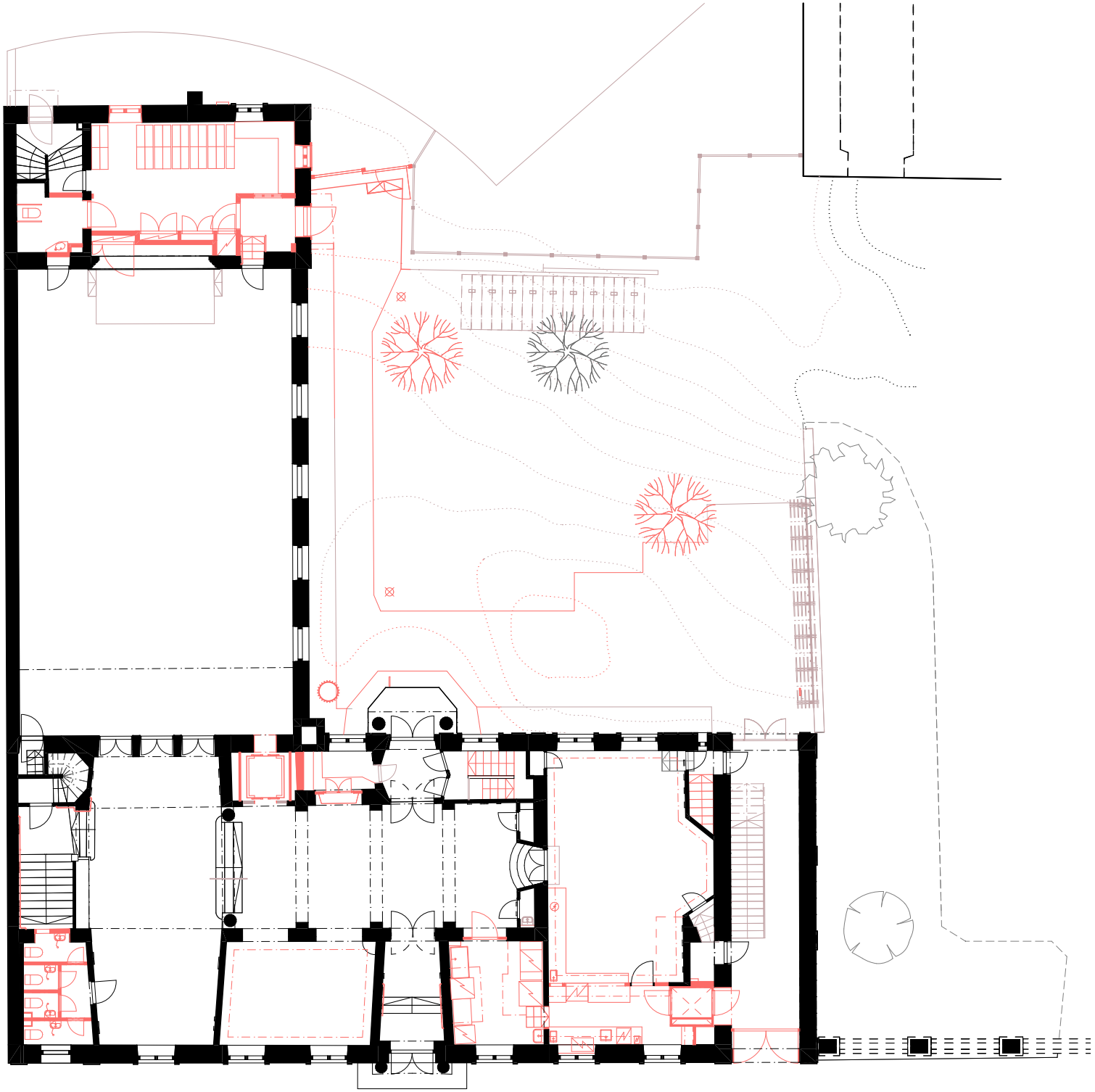

AJOITUSKAAVIOT

2. KERROS 1:200

- 1920-luku
- 1990-luku
- 2020-luku
- muu / ajoittamaton

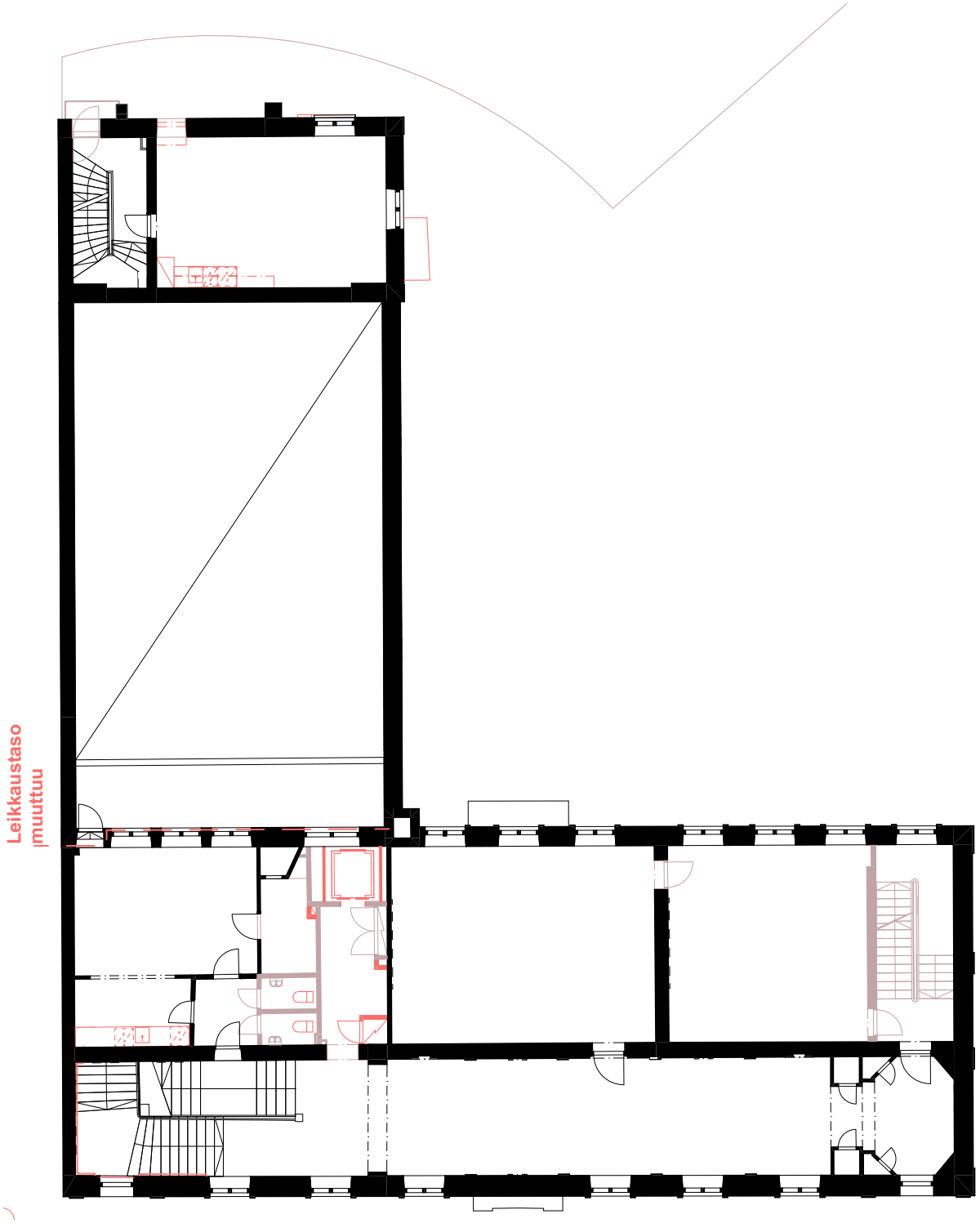

AJOITUSKAAVIOT

3. KERROS 1:200

- 1920-luku
- 1990-luku
- 2020-luku
- muu / ajoittamaton

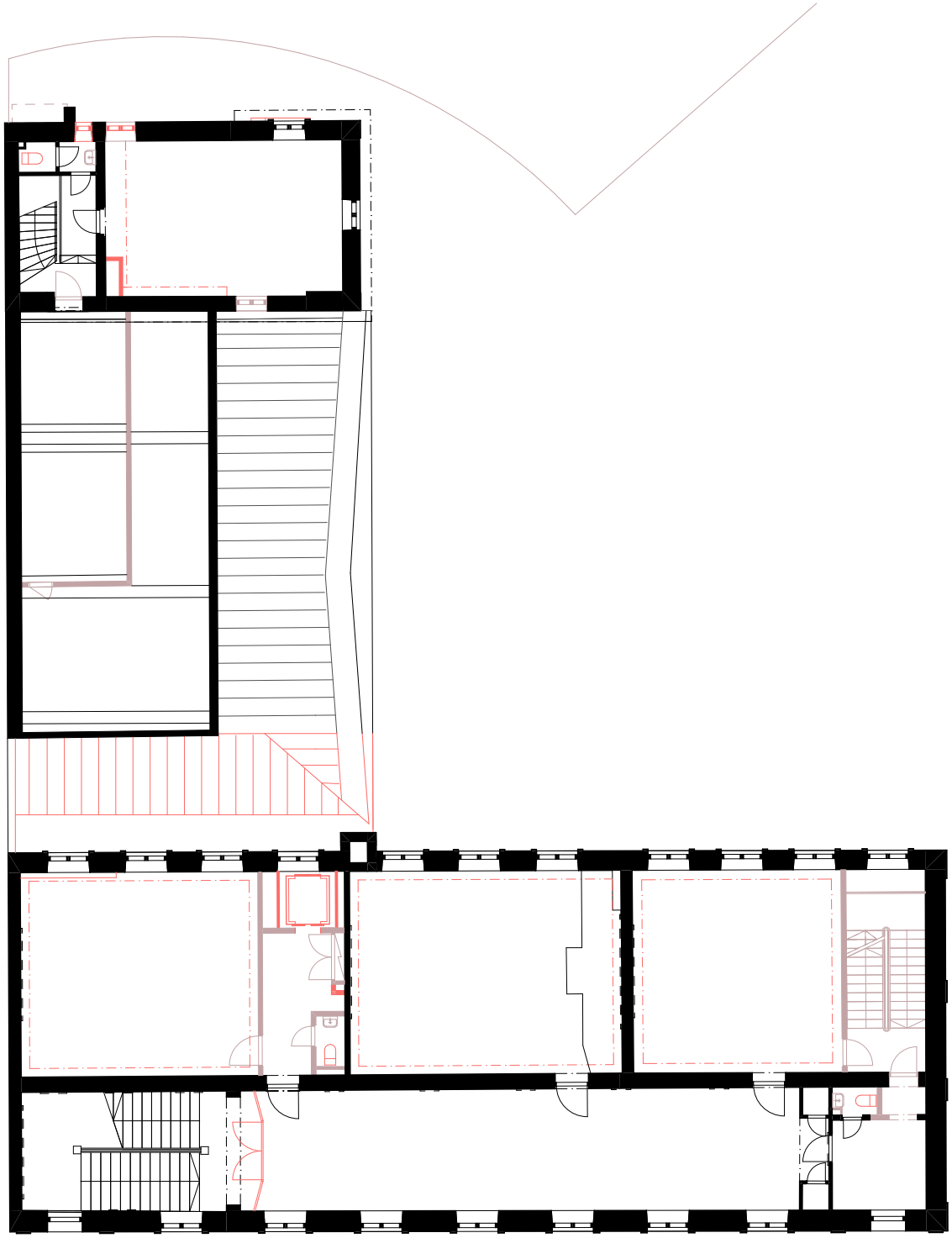

AJOITUSKAAVIOT

5. KERROS 1:200

- 1920-luku
- 1990-luku
- 2020-luku
- muu / ajoittamaton

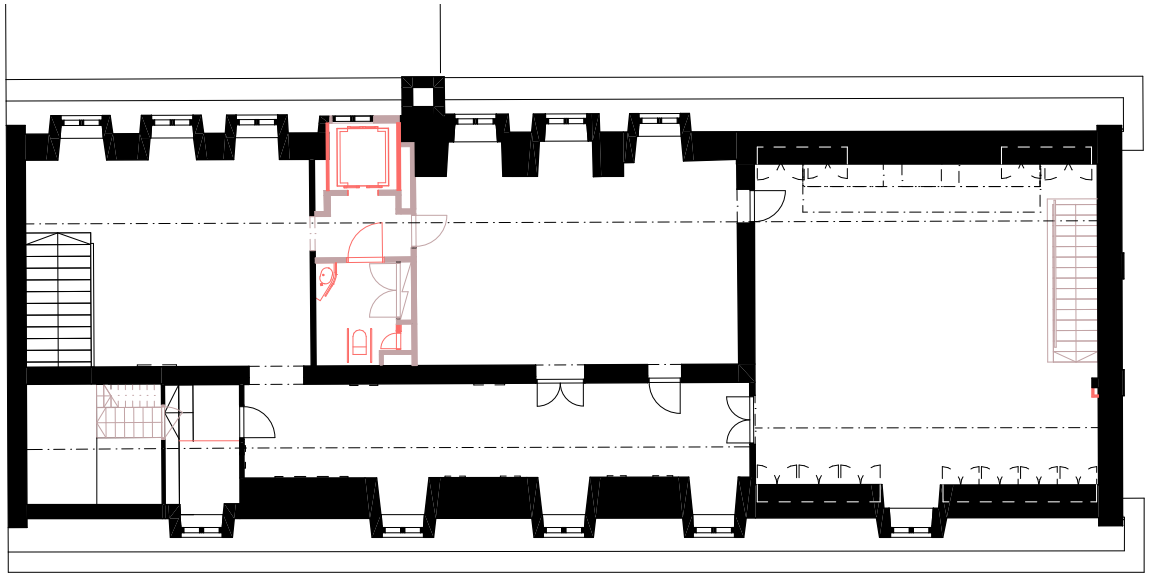

4. KERROS 1:200

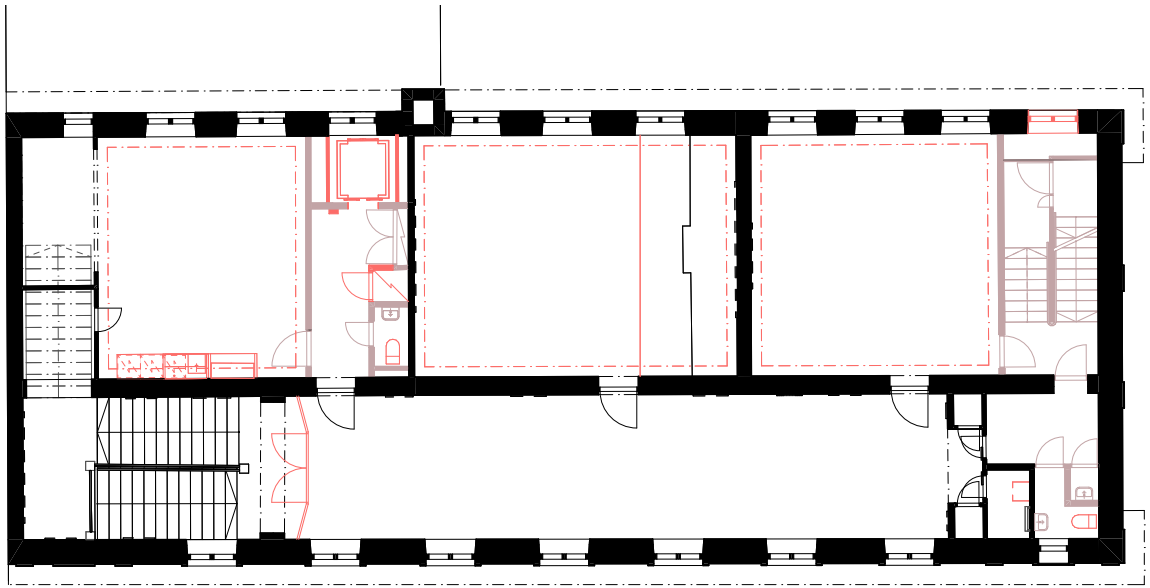

PIIRUSTUSLUETTELO

Alla luetteloituna työssä hyödynnetyt arkkitehtisuunnitelmat kronologisenssa järjestyksessä. Aineisto on pääosin ryhmitelty, alkuperäispiirustukset on lueteltu yksitellen. Edellisten korjausvaiheiden piirustuksista on täydelliset piirustusluettelot arkistojen yhteydessä.

Siipirakennuksen pääpiirustukset, 1922, Elsa Arokallio
HKA: Maistraatin arkistokokoelma, 10822 (kopiot myös HKRVA ja KA)
Pääpiirustus 1: julkisivu pihalle, I. kerros, II. kerros (14.6.1922)
Pääpiirustus 2: leikkaus C–D, leikkaus K–L, päätyosan III. kerros, kivijalka (13.6.1922)
Pääpiirustus 3: leikkaus A–B, leikkaus E–F, asemapiirustus (14.6.1922)
Muutos kattokonstruktioon: julkisivu pihalle, leikkaus C–D (20.7.1922)
Muutos kattokonstruktioon: julkisivu pihalle, leikkaus C–D (23.7.1922)

Päärakennuksen pääpiirustukset, 1925, Elsa Arokallio
HKA: Maistraatin arkistokokoelma, 10821 (kopiot myös HKRVA ja KA)
1. Kerros ja kellarikerros (8.12.1924)
II. Kerros, III–IV kerros, V kerros (8.12.1924)
Kirkkokadun puoleinen julkisivu (2.1.1925)
Leikkaus A–B, leikkaus C–D (8.12.1924)
Asemapiirustus (10.12.1924)

Ajoittamattomat lyijykynäpiirrokset ”Suomalainen yhteiskoulu Helsingissä”
piirustuksissa 11 ja 12 teksti ”piirtänyt Elsa Arokallio”
KA: Rakennushallituksen piirustukset III, Iaa. 1013
Piirustus 10: asemapiirros
Piirustus 11: II–IV kerros
Piirustus 12: I kerros, kellarikerros

Ajoittamattomaton suunnitelma, Uudenmaan lääninrakennuskonttori
KA: Rakennushallituksen piirustukset III, Iaa. 1013
Luonnos, jossa esitetty muutoksia II kerroksen luokkahuoneeseen, luonnontieteiden luokkaan ja kellariin WC-tilan ympäristöön.

Ajoittamattomat inventointipiirustukset ”ent. tyttölukion pohjapiirroksia 1:200”
KA: Rakennushallituksen piirustukset III, Iaa. 1013

Inventointipohjapiirustukset, 1984, A. Bovellán, Helsingin yliopisto
KA: Rakennushallituksen piirustukset III, Iaa. 1013

Rakennushistoriallinen inventointi 1992–1993, TKK:n arkkitehtuurin historian laitos
KA: Rakennushallituksen piirustukset III, Iaa. 1013
Opiskelijoilla teetetty inventointi, johon sisältyy mm. tilakaavioita, pohjapiirustuksia detaljipiirustuksia Kirkkokatu 6 koulurakennuksesta ja siihen liittyvistä piharakennuksista.

Ajoittamattomia piharakennusten vaihtoehtoisia käyttösuunnitelmia
KA: Rakennushallituksen piirustukset III, Iaa. 1013
Vilhelm Helander on omien sanojensa mukaan laatinut kolme vaihtoehtoista suunnitelmaa piharakennusten käytöstä.

Peruskorjaus ja muutos Tieteiden taloksi, 1993–1999
Vilhelm Helander / Vilhelm Helander, Juha Leiviskä Arkkitehdit SAFA
H–LA (piirustusluettelo arkiston yhetydessä)
Luonnossuunnitelmat, 1993–1994
Pääpiirustukset, 1995–1996
Muutos pääpiirustuksiin, 1998
Työ- ja erikoispiirustukset, 1995–1999

Kahvilan muutossuunnitelma, 2010, Arkkitehdit Kaivos
SKA (digitaalisessa muodossa)

Peruskorjaus ja muutos, 2021–2022
Arkkitehtuuri- ja muotoilutoimisto Talli, Vilhelm Helander, Juha Leiviskä Arkkitehdit SAFA
H–LA (piirustusluettelo arkiston yhteydessä, digitaalisessa muodossa SKA)
Hankesuunnitelman arkkitehtiluonnokset (30.4.2019)
Pääpiirustukset, rakennuslupahakemus (2.12.2020)
Pääpiirustukset, ram-lupahakemus (9.3.2021)
Työpiirustukset, loppudokumentointi (13.4.2023)

MAALAUSKÄSITTELYT

Tiedot poimittu ja tiivistetty 2021–2022 peruskorjauksen huonekorteista. Maalauskäsittelyt on etenkin päätilojen osalta tehty konservaattorintyönä, ja värit on sekoitettu paikalla. Annetut värisävyt ovat viitteellisiä.

Kellarin varasto- ja tekniset tilat

Lisätelehuone 01, Varasto 02, Teleh. 012, Varasto 013, Sähköpääk. 019, Ilmanvaihtokoneh. 021, Porrash. 024

KATTO: Hydrosil-maalaus, SAX Altweiss.
SEINÄT: Hydrosil-maalaus, SAX Mausgrau 6-7.
LATTIA: Betonilattia, Epoksimaalaus Epirex 114 taitettuna mustalla. Tiloissa 012 ja 019 muovimatto.

Hissikuilu 04

KATTO: Hydrosil-maalaus 13, Sax Altweiss.
SEINÄT: Rapattu seinä Hydrosil-maalaus, teräspeltilevyseinät himmeä alkydimaalaus; SAX Khaki 6.
IKKUNASYV: Pellavaöljymaalaus, SAX Mausgrau 7.
LATTIA: Ruostumaton teräskaukalo.

Porrash. 06

KATTO: Hydrosil-maalaus, SAX Altweiss. ”Silkinkiiltävä” alkydimaalaus, Monicolor Nova V 99.
SEINÄT: Yläosassa Hydrosil-maalaus, SAX Khaki 5. Alaosassa ”silkinkiiltävä” alkydimaalaus, Monicolor Nova V 99. Tehosteseinä Monicolor Nova L 127.
IKKUNASYV: Pellavaöljymaalaus, SAX Mausgrau 7.
LATTIA: Harmaa sementtimosaiikki, askelmien etupinnoissa ”silkinkiiltävä” alkydimaalaus, Monicolor Nova V 99.

Kellarin yleisö- ja sosiaalitilat

Sosiaalitilat 05 ja 018, Käytävä 014, Tarjoiluvaunutila 014b, WC-tilat 015 ja 017, Siivouskomero 016

KATTO: Alakatto kipsilevystä. Kiiltävä alkydimaalaus, Monicolor Nova J 27.
SEINÄT: ”Silkinkiiltävä” alkydimaalaus, Monicolor Nova G 157. Tehosteseinät tiloissa 014, 014b ja 015: Monicolor Nova G 157, Monicolor Nova L 127. Märkätiloissa kaakelilaatat 15×15 cm Pukkila Harmony Arquitectos 00 ”White”, kiiltävä, saumalaasti Weber 12 ”Marble”.
LATTIA: Harmaa sementtimosaiikki; Tiloissa 05, 017 ja 018 sintratut porfyyrilatat 10×10 cm Pukkila Natura 09 ”Granite grey” (tilassa 018 väri 07 ”Siniharmaa”), saumalaasti Weber 17 ”Medium grey”; Tilassa 014b hiottu betonilattia.
JALKALISTAT: Lattateräs, Alkydimaalaus, Monicolor Nova H 157; tilassa 018 laatat kuten lattiassa.

Kahvilan keittiötilat

Apukeittiö 07, Varasto 022, Keittiö 112c, Tarjoilu 120

KATTO: Hygieniaalakattolevyt, hygienia-alakatto; vakiovalkoinen. Keittiössä 112c huuvat.
SEINÄT: Kaakelilaatat 15×15 cm Pukkila Harmony Arquitectos 01 ”Pearl grey”, himmeä, saumaus Ardex ”Hopeanharmaa”. Tilassa 120 akrylaattimaalaus Luja 32, himmeä, vaalea helmenharmaa NCS S 1502-Y.
IKKUNASYV: Pellavaöljymaalaus, SAX Mausgrau 7.
LATTIA: Akryylipinnoite harmaa+valkoisia ja mustia rakeita.
JALKALISTAT: Akryylipinnoite nostettu seinälle.

Porrashuone 020

KATTO: Hydrosil-maalaus, SAX Altweiss.
SEINÄT: Yläosassa Hydrosil-maalaus, SAX Khaki 5; alaosassa ”silkinkiiltävä” alkydimaalaus, Monicolor Nova V 99.
IKKUNASYV: Pellavaöljymaalaus, SAX Mausgrau 7.
LATTIA: Hiottu betoni.

Eteinen 101

KATTO: Hydrosil-maalaus, SAX Altweiss.
SEINÄT: Hydrosil-maalaus, SAX Grünerde 5.
LATTIA: Hiottu betonilattia ja askelmat, ulkooven edustalla mattosyvennys.
JALKALISTAT: Puulista h=10,5 cm. Alkydimaalaus, vihertävänharmaa NCS S 6005-G50Y.

Siipirakennuksen toimistotilat
Toimistot 102, 201 ja 301

KATTO: Äänenvaimennusrakenne, akustinen pinnoite NCS S 1002-Y. Tilassa 201 FU 2 ikkunasyvennyksessä pellavaöljymaalaus, SAX Mausgrau 7.
SEINÄT: Hydrosil-maalaus; tilassa 102 SAX Khaki 5, tilassa 201 SAX Kastanie 6, tilassa 301 SAX Anthrazit 7.
IKKUNASYV: Pellavaöljymaalaus, SAX Mausgrau 7.
LATTIA: Tilassa 102 lattialaudat lev. 95 mm, tiloissa 201 ja 301 pontattu vaneri. Linoleum-matto Forbo Marmoleum Real 3146 "Serene grey".
JALKALISTAT: Puulista h=10,5 cm. Alkydimaalaus, vihertävänharmaa NCS S 6005-G50Y.

Siipirakennuksen porrashuone
Tilat 105, 204 ja 306

KATTO: Hydrosil-maalaus, SAX Mausgrau 6-7.
SEINÄT: Yläosassa Hydrosil-maalaus, SAX Mausgrau 6-7. Alaosassa korkeuteen h=160 pellavaöljymaalaus, alaosa SAX Grünerde 3. Rajausviiva pellavaöljymaalaus SAX Anthrazit 2+ ripaus berliininsinistä.
IKKUNASYV: Lasitiili-ikkunan ikkunapielet ja ikkunapenkki Hydrosil-maalaus, SAX Mausgrau 6–7.
LATTIA: Harmaa sementtimosaiikki.

Juhlasalin tilat
Juhlasali 104, Juhlasalin parvi 205

KATTO: Hydrosil-maalaus, SAX Beton 5 taitettuna suuntaan Grünerde 5. Kattolista Monicolor Nova M 115 taitettuna. Viiva kattolistan alla SAX Anthrazit 2 taitettuna. Parven ala-pinta SAX Grünerde 6-7 vaalennettuna ja taitettuna. Näyttämösyvennyksessä SAX Grünerde 5 taitettuna suuntaan Beton 5. Äänenvaimennusrakenne, akustinen pinnoite NCS S 1002-Y.
SEINÄT: Hydrosil-maalaus, SAX Grünerde 3. Parven kaide hydrosil-maalaus, SAX Grünerde 6-7 vaalennettuna ja taitettuna. Lista ja liseenit Monicolor Nova V 61 taitettuna harmaaseen. Kaiteen puinen yläpinta, pellavaöljymaalaus, Monicolor Nova M 152. Parven takaseinällä äänenvaimennusrakenne, akustinen pinnoite seinän sävyinen.
IKKUNASYV: Ikkunapielet kuten seinät, Ikkunapenkkien pellavaöljymaalaus NCS S 3010-Y.
LATTIA: Lattialaudat lev. 120 mm. Kuultolakkaus, Woodex 1806; puolikiilt. Näyttämön lattialaudat lev. 95 mm, alkydimaalaus. Näytt. syv. NCS S 7502-R. Parven lattialaudat näkyvä lev. ~9 cm, sävytetty Helo-lakkaus.
JALKALISTAT: Puulista h=10,5 cm + h=3 cm, maalattu jalkalistavyöhyke h=29,5 cm, pellavaöljymaalaus NCS S 7502-R.

Pääaula ja siihen liittyvät tilat
Pääporras 109 (välitasanteeseen saakka), Vahtimestari 110, Aula 112, Kokouskahvitarjoilu 112b

KATTO: Hydrosil-maalaus. SAX Grünerde 6, kasettien ja palkkien kehykset SAX Grünerde 4, kasettien ulompi kehys ja kattolista Monicolor Nova K 69-L 69 väliltä. Holveissa sienitöppäys, pohjasävy SAX Mausgrau 4, töppäys SAX Mausgrau 5. Tiloissa 110 ja 112b äänenvaimennusrakenne, akustinen pinnoite NCS S 1002-Y.
SEINÄT: Hydrosil-maalaus, sienitöppäys: pohjasävy SAX Mausgrau 4-5 väliltä taitettuna, töppäys SAX Mausgrau 5. Pilasterit ja pylväät SAX Grünerde 6 vaalennettuna ja taitettuna.
IKKUNASYV: Ikkunapielet alkydimaalaus, NCS S 0603-Y40R. Ikkunapenkki akrylaattimaalaus, Monicolor Nova K 68. Portaassa 109 ikkunapielet hydrosilmaalaus, SAX Mausgrau 7.
LATTIA: Harmaa sementtimosaiikki.
JALKALISTAT: Puulista h=10,5 cm, pylväissä ja askelmien kohdilla maalatut jalkalistat. Pellavaöljymaalaus, tiloissa 109 ja 110 arkrylaattimaalaus; NCS S 7502-R taitettuna.

Porrash. 108

KATTO: Hydrosil-maalaus, SAX Weizengelb 7.
SEINÄT: Hydrosil-maalaus, SAX Feldgrau 5-6 vaalennettuna ja taitettuna. Jalkalistavyöhyke h=29 cm akrylaatti-maalaus, NCS S 4502-Y taitettuna.
LATTIA: Harmaa sementtimosaiikki.

Tuulikaappi 111

KATTO: Hydrosil-maalaus. SAX Grünerde 6 vaalennettuna.
SEINÄT: Hydrosil-maalaus, sienitöppäys: pohjasävy SAX Grünerde 4 vaalennettuna ja taitettuna, töppäyssävy SAX Beton 4 taitettuna, töppäys hyvin hieno ja tasainen.
LATTIA: Harmaa sementtimosaiikki. Mattosyvennyksissä terässäleiköt.
JALKALISTAT: Puulista h=9,5 cm. Pellavaöljymaalaus, NCS S 7502-R taitettuna.

Kahvila 116

KATTO: Hydrosil-maalaus, SAX Anthrazit 7. Äänenvaimennusrakenne, akustinen pinnoite NCS S 1002-Y.

SEINÄT: Hydrosil-maalaus, sienitöppäys: pohjasävy SAX Anthrazit 6-7 väliltä, töppäyssävy SAX Feldgrau 5-6 väliltä. Jalustavyöhykkeessä h=28,5 cm pellavaöljymaalaus SAX Feldgrau 4-5 väliltä. Yläreunaviiva SAX Anthrazit 3.

IKKUNASYV: Ikkunapielet, hydrosil-maalaus, valkoinen. Ikkunapenkit pellavaöljymaalaus, NCS S 0603-Y20R.

LATTIA: Lattialaudat lev. 95 mm. Alkydimaalaus, NCS S 6005-G50Y.

JALKALISTAT: Puulista h=10,5 cm. Alkydimaalaus, NCS S 6005-G50Y.

WC:t 118

KATTO: Osin alakatto kipsilevystä. Hydrosil-maalaus, SAX Grünerde 6.

SEINÄT: Tilaa rajaavat seinät hydrosil-maalaus, sienitöppäys: pohjasävy SAX Mausgrau 4, töppäys SAX Maus-grau 5. WC-eriöiden väliseinät ”silkinkiiltävä” alkydimaalaus, SAX Mausgrau 4. Pesualtaiden kohdilla uudet kaakelilaatat 15×15 cm Pukkila Harmony Arquitectos 01”Pearl Grey”, kiiltävä, saumalaasti Weber 12 ”Marble”.

IKKUNASYV: Ikkunapielten Hydrosil-maalaus, SAX Mausgrau 4. Ikkunapenkkien pellavaöljymaalaus, SAX Mausgrau 2. Sisäikkunoiden ikkunapielien ja ikkunapenkkien ”silkinkiiltävä” alkydimaalaus, SAX Mausgrau 4.

LATTIA: Sintratut porfyyrilaatat 10x19 cm Pukkila Natura 09 ”Granite grey”, saumalaasti Weber 17 ”Medium grey”.

JALKALISTAT: Sintratut porfyyrilaatat Pukkila Natura 09 ”Granite grey”, saumalaasti Weber 17 ”Medium grey”.

Tuulikaappi 119

KATTO: Hydrosil-maalaus, SAX Grünerde vaalennettuna ja taitettuna. Keskikentän reunaviiva pellavaöljymaalaus, valkoinen taitettuna.

SEINÄT: Hydrosil-maalaus, sienitöppäys: pohjasävy SAX Grünerde 4 vaalennettuna ja taitettuna, töppäyssävy SAX Beton 4 taitettuna.

LATTIA: Harmaa sementtimosaiikki.

JALKALISTAT: Pellavaöljymaalaus, NCS S 7502-R taitettuna.

Porrashuone 117

KATTO: SAX Solikat-maalaus, SAX Mausgrau 6.

SEINÄT: SAX Solikat-maalaus, SAX Mausgrau 4-5 väliltä. Porrassyöksyn kohdalla alaosassa panelivyöhyke h= 150 cm pellavaöljymaalaus, Monicolor Nova G 157.

LATTIA: Noppakiveys. Säleikkösyvennyksissä terässäleiköt.

JALKALISTAT: Graniittisokkeli.

Porrashuone ylemmissä kerroksissa
Tilat 209, 319 ja 406

KATTO: Hydrosil-maalaus, Mausgrau 6.

SEINÄT: Yläosassa ja radiaattorisyvennykset Hydrosil-maalaus, Mausgrau 6. Alaosassa korkeuteen h=150 cm pellavaöljymaalaus, Monicolor G 157. 4. ja 5. kerroksen välitasanteella teräs-lasiväliseinä, alkydimaalaus Monicolor Nova J160. 5. kerroksen syöksyn kipsilevyseinä, temperamaalaus SAX Beton 4-5 väliltä.

IKKUNASYV: Pellavaöljymaalaus: Ikkunapielet valkoinen, Ikkunapenkit NCS S 0603-Y20R.

LATTIA: Alkydimaalaus. Betonipinta RAL 7023 ”Betongrau”. Turkkilevy askelmilla ja tasanteilla RAL 7021 ”Schwarzgrau”.

JALKALISTAT: Teräslista h=3 cm. Alkydimaalaus, RAL 7023 ”Betongrau”.

Pääporras ensimmäiseltä välitasanteelta ylöspäin
Porrashuoneet 109, 214, 314 ja 407

KATTO: Hydrosil-maalaus, SAX Grünerde 6-7 väliltä vaalennettuna ja taitettuna. Syvennyskentät SAX Mausgrau 6, kehysviivat Monicolor Nova S 48.

SEINÄT: Hydrosil-maalaus, sienitöppäys: pohjasävy SAX Mausgrau 7 vaalennettuna ja taitettuna, töppäyssävy SAX Anthrazit 7 vaalennettuna ja taitettuna. Kaariaukkojen pielet, pilasterit ja palkin alapinta SAX Feldgrau 5-6 väliltä taitettuna. Jalkalistavyöhykkeessä h=28 cm akrylaattimaalaus, NCS S 7502-R taitettuna.

IKKUNASYV: Ikkunapielet hydrosil-maalaus, SAX Grünerde 4-5 väliltä. Ikkunapenkit akrylaattimaalaus, Monicolor Nova K 68.

LATTIA: Harmaa sementtimosaiikki.

JALKALISTAT: Puulista h=10,5 cm. Akrylaattimaalaus, NCS S 7502-R taitettuna.

Toisen kerroksen kokoushuoneet
Kokoushuoneet 207 ja 208

KATTO: Temperamaalaus, SAX Beton 7 vaalennettuna. Kehysviiva SAX Weizengelb 5.

SEINÄT: Temperamaalaus, sienitöppäys: pohjasävy SAX Khaki 5 vaalennettuna ja taitettuna, töppäyssävy SAX Senfgelb 7 vaalennettuna ja taitettuna. Jalustavyöhykkeen h=28,5 cm temperamaalaus, SAX Kastanie 6 ja Lehmbraun 4 väliltä taitettuna. Radiaattorisyvennysten alkydimaalaus, NCS S 1005-Y10R. Yläreunaviiva SAX Grünerde 3-Farngrün 4 väliltä.
IKKUNASYV: Ikkunapielet alkydimaalaus, NCS S 0603-Y40R. Ikkunapenkit pellavaöljymaalaus NCS S 0603-Y20R.
LATTIA: Lattialaudat lev. 120 mm. Alkydimaalaus, NCS S 6005-G50Y.
JALKALISTAT: Puulista h=10,5 cm, mattolista. Alkydimaalaus, NCS S 6005-G50Y.

Kokoushuone 206 ja siihen liittyvät tilat
Kokoushuone 206, Varasto 206a, Etuhuone 210

KATTO: Temperamaalaus, SAX Beton 6.
SEINÄT: Temperamaalaus, SAX Feldgrau 6. Kokoushuoneen 206 päätilassa tapetti Pihlgren & Ritola 69404 ”Romanssi”, harmaa.
IKKUNASYV: Pellavaöljymaalaus, SAX Mausgrau 7.
LATTIA: Lattialaudat kokoushuoneessa 206 lev 120 mm, muissa tiloissa lev. 95 mm. Alkydimaalaus, vihertävänharmaa NCS S 6005-G50Y.
JALKALISTAT: Puulista h=10,5 cm. Alkydimaalaus, NCS S 6005-G50Y.

WC-tilat kokous- ja toimistokerroksissa
106, 211, 212, 305, 305a, 311, 317, 403, 412, 503

KATTO: Kiiltävä alkydimaalaus, SAX Mausgrau 7.
SEINÄT: Yläosassa kiiltävä alkydimaalaus, SAX Mausgrau 7. Alaosassa oven korkeuteen ”silkinkiiltävä” alkydi-maalaus, SAX Mausgrau 5-6 väliltä. Pesualtaan kohdalla kaakelilaatat 15×15 cm. Tilassa 503 Pukkila Harmony Arquitectos 00 ”White”, kiiltävä, saumalaasti Weber 12 ”Marble”.
IKKUNASYV: Tilassa 412 ikkunapielten pellavaöljymaalaus, SAX Mausgrau 7. Ikkunapenkin pellavaöljymaalaus, NCS S 0603-Y20R.
LATTIA: Sintratut laatat 10×10 cm Pukkila Natura 302. Tiloissa 106 ja 503 Pukkila Natura 07 ”Siniharmaa”, saumalaasti Weber 17 ”Medium grey”.
JALKALISTAT: Lattialaatat.

Hissiaula 213

KATTO: Alakatto kipsilevystä. Temperamaalaus, SAX Beton 5.
SEINÄT: Temperamaalaus, SAX Khaki 5.
LATTIA: Lattialaudat näkyvä lev. ~8,5 cm. Alkydimaalaus, NCS S 6005-G50Y.
JALKALISTAT: Puulista h=10,5 cm. Alkydimaalaus, NCS S 6005-G50Y.

Halli 215

KATTO: Hydrosil-maalaus, SAX Mausgrau 6. Tähtirosettien ympärysviivat ja kehysviiva SAX valkoinen taitettuna. Oktogoni: SAX Ziegelrot 2 taitettuna. Keskikenttä ja kattolista SAX Ziegelrot 2 taitettuna. Viiva kattolistan alla SAX Grünerde 4 taitettuna. Tähtikoriste kultapronssi.
SEINÄT: Hydrosil-maalaus, sienitöppäys: pohjasävy SAX Grünerde 4 taitet tuna, töppäyssävy SAX Beton 4. Radiaattorisyvennyksissä ja pilastereissa SAX Grünerde 5. Kaarisyvennyksissä sienitöppäys, pohjasävy SAX Mausgrau 6 ja Anthrazit 7 väliltä taitettuna, töppäyssävy SAX Beton 4. Jalkalistavyöhyke h=28 cm NCS S 7502-R taitettuna.
IKKUNASYV: Ikkunapielet hydrosil-maalaus, SAX Grünerde 4-5 väliltä. Ikkunapenkit akrylaattimaalaus, Monicolor Nova K 68.
LATTIA: Harmaa sementtimosaiikki, harmaat sementtimosaiikkilaatat 20×20 cm.
JALKALISTAT: Puulista h=10,5 cm. Akrylaattimaalaus, NCS S 7502-R taitettuna.

Kolmannen kerroksen toimistotilat
Toimistot 309, 312 ja 313

KATTO: Temperamaalaus, SAX Beton 7 vaalennettuna ja taitettuna. Kehysviiva SAX Rehbraun 4. Äänenvaimennusrakenne, akustinen pinnoite NCS S 1002-Y.
SEINÄT: Temperamaalaus, sienitöppäys: pohjasävy SAX Khaki 6 taitettuna, töppäyssävy SAX Mandarin 7 taitettuna suuntaan Kastanie 6. Jalustavyöhyke h=28,5 cm temperamaalaus, SAX Kastanie 6. Radiaattorisyvennyksissä alkydimaalaus, NCS S 1005-Y10R.
IKKUNASYV: Ikkunapielissä alkydimaalaus, NCS S 0603-Y40R. Ikkunapenkeissä pellavaöljymaalaus, NCS S 0603-Y20R.
LATTIA: Lattialaudat lev. 120 mm (tilassa 312 katederi). Linoleum-matto Forbo Marmoleum Real 3146 ”Serene grey”.
JALKALISTAT: Puulista h=10,5 cm + mattolista. Alkydimaalaus, NCS S 6005-G50Y.

Hissiaula 310

KATTO: Alakatto kipsilevystä. Temperamaalaus, SAX Feldgrau 7.
SEINÄT: Temperamaalaus, SAX Lehmbraun 7.
LATTIA: Lattialaudat näkyvä lev. osin ~10 cm, osin ~8,5 cm. Alkydimaalaus, NCS S 6005-G50Y.
JALKALISTAT: Puulista h=10,5 cm. Alkydimaalaus, NCS S 6005-G50Y.

Halli 315

KATTO: Hydrosil-maalaus, SAX Mausgrau 6. Rosetit SAX Mausgrau 4. Rosettien ympärysviivat SAX Ziegelrot 2 vaalennettuna.
SEINÄT: Hydrosil-maalaus, sienitöppäys: pohjasävy SAX Grünerde 5-6 väliltä vaalennettuna ja taitettuna, töppäyssävy SAX Beton 4 taitettuna. Radiaattorisyvennyksissä SAX Grünerde 6. Jalkalistavyöhyke h=28,5 cm akrylaattimaalaus NCS S 7502-R taitettuna.
IKKUNASYV: Ikkunapielet hydrosil-maalaus, SAX Grünerde 4-5 väliltä. Ikkunapenkit akrylaattimaalaus, Monicolor Nova K 68.
LATTIA: Harmaa sementtimosaiikki, harmaat sementtimosaiikkilaatat 20×20 cm.
JALKALISTAT: Puulista h=10,5 cm. Akrylaattimaalaus, NCS S 7502-R taitettuna.

Postitus 318

KATTO: Alakatto kipsilevystä. Hydrosil-maalaus. SAX Mausgrau 5.
SEINÄT: Hydrosil-maalaus, SAX Grünerde 3-4.
IKKUNASYV: Ikkunapielet, Hydrosil-maalaus, SAX Grünerde 3-4 väliltä. Ikkunapenkki, akrylaattimaalaus konservaattorityönä, Monicolor Nova K 68.
LATTIA: Lattialaudat, harmaa sementtimosaiikki. Lautalattian alkydimaalaus, NCS S 6005-G50Y.
JALKALISTAT: Puulista h=10,5 cm. Alkydimaalaus, NCS S 6005-G50Y.

Neljännen kerroksen toimistotilat
Kahvihuone 401, Toimistot 404 ja 405

KATTO: Temperamaalaus, SAX Beton 7 vaalennettuna ja taitettuna. Kehysviiva SAX Anthrazit 6-7 väliltä taitettuna. Äänenvaimennusrakenne, akustinen pinnoite NCS S 1002-Y.
SEINÄT: Temperamaalaus, sienitöppäys: pohjasävy SAX Khaki 6-7 väliltä, töppäyssävy SAX Khaki 7 vaalennettuna Monicolor Nova V 47 väliltä taitettuna. Jalustavyöhykkeessä h=28,5 cm temperamaalaus, Monicolor Nova V 47. Radiaattorisyvennyksissä alkydimaalaus, NCS S 1005-Y10R. Yläreunaviiva SAX Senfgelb 6 taitettuna.
IKKUNASYV: Ikkunapielet, alkydimaalaus, NCS S 0603-Y40R. Ikkunapenkit pellavaöljymaalaus, NCS S 0603-Y20R.
LATTIA: Lattialaudat lev. 120 mm, katederi. Linoleum-matto Forbo Marmoleum Real 3146 ”Serene grey”.
JALKALISTAT: Puulista h=10,5 cm. Alkydimaalaus, NCS S 6005-G50Y.

Varasto 400, Hissiaula 402

KATTO: Temperamaalaus, SAX Beton 6-7.
SEINÄT: Temperamaalaus, SAX Khaki 7-6.
LATTIA: Lattialaudat. Alkydimaalaus, NCS S 6005-G50Y.
JALKALISTAT: Puulista h=10,5 cm. Alkydimaalaus, NCS S 6005-G50Y.

Halli 408

KATTO: Hydrosil-maalaus. Syvennyskenttä listoineen ja tähtirosetit SAX Mausgrau 6. Syvennyskentän ympärysviiva ja tähtirosettien sivupinnat SAX Khaki 3 ja Mausgrau 6 väliltä taitettuna. Reunoilla töppäys kuten seinillä.
SEINÄT: Hydrosil-maalaus, sienitöppäys: pohjasävy SAX Grünerde 5-6 väliltä vaalennettuna ja taitettuna, töppäyssävy SAX Beton 4 taitettuna. Jalkalistavyöhyke h=28 cm, NCS S 7502-R taitettuna.
IKKUNASYV: Ikkunapielet hydrosil-maalaus, SAX Grünerde 4-5 taitettuna. Ikkunapenkit akrylaattimaalaus, Monicolor Nova K 68.
LATTIA: Harmaa sementtimosaiikki, harmaat sementtimosaiikkilaatat 20×20 cm.
JALKALISTAT: Puulista h=10,5 cm. Akrylaattimaalaus, NCS S 7502-R taitettuna.

Aula 410

KATTO: Alakatto kipsilevystä. Hydrosil-maalaus, SAX Mausgrau 5.
SEINÄT: Hydrosil-maalaus, SAX Grünerde 3-4
LATTIA: Lattialaudat näkyvä lev. ~8,5 cm. Alkdimaalaus, NCS S 6005-G50Y.
JALKALISTAT: Puulista h=10,5 cm. Alkydimaalaus, NCS S 6005-G50Y.

Siivouskomero 411

KATTO: Alakatto kipsilevystä. Hydrosil-maalaus, SAX Altweiss.
SEINÄT: Hydrosil-maalaus, SAX Mausgrau 6-7.
LATTIA: Muovimatto.
JALKALISTAT: Seinille nostettu muovimatto h=10 cm.

Puh. 413

KATTO: Äänenvaimennusrakenne, akustinen pinnoite NCS S 1002-Y.
SEINÄT: Hydrosil-maalaus, SAX Beton 4.
LATTIA: Hiottu betoni. Villamatto van Besouw 4403, väri 606.
JALKALISTAT: Mattolista, alkydimaalaus, NCS S 7502-R.

Aula 501

KATTO: Hydrosil-maalaus, sienitöppäys: pohjasävy SAX Khaki 7, töppäyssävy Monicolor Nova V 49 hieman taitettuna. Kehysviiva Monicolor Nova S 48.
SEINÄT: Hydrosil-maalaus, sienitöppäys: pohjasävy SAX Mausgrau 7 vaalennettuna, töppäyssävy SAX Anthrazit 7 vaalennettuna. Jalkalistavyöhyke h=28,5 cm akrylaattimaalaus NCS S 7502-R taitettuna.
IKKUNASYV: Ikkunasyvennysten pielet, hydrosilmaalaus. Ikkunapenkit, pellavaöljymaalaus, ikkunapenkit SAX Mausgrau 7.
LATTIA: Harmaa sementtimosaiikki.
JALKALISTAT: Puulista h=10,5 cm. Akrylaattimaalaus NCS S 7502-R taitettuna.

Hissiaula 502

KATTO: Alakatto kipsilevystä. Temperamaalaus, SAX Beton 5.
SEINÄT: Temperamaalaus, SAX Beton 4-5 väliltä.
LATTIA: Lattialaudat näkyvä lev. ~10 cm. Alkydimaalaus, NCS S 6005-G50Y.
JALKALISTAT: Puulista h=10,5 cm. Alkydimaalaus, NCS S 6005-G50Y.

Kokoushuone 504

KATTO: Temperamaalaus, SAX Beton 5 vaalennettuna.
SEINÄT: Temperamaalaus, sienitöppäys: pohjasävy SAX Beton 5 taitettuna, töppäyssävy SAX Senfgelb 6-7 väliltä. Ikkunasyvennysten pielissä ja radiaattorisyvennyksissä Hydrosil-maalaus. Yläreunaviiva SAX Senfgelb 6 taitettuna.
IKKUNASYV: Ikkunapielissä Hydrosil-maalaus, ikkunapenkeissä pellavaöljymaalaus. SAX Mausgrau 7.
LATTIA: Lattialaudat lev. 120 mm. Alkydimaalaus, NCS S 6005-G50Y.
JALKALISTAT: Puulista h=10,5 cm. Alkydimaalaus, NCS S 6005-G50Y.

Luentosali 505

KATTO: Temperamaalaus, SAX Beton 5 vaalennetuna. Kehysviiva SAX Senfgelb 6. Äänenvaimennusrakenne, akustinen pinnoite NCS S 1002-Y.
SEINÄT: Temperamaalaus, sienitöppäys: pohjasävy SAX Beton 5, töppäyssävy SAX Senfgelb 6-7. Ikkuna- ja radiaattorisyvennyksissä Hydrosilmaalaus, SAX Beton 5.
IKKUNASYV: Ikkunapielet, hydrosil-maalaus, SAX Mausgrau 7. Ikkunapenkki, pellavaöljymaalaus, SAX Mausgrau 7. Kattoikkunoiden valokuilut ja vuorilistat, pellavaöljymaalaus, SAX Mausgrau 7.
LATTIA: Lattialaudat lev. 120 mm. Alkydimaalaus ja kuultolakkaus 21 Lautal. Woodex 1806; puolikiilt.
JALKALISTAT: Puulista h=10,5 cm, alkydimaalaus. Puulistat SAX Feldgrau 2. Teräslistat RAL 7023 ”Betongrau”.

Vetäyt. tila 507

KATTO: Äänenvaimennusrakenne, akustinen pinnoite NCS S 1002-Y.
SEINÄT: Rappaus. Hydrosil-maalaus 12. SAX Altgold 6-7 väliltä.
IKKUNASYV: Pellavaöljymaalaus, SAX Mausgrau 7.
LATTIA: Porrastettu lautalattia. Alkydimaalaus, NCS S 6005-G50Y. Villamatto van Besouw 4403, väri 606.
JALKALISTAT: Puulista h=10,5 cm. Alkydimaalaus, NCS S 6005-G50Y.

Halli 508

KATTO: Hydrosil-maalaus, SAX Khaki 7 taitettuna suuntaan Grünerde 4 ja vaalennettuna. Kehysviiva Monicolor Nova S 48.
SEINÄT: Hydrosil-maalaus, sienitöppäys: pohjasävy SAX Mausgrau 7 vaalennettuna, töppäyssävy SAX Anthrazit 7 vaalennettuna. Jalkalistavyöhykkeessä h=28,5 cm akrylaattimaalaus, NCS S 7502-R taitettuna.
IKKUNASYV: Ikkunapielinä ikkunasyvennysten pielet. Ikkunapenkkien pellavaöljymaalaus, SAX Mausgrau 7.
LATTIA: Harmaa sementtimosaiikki, harmaat sementtimosaiikkilaatat 20×20 cm.
JALKALISTAT: Puulista h=10,5 cm. Akrylaattimaalaus, NCS S 7502-R taitettuna.